

ΠΡΑΞΙΣ ΟΓΔΩΗ
ΤΟΜΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

- 5 Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν
 βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταν-
 τίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ
 αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατεῖαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου
 πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων
 10 αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ ἑβδόμῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς
 ἰνδικτιῶνος ἐνάτης.

- Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου
 ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτῳ ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς
 15 αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων
 Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφικίων
 Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀφικίου
 καὶ ὑποστρατήγου Θράκης
 Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
 20 Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
 Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου
 Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ
 οἴκου τῶν Ὀρμίσδου
 Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος
 25 τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου
 Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοιαίστωρος
 Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
 Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
 Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν
 30 Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
 Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα
 συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι

MT

2 ὀγδόη] ἡ' MT 3 τρίτου] γ' T 7 μὲν om. M 8 θεοσόφου] θεοστεφοῦς M 11 ἐνάτης]
 θ' T 17 καὶ om. T 26 κοιαίστωρος] κυαίστωρος T

ACTIO OCTAUA

In nomine domini Iesu Christi dei atque saluatoris nostri imperantibus diuinissimis
et serenissimis nostris dominis Flauis Constantino quidem piissimo et a deo decreto
magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicesimo septimo et post
consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero
atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicesimo secundo septima
die mensis Martii indictione nona.

Praesedente eodem piissimo et Christo amatore magno imperatore Constantino in secre-
tario sacri palatii quod cognominatur Trullus et per iussionem eius a deo instructae
serenitatis praesentibus et audientibus
Niceta glorioso exconsule patricio et magistro imperialium officiorum
Theodoro glorioso exconsule patricio et comite imperialis obsequii et substratego Thraciae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo glorioso exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logotheta
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore imperialis domus Hormisdas
Anastasio glorioso exconsule patricio et locum agente comitis imperialis excuuiti
Iohanne glorioso exconsule patricio et quaestore
Polieucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

Conueniente quoque sancta ac uniuersali synodo, quae per imperialem sanctionem con-
gregata est in hac a deo conseruanda regia urbe, id est

VPG BR MNL(11) K

2 octaua] VIII VPG B 4 θεοστέπων = diuinissimis (a deo coronatis) 5 a om. B 6 uicesimo]
uicesimo VG K septimo] VIII BRG 7 consolatum] consulum G om. K tertio decimo]
XIII V BR XIII^{mo} PG heraclio] heraclie V hacraclio P hcracleo BR 7–8 uero ..
atque B ras. 8 uicesimo] uicesimo V uicesimo secundo] .XXII. BRG septima] VII RG
9 martii] marci V indictione] indicione V nona] VIII G 11 praesedente] praesidente G K
φιλοχρίστου = christo amatore (christo dilecto) 12 sacri] magni G palatii] palatii VP 14
niceta] nicaeta P patricio] patritio B K 15 patricio] patritio B K thraciae] thraciae P
traciae G K 16 patricio] patritio B K 17 paulo ... patricio V sup. ras. patricio] patritio B K
18 patricio] patritio B K militari] militario VPG 19 patricio] patritio B K 20 excuuiti]
excubiti BR K 21 iohanne] iohanni VPG patritio] patricio G quaestore] quiestore VP
questore RG K 22 polieucto] polieuctu V paulieucto B¹ paulyeucto B² exconsule +
patricio G 23 thoma] thomo VPG 24 paulo ... prouinciarum om. K 24–25 paulo ... exconsule
om. G 26 leontio] leoncio V R L 28 quoque] quoque P autem BR synodo] sinodo V
B imperialem] imperiale PG sanctionem] decretum VPG 29 urbe] urbae V

- Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου
 διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὀσιωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας
 Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
 Γεωργίου τοῦ ὀσιωτάτου καὶ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου
 5 Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
 Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς
 Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ
 Μακαρίου τοῦ ὀσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ
 Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ
 10 ὀσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
 Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάν-
 νου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν
 Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων
 ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένη πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον
 15 παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
 Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπι-
 σκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου
 Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου
 Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
 20 Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης
 Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
 Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
 Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
 Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος
 25 Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς
 Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας
 Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
 Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θράκης
 Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης

MT

4 ἀρχιεπισκόπου *om.* M 13 ἑκατὸν εἴκοσι πέντε] ρκέ' T 16 πρεσβυτέρου *om.* T 25 μελιτηνῆς]
 μελιτήνης T 26 ἐπισκόπου *om.* M 28 βυζίης] βιζύης T

Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabili diacono locum
 praesentantibus sanctissimi ac beatissimi papae antiquae Romae Agathonis et
 Georgio uenerabili et sanctissimo archiepiscopo huius magnae Constantinopoleos nouae
 Romae et
 Petro deo amabili presbitero monacho et locum seruante sedis Alexandriae magnae
 ciuitatis et
 Macario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et
 Georgio relegioso presbitero monacho et apochrisario Theodori uenerabilis locum seruan-
 tis sedis Hierusolimorum
 Iohanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Iohanne
 episcopo ciuitatis Regitanae, locum repraesentantibus uenerabilis, quod circa antiquam
 Romam est, centum uiginti quinque deo amabilium episcoporum concilii, qui etiam
 per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad piissimum prin-
 cipem Constantinum et
 Theodoro relegioso presbitero et locum seruante Theodori deo amabilis archiepiscopi
 Rauennae
 Basilio episcopo ciuitatis Gortinae insulae Cretae
 Theodoro episcopo Ephesi
 Sisinnio episcopo Heracliae Thraciae
 Georgio episcopo Cizici
 Petro episcopo Nicomediae
 Photio episcopo Niciae
 Iohanne episcopo Calcedone
 Theodoro episcopo Meletinae
 Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrigiae
 Macrobio episcopo Seleucia Hisauriae
 Georgio episcopo Biziae Thraciae
 Gregorio episcopo Metilenae

VPG BR K

1 presbiteris] praesbiteris B uenerabili] uenerabile VP K 2 praesentantibus] repraesentantibus VG
 BR sanctissimi ac om. BR beatissimi] beatissi B papae om. VPG agathonis antiquae
 romae K 3 uenerabili] uenerabile P et] atque K sanctissimo] sanctissimi P¹ constanti-
 nopoleos] constantinopoleus BR 5 deo B² add. amabili] amabile VP¹ B et monaco K
 locum seruante] uerario B¹ uicario B¹R magnae] magna VP¹ 7 macario] machario G K
 uenerabili] uenerabile VP om. G theopoleos] theopoleus BR teopoleos K antiochiae]
 anthiochiae P R 8 relegioso] religioso RG K monacho] monaco K apochrisario] apocrisario
 P²G²R K 8–9 locum seruantis om. B 9 hierusolimorum] hierosolimorum BG hyerusolimorum
 K 10 episcopo¹ B² add. portuensis] paternensis G² paternensis] portuensis G¹ 11
 repraesentantibus] agentibus B antiquam om. VPG K 12 centum uiginti quinque] CXXV VPG B
 deo amabilium] uenerabilium VPG K consilii et qui B 13 suggestione] subgestionem G¹ 14 et
 om. VPG 15 theodoro] theodorum B relegioso] religioso G K presbitero] praesbitero B
 seruante] seruante B 17 gortinae] gurtinae B K 18 ephesi] efesi VP aephesi B² ephesy
 R 19 heracliae] haeracliae P heraclite B herachiae G thraciae] trachiae P thratie
 B traciae RG K 20 cizici] cyzici BR 22 photio] fotio B focio R phocio G
 niciae] nitiae V 23 calcedone] calchedone V chalcedoneae P calcedoniae G calcedonae
 BR K 24 meletinae] meletu VP K meletii G melitenae BR 25 sisinnio] sisinno B
 hierapoleos] herapoleos V hiemapoleos G hierapoleus BR phrigiae] frigiae BR K 26
 seleucia] releutiae V releucia P sileutiae BR seleutiae G 27 biziae] bizois B byziae
 G uiziae K 28 gregorio] georgio BG metilenae] metylenae P B

- Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
 Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης
 Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
 Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
 5 Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
 Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
 Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
 Ἰωάννου ἐπισκόπου Δασκυλίου
 Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
 10 Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
 Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
 Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
 Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
 Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλανέου
 15 Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
 Γεωργίου ἐπισκόπου Κώου
 Γρηγορίου ἐπισκόπου Καντάνου
 Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
 Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωνουπόλεως
 20 Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισάνδου
 Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὀλβης
 Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου
 Βαίων
 Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάτης διακειμένης κατὰ τὴν πρεσβυτέραν
 25 Ῥώμην
 Κόνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας
 διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
 Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τῶν εὐκτηρίων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐαγοῦς
 πατριαρχείου καὶ
 30 Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ὀσιωτάτου ἀρχιεπι-
 σκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας.

MT

2 μεθύμνης] μεθύμνης M 5 ὑπαίπων] ὑπέπων T 8 ἐπισκόπου τοῦ δασκυλίου T 15 μύνδου]
 μίνδου T 17 καντάνου] καντανοῦ M 20 δαλισάνδου] δαλισανδοῦ M

Sergio episcopo Silimbriae
 Andrea episcopo Metimnae
 Theognio episcopo Cii
 Georgio episcopo Camulianorum
 Antonio episcopo Hypepon 5
 Genesio episcopo Anastasiopoleos
 Platone episcopo Cinnae
 Iohanne episcopo Dascilii
 Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gurdi
 Theodoro episcopo Uerissae 10
 Stephano episcopo Heracliae Ponti
 Longino episcopo Tii
 Dometio episcopo Plusiados
 Salomone episcopo Claneu
 Iohanne episcopo Myndi 15
 Georgio episcopo Coensae
 Gregorio episcopo Cantani
 Iohanne episcopo Lappis
 Eulalio episcopo Zinonopoleos
 Constantino episcopo Dalisandi 20
 Theodoro episcopo Olbis
 Theophane presbitero et abbate uenerabilis monasterii Siciliae quod cognominatur Baias
 Georgio presbitero et monacho monasterii Renati positi in antiqua Roma
 Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii quod cognominatur Domus Arsicia
 positi similiter in antiqua Roma 25
 Anastasio presbitero et monacho oratoriorum uenerabilis patriarchii Constantinopoleos
 et
 Stephano presbitero et monacho discipulo Macari uenerabilis archiepiscopi Theopoleos
 Antiochia.

VPG BR K

1 silimbriae | silymbriae BR 2 andrea | andree V andreae B metimnae | metymne P me-
 thenne BR 3 theognio | theogni B theogenio R N 4 camulianorum | camuliane BR 5
 antonio | antanio V¹ hypepon | ypepon BR K 6 genesio | geneseo V genesi B anastasio-
 poleos | anastasiopoleus BR 7 platone | platonae B cinnae | cynnae P K cymnae G 9
 theodoro | theodorii B iustinianopoleos | iustinianopoleus BR N gurdy | gardi G 11 stephano |
 sthephano B heracliae | eracliae B 14 salomone | salomon V solomone P salamone B
 claneu | clanei BR 15 myndi | mindi V 16 episcopo om. G coensae | cohense V choensae
 BR coense K 17 gregorio | gg V gr̃eg P georgio BRG cantani | cantane BR
 19 eulalio | elilalio V eolalio B eolalie R zinonopoleos | zinopoleos V zinunopoleos PG
 zinonopoleus BR 20 dalisandi | dalisanti V dalisandu K 22 presbitero | praesbytero B si-
 ciliae | sicilia VP siciliae quod cognominatur | qui BR quod | quam VP 23 presbitero |
 presbytero B monacho | monaco K 24 conone | canone G presbiteris | presbyteris B mo-
 nachis | monacis K monasterii | monasteri B¹ quod | quam VP qui BR arscia | arsitia
 VG K 25 roma | romana P 26 anastasio | anastasi V monacho | monaco K oratoriorum |
 oraturiorum V oratorium P¹G patriarchii | patriarchi VPG constantinopoleos | constantino-
 politano V¹ constantinopolitani V²PG K constantinopoleus BR 28 presbitero | presbytero B
 discipulo | discipuli VPG macari | macarii V R macharii G K uenerabilis | uenerabili VP
 om. BR archiepiscopi | arciepiscopi V theopoleos | theopoleus BR 29 antiochia | anthiochia
 G

Καὶ καθεσθέντων τῶν ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν ἐπισκόπων κατὰ τάξιν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων εὐαγγελίων, Παῦλος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσηκρή- τις καὶ βασιλικὸς σεκρετᾶριος εἶπεν·

- 5 Ἐπὶ μνήμης φέρει τὸ θεόστεπτον ὑμῶν κράτος, ὡς κατ' οἰκίαν αἴτησιν τῇ προλαβούσῃ συνελεύσει τὰ ἴσα κομισάμενοι τῶν σταλεισῶν δύο ἀναφορῶν πρὸς τὴν θεοστήρικτον ὑμῶν γαλήνην παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου, Γεώργιός τε ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς θεοφυ- λάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως καὶ Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας
10 καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι ὑπέσχοντο τούτοις ἐντυγχάνοντες καθ' ἑτέραν τὴν δέουσαν παρέχειν ἀνταπόκρισιν· καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.
Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

- Λεγέτω Γεώργιος ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως καὶ Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ ἡ ὑπ' αὐτοὺς
15 σύνοδος, εἰ στοιχοῦσι τῇ δυνάμει τῶν σταλεισῶν ἀναφορῶν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου.

Γεώργιος ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν·

- Ἐντετυχηκῶς, δέσποτα ἀγαθέ, πάση τῇ δυνάμει τῶν σταλεισῶν ἀναφορῶν πρὸς τὸ ὑμέτερον εὐσεβὲς κράτος παρὰ τε Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας
20 Ῥώμης καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου καὶ ἐρευνήσας τὰς βίβλους τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων τὰς ἀποκειμένας ἐν τῷ κατ' ἐμὲ εὐαγεῖ πατριαρχείῳ, εὗρον πάσας τὰς ἐν ταῖς τοιαύταις ἀναφοραῖς ἐγκειμένας τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων χρήσεις συναδούσας καὶ εἰς μηδὲν ἀλληγορούσας τοῖς ἁγίοις καὶ ἐκκρίτοις πατράσι· καὶ στοιχῶ αὐταῖς καὶ οὕτως ὁμολογῶ καὶ οὕτως πιστεύω.

- 25 Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἐφέσου εἶπεν·

Οὕτως, δέσποτα, ὁμολογῶ καὶ οὕτως πιστεύω, ὡς ἔχουσιν αἱ ἀναφοραὶ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος, τουτέστι δύο φύσεις καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

MT

2 αὐτῷ] αὐτοῦ M 3–4 ἀσηκρήτις] ἀσεκρήτης T 8 τε om. M 10 θεοφιλεῖς] θεοφιλέστατοι
M 16 ὑπ'] κατ' M 24 οὕτως om. T

Et resedentibus gloriosis patriciis et consulibus et omnibus uenerabilibus et deo amabilibus
episcopis ex ordine in eodem secretario Trullo, praepositis in medio sacrosanctis euangelis,
Paulus magnificus a secretis et imperialis secretarius dixit:

In memoria retinet a deo firmata uestra fortitudo, quod per propriam supplicationem
in antecedenti conuentu exemplaria percipientes duarum suggestionum directarum ad deo
firmatam uestram serenitatem ab Agathone sanctissimo ac beatissimo papa antiquae
Romae et quod circa eum est concilii, Georgius sanctissimus archiepiscopus huius a deo
conseruandae regiae urbis et Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochiae et qui cum
eis sunt uenerabiles episcopi promiserunt has relegendes in subsequenti competens dare
responsum; et suggerimus ad quod placuerit.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Edicat Georgius sanctissimus archiepiscopus huius a deo conseruandae nostrae regiae
ciuitatis et Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae et ei subiaccens sinodus, si
conuenit eis sensus suggestionum directarum ab Agathone sanctissimo papa <antiquae>
Romae et eius sinodo.

Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos dixit:

Inspiciens, pie domine, omnem uirtutem suggestionum directarum ad piissimam uestram
fortitudinem tam ab Agathone sanctissimo papa <antiquae> Romae quamque ab eius
sinodo et scrutantes libros sanctorum ac probabilium patrum, quae repositae sunt in
uenerabili meo patriarchio, inueni cuncta testimonia sanctorum ac probabilium patrum,
quae in eisdem suggestionibus continentur, consonantia et in nullo discrepantes sanctis

Theodorus deo amabilis episcopus Ephesi dixit:

Ita, domine, profiteor et sic credo, quemadmodum habent suggestiones sanctissimi
papae antiquae Romae Agathonis, id est duas naturas et duas naturales uoluntates et
duas naturales operationes in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo
nostro.

VPG BR MNL K

1 resedentibus] residentibus VG R K patriciis] patritiis B K consulibus] consilibus B¹ 2
secretario] secretario B ras. trullo] trulli K 3 secretarius] secretaarius N 4 memoria retinet]
meria retenit B¹ firmata] firmita M uestra et fortitudo V per om. V supplicationem]
subplicationem B 5 conuentu] conuen...tu P ras. ad] a VP R K 6 firmatam] firmatum VP
agathone] agatho B papa] papae VP 7 et om. G concilii] concilium M georgius]
georgios V² huius om. MNL 8 conseruandae huius regiae M macarius] macharius BG MN
K archiepiscopus] archiepiscopi VP antiochiae] antioche B antyochie R 9 uenerabiles
episcopi] deo amabilibus episcopis K episcopi om. V subsequenti] subsequente G competens
om. G 10 suggerimus] suggestimus NL ad] ac G 12 a deo conseruandae huius M no-
strae] regiae ML om. G 13 ciuitatis] urbis et subiaccens ei episcopi M macharius] macarius
VP R uenerabilis] sanctissimus M ei] om. P eis B² sinodus] sinodis V synodis P
synodus RG MNL si] sic VPG N 14 eis sensus] ei sensu N agathone] agatone L agatono
K papa] pape V τῆς πρεσβυτέρως = <antiquae> om. VPG BR MNL K 15 sinodo] synodo
P R MNL K de primatu nota L. marg. 16 constantinopoleos] constantinopoleus BR 17
inspiciens] inspiciens V pie] pia P¹ piissime K directarum] dir&arum B piissimam]
piismam B 18 agathone] agatone L K τῆς πρεσβυτέρως = <antiquae> om. VPG BR MNL K
quamque et ab MN 19 sinodo] synodi VPG K synodo R MNL scrutantes] scrudantes B¹
scrutantes L libros om. BR quae] qui BR M que K repositae] repositi BR M
reposita G reposita N K 20 probabilem] probalium BG 21 quae in eisdem] que in idem B
continentur] contenenentur B consonantia] consonancia V discrepantes] discrepantia BR M² 22
et¹] ex VPG 23 deo B² add. ephesi] aephesi B ephesy R 24 suggestiones] suggestionum
VPG 25 agathonis] agatonis L K 26 iesu christo] iesu cristo K

Σισίνιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θράκης εἶπεν·

Ἀκροασάμενος τῶν ἀναφορῶν τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος τῶν σταλεισῶν πρὸς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν ἀγαθόν, εὖρον μηδὲν αὐτὰς ἀντιπίπτειν τοῖς ἀγίοις πατράσι· καὶ ὁμολογῶ δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν

5 Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κυζίκου εἶπεν·

Ἐντυχὼν ταῖς ἀναφοραῖς τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ τῶν ἐγκειμένων ἐν αὐταῖς χρήσεων τὴν εἶδῃσιν λαβὼν περὶ τῶν δύο θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν καὶ στοιχῶν πᾶσι τοῖς ἐμφορομένοις ἐν αὐταῖς οὕτως δοξάζω καὶ οὕτως πιστεύω ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας

10 τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν· ἐγὼ γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἀναγνωσθεῖσιν τῶν ἀναφορῶν οὕτως ἐπίστευσα καὶ πιστεύω.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος εἶπεν·

Οὕτως πιστεύω καὶ οὕτως ὁμολογῶ κατὰ τὴν δύναμιν τῶν σταλεισῶν ἀναφορῶν παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρὸς τὸν εὐσεβέστατον καὶ

15 θεοστήρικτον ἡμῶν δεσπότην καὶ μέγαν νικητὴν βασιλέα περιεχουσῶν δύο φύσεις καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικὰς ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀσυγχύτως ἀτρέπτως, καὶ ἀναθεματίζω τοὺς λέγοντας ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ <αὐτοῦ> κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

20 Σισίνιος <ὁ θεοφιλέστατος> ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως Φρυγίας εἶπε·

Δέχομαι τὰ ἀνενεχθέντα τῷ δεσπότη ἡμῶν τῷ ἀγαθῷ καὶ μεγάλῳ νικητῇ βασιλεῖ παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ὁμολογῶ δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ἀδιαιρέτως ἀτρέπτως ἀσυγχύτως, καὶ ἀναθεματίζω τοὺς λέγοντας ἐν

25 θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Βυζίνης Θράκης εἶπεν·

MT

3 αὐτὰς μηδὲν M (= in nullo eas) 4 ἡμῶν om. M 8 στοιχῶν] στοιχῶ M 18 eiusdem = <αὐτοῦ> om. MT 20 deo amabilis = <ὁ θεοφιλέστατος> om. MT 27 βυζίνης] βιζύης T

Sisinnius deo amabilis episcopus Heracliae Thraciae dixit:

Auditū percipiens suggestiones Agathonis sanctissimi papae Romani, quae directae sunt ad piissimum nostrum dominum, inueni in nullo eas aduersari sanctis patribus; et profiteor duas uoluntates et duas operationes in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro.

Georgius uenerabilis episcopus Cizici dixit:

Inspiciens suggestiones sanctissimi papae Romae Agathonis et positorum in eis testimoniorum scientiam percipiens de duabus uoluntatibus et operationibus et consentiens omnibus quae in eis continentur sic sector et sic credo in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro; ego etenim et dum hic relegentur ea(e)dem suggestiones ita crededi et credo.

Iohannis deo amabilis episcopus Chalcedonae dixit:

Sic confiteor et sic credo secundum uirtutem suggestionum directarum ab Agathone sanctissimo papa antiquae Romae ad piissimum et a deo firmatum nostrum dominum et magnum uictorem imperatorem, quae continent duas naturas et duas uoluntates naturales et duas operationes similiter naturales in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro inconfuse inconuertibiliter, et anathematizo eos, qui dicunt unam uoluntatem et unam operationem in dispensationem eiusdem domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri.

Sisinnius deo amabilis episcopus Hierapoleos Phrigiae dixit:

Suscipio ea, quae suggesta sunt domino nostro piissimo et magno uictori imperatori ab Agathone sanctissimo papa antiquae Romae, et profiteor duas naturas in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo et duas uoluntates naturales et duas operationes naturales indiuisse inconuertibiliter et inconfuse, et anathematizo eos, qui dicunt unam uoluntatem et unam operationem in dispensatione unius sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro.

Georgius deo amabilis episcopus Biziae Thraciae dixit:

VPG BR MNL K

1 heracliae] eracliae B NL heracleae M thraciae] traciae G L K 2 suggestiones] suggestionis
G agathonis] agatonis L K sanctissimi] sanctissimis B¹ romani] romane BR directae]
directa VP¹ 3 nostrum] uestrum NL aduersari] aduersarii VP¹ 4 operationes] operationis P¹
6 cizici] cyzici B ML 7 inspiciens] inspiciens V insipiens P¹ suggestiones] suggestionem VPG
M agathonis] agatonis L K positorum] propositorum B 8 uoluntatibus et] naturalibus K
9 continentur] contenerentur B sector] fector VP¹ 10 etenim] uero G ea(e)dem con. Lu]
eadem VP NL K eadem BR eadem M 11 suggestiones] suggestionem VPG crededi]
credidi B¹R K credit N 12 iohannis] iohannes BR L K chalcedonae] calcedonae BR ML K
om. G 13 sic² om. G directarum] dilectarum V agathone] agatone L K 14 papa] papae
B firmatum] confirmatum B¹ N 15 quae] qui R continent] contenerent B naturas]
naturales G¹ naturales uoluntates BR K 16 duas naturales operationes K similiter naturales
om. K naturales] natures P¹ in] n B¹ nostro bis P 17 anathematizo] anathematizo B
anathematizo G 18 in dispensationem om. M dispensationem] dispensatione BR K 20
hierapoleos] hierapoleus BR hierapoleos L K phrigiae] frigiae BR MN K 21 sunt] est NL sunt
a domino MNL magno] magni V¹ uictori imperatori] uictore imperatore M 22 agathone]
agatone L K 23 naturales uoluntates G 24 indiuisse] indiuisse et V¹ indiuisae P B² et¹
om. P inconfuse] inconfusae P anathematizo] anathematico V anathematizo B 25 di-
spensatione] dispensatione V¹ dispensationem NL K unius] unitis VP K unius sanctae trinitatis
om. BR 25 – 26 domino ... nostro¹] domini nostri iesu christi ueri dei nostri BR M 26 christo]
cristo K uero] uere V 27 episcopus] episcopi P¹ biziae] byzois B bizois R uiziae
MNL thraciae] thracia P trachie R traciae K

Ὁμολογῶ δύο φυσικά θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ <τῆς οἰκονομίας> τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν· δέχομαι δὲ καὶ τὰς ἀναφορὰς τὰς σταλείσας παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης πρὸς τὸν εὐσεβέστατον καὶ θεοστήρικτον ἡμῶν δεσπότην καὶ μέγαν βασιλέα τὰς τοῦτο αὐτὸ διαγορευ-

5 ούσας, καὶ ἐν πᾶσιν ἀκολουθῶ αὐταῖς.
Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μιτυλήνης εἶπεν·

Ὁμολογῶ καὶ οὕτως πιστεύω δύο φύσεις καὶ δύο θελήματα φυσικά καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικὰς εἰς τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν· προσεπιτούτοις δὲ κατακολουθῶ καὶ ταῖς ἀναφοραῖς ταῖς σταλείσας παρὰ

10 Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρὸς τὸν εὐσεβέστατον ἡμῶν δεσπότην καὶ μέγαν βασιλέα καὶ πάση τῇ ἐν αὐταῖς ἐγκειμένη δυνάμει.
Ἀνδρέας <ὁ θεοφιλέστατος> ἐπίσκοπος Μεθύμνης εἶπεν·

Ἐπομαι ταῖς ἀναφοραῖς τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ ταῖς χρήσεσι ταῖς ἐν αὐταῖς ἐγκειμέναις τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ οὕτως πιστεύω καὶ οὕτως ὁμολογῶ δύο

15 φύσεις, δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.
Σέργιος <ὁ θεοφιλέστατος> ἐπίσκοπος Σηλυβρίας εἶπεν·

Ἐπομαι ταῖς ἀναφοραῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης, καὶ οὕτως δέχομαι καὶ κατασπάζομαι αὐτὰς ὡς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος τοῦ

20 προηγησαμένου τὴν αὐτοῦ μακαριότητα, καὶ ὁμολογῶ ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν δύο θελήματα φυσικά, ὁμοίως καὶ τὰς δύο αὐτῶν ἐνεργείας.
Δομέτιος <ὁ θεοφιλέστατος> ἐπίσκοπος Πλουσιάδος εἶπε·

Ταῖς ἀναφοραῖς ταῖς σταλείσας παρὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου τοῦ ἀπο-

25 στολικοῦ καὶ κορυφαίου θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος πρὸς τὸν θεόστεπτον καὶ πανήμερον ἡμῶν δεσπότην καὶ μέγαν νικητὴν βασιλέα ὡς ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ὑπαγορευθείσας διὰ στόματος τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ διὰ τοῦ δακτύλου τοῦ προλεχθέντος τρισμακαρίστου πάπα Ἀγάθωνος γραφείσας δέχομαι καὶ περιπτύσσομαι, καὶ οὕτως πιστεύω καὶ οὕτως φρονῶ δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς

30 ἁγίας τριάδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ δύο θελήματα φυσικά ὁμοίως καὶ ἐνεργείας φυσικὰς δύο ἐν ἐνὶ προσώπῳ, ἐν μιᾷ ὑποστάσει ἀχωρίστως καὶ ἀδιαίρετως, καὶ ἀναθεματίζω τοὺς λέγοντας ἐν θέλημα ἢ μίαν ἐνέργειαν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰ μήτοιγε ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος καὶ μόνον.

MT

1 dispensatione = <τῆς οἰκονομίας> om. MT 2 τριάδος τοῦ κυρίου M 12 deo amabilis = <ὁ θεοφιλέστατος> om. MT
 17 deo amabilis = <ὁ θεοφιλέστατος> om. MT
 19 καὶ om. T 23 deo amabilis = <ὁ θεοφιλέστατος> om. MT 31 ἐν om. T
 32 ἢ καὶ M 33 μήτοιγε | μήτιγε M

Profiteor duas naturales uoluntates et duas operationes in dispensatione unius sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro; suscipio autem et suggestiones directas ab Agathone sanctissimo papa Romano ad piissimum et a deo firmatum nostrum dominum et magnum imperatorem hoc ipsum praedicantes, et in omnibus eas sequor. Gregorius deo amabilis episcopus Mitylenae dixit:

Profiteor et ita credo duas naturas et duas uoluntates naturales et duas operationes similiter naturales in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro; super his autem sequor et suggestiones directas ab Agathone sanctissimo papa antiquae Romae ad piissimum nostrum dominum et magnum imperatorem et omnem uirtutem quae in eis continetur.

Andreas <deo amabilis> episcopus Methymnae dixit:

Sequor suggestiones sanctissimi papae Romani Agathonis et testimonia sanctorum patrum, quae in eis continentur, et ita credo et ita profiteor duas naturas et duas uoluntates et duas operationes in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro. Sergius deo amabilis episcopus Silimbriae dixit:

Sequor suggestiones patris nostri Agathonis sanctissimi papae Romani, et ita suscipio et amplector eas tamquam epistulam sanctae memoriae Leonis praedecessoris eius beatitudinis, et profiteor in domino nostro Iesu Christo uero deo nostro duas uoluntates naturales, similiter et duas earum operationes.

Dometius <deo amabilis> episcopus Plusiados dixit:

Suggestiones directas a patre nostro Agathone sanctissimo archiepiscopo apostolicae et principalis sedis antiquae Romae ad deo coronatum et mansuetissimum nostrum dominum et magnum uictorem imperatorem tamquam ex spiritu sancto dictatas per os sancti ac principis apostolorum Petri et digito praedicti ter beatissimi papae Agathonis scriptas suscipio et amplector, et ita credo <et> ita sentio duas naturas in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro et duas uoluntates naturales, similiter et duas operationes naturales in una persona, in una subsistentia inseparabiliter atque indiuisse, et anathematizo eos, qui dicunt unam uoluntatem aut unam operationem post incarnationem domini nostri Iesu Christi, dumtaxat in sancta trinitate solummodo.

VPG BR MNL K

1 dispensatione] dispensationem VP¹ 2 domino ... nostro²] domini nostri iesu christi ueri dei nostri BR
uero] uere V suggestiones] suggestiones NL 3 agathone] agatone L K papa] papae VP
romano] romane B 4 praedicantes] praedicans M 5 gregorius] georgius BR L mitylenae]
mitilaene B mytilenae G 6 et¹ om. BR naturales uoluntates BR K operationes] omni-
potentes MNL 6–7 naturales operationes similiter K 7 naturales operationes in M uero]
uere V¹ 8 agathone] agatone L K 9 dominum nostrum G 10 continetur] continentur L K
11 <deo amabilis> om. VPG BR MNL K methymnae] metimne V metymnae P methimne R
N 12 sanctissimi] sanctissime V sanctissimae P sanctissi B¹ romani] romanae BR
agathonis] agatonis K 13 continentur] continentur B duas naturales uoluntates G 15 silim-
briae] sylimbriae PG R NL silymbriae M 16 patris] patres V¹P agathonis] agatonis L K
romani] romane BR 17 epistulam] epistolam P²G R L K epistole B praedecessoris] praedi-
scussores V praedecessoris G 20 <deo amabilis> om. VPG BR MNL K dixit] dicit G 21
agathone] agatone K 21–22 archiepiscopo ... romae] archiepiscopo et principalis sedis antiquae romae
apostolicae K 22 ad deo] a deo V adam R et a deo NL coronatum] conatum G¹
mansuetissimum] sanctissimum L 23 ac] hac V ac beatissimi BR a N 24 principis]
principes VP B et digito praedicti] predico et digito BR et dico predicto G agathonis] agatonis
K scriptas] scripta P L K 25 kai = <et> om. VPG BR MNL K 27 subsistentia] substantia
BG indiuisse] indiuisae PG 28 anathematizo] anathematizo B aut] et BR MNL

Γενέσιος <ὁ θεοφιλέστατος> ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως εἶπε·

Κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἀναγνωσθεισῶν ἀναφορῶν τοῦ ἁγιοτάτου πάπα Ῥώμης οὕτως πιστεύω καὶ ὁμολογῶ ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν δύο φύσεις καὶ δύο φύσικα θελήματα καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας.

5 Θεόδωρος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς εἰσελθὼν ἐν μέσῳ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου εἶπεν·

Ἐγώ, δέσποτα, ἀνθρωπὸς εἰμι χωρικός καὶ αἰτῶ τὸ χαρτίον τοῦτο ἀναγνωσθῆναι.

Ὅπερ ἐπιδοθὲν ἀνεγνώσθη διὰ Ἰωάννου τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἀσκηρῆτις καὶ σεκρεταρίου βασιλικοῦ ἔχον ἐπὶ λέξεως οὕτως·

10 Οἱ ἅγιοι καὶ ἔκκριτοι πατέρες, ὧν τὰς χρήσεις ἐκάτερον μέρος πρὸς συνηγορίαν δῆθεν τοῦ οἰκείου δόγματος προήγαγε πρὸ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς πέμπτης συνόδου, διέλαμψαν καὶ τοὺς οἰκείους δογματικούς λόγους συνεγράψαντο, ἐξ ὧν, ὡς εἴρηται, τὰς χρήσεις προήγαγεν ἐκάτερον μέρος. ἀλλ' οὖν ὁμῶς οὐδεμία ἐκ τῶν τεσσάρων ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, οὔτε δὲ ἡ μετ' αὐτὰς ὡσαύτως ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη
15 σύνοδος παραδέδωκε τῇ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ καθολικῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ἀριθμὸν περὶ τῶν προκειμένων ζητημάτων δογματικῶν προφέρειν ἢ παραδιδόναι ἢ κηρύσσειν ἐπὶ τῆς τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως, πλὴν τῶν ἐν αὐτῷ ὑπαρχουσῶν ἀτρέπτως ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως δύο φύσεων ἐν μιᾷ ὑποστάσει ἡτοιγε ἐνὶ προσώπῳ· οὐτινος ἐνὸς κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν τὰ θαύματα
20 καὶ τὰ πάθη ὁμολογεῖν ἐπὶ λέξεως παραδέδωκεν ἡμῖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη σύνοδος. καὶ δεόμεθα τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν βασιλείας τῆς ἐνώσεως τῶν ἀπανταχοῦ ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ λόγον πλεῖστον τιθεμένης καὶ ποιουμένης, τὰ παραδοθέντα ἡμῖν ὀρθὰ καὶ ἀμώμητα δόγματα ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἁγίων πέντε οἰκουμενικῶν συνόδων διὰ θείων ὑμῶν ἐπικυρῶσαι ἐγγράφων προσταγμάτων ἡγουν νόμων, μηδενὸς ἔχοντος ἁδειαῖν παρεξ-
25 ιέναι ἢ μετατιθέναι ὅρια αἰώνια, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ πάντων ἐπήξαντο, μήτε μὴν ὑπὸ τὴν οἶκον ὑμῶν μέμψιν ἢ κατηγορίαν τινὸς τῶν προκεκοιμένων – καὶ εἴτε μίαν ἐνέργειαν καὶ ἓν θέλημα εἴτε δύο ἐνεργείας καὶ δύο θελήματα δογματисάντων – γινομένου, εἰ μήτοιγε τῶν ἐκ τῶν εἰρημένων ἁγίων πέντε οἰκουμενικῶν καὶ λοιπῶν ὀρθοδόξων

25 Prov. 22,28

23 cf. *Ecthesis*, ACO ser. II vol. I p. 160,6 – 7

25 cf. *Ecthesis*, ACO ser. II vol. I p. 162,8

26 – 204,3

cf. *Typus*, ACO ser. II vol. I p. 208,34 – 35; p. 208,22

MT

1 deo amabilis = <ὁ θεοφιλέστατος> om. MT

5 μελιτηνῆς] μελιτήνης T

8 ἀσκηρῆτις] ἀσεκρέτις

T 9 λέξεως] λέξεων T

13 καὶ om. T

14 δὲ] δὴ M (?)

μετ' αὐτὰς] μετὰ ταύτας M

27 γινομένου] γενομένου M

28 μήτοιγε] μήτιγε M

Genesius <deo amabilis> episcopus Anastasiopoleos dixit:

Secundum uirtutem relectarum suggestionum sanctissimi papae Romani sic credo et confiteor in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri duas naturas et duas naturales uoluntates et duas naturales operationes.

Theodorus episcopus Melitinae ingressus in medio sanctae ac uniuersalis synodi dixit: 5

Ego, domine, homo sum rusticus et peto istam khartam relegi.

Quae porrecta relecta est per Iohannem magnificum a secretis et imperialem secretarium, et habet in uerbis ita:

Sancti et probabiles patres, quorum testimonia utraque pars ad aduocationem proprii dogmatis protulit ante sanctam ac uniuersalem quintam synodum, claruerunt et proprios 10 dogmaticos sermones conscripserunt, ex quibus, ut dictum est, testimonia utraque pars protulit. sed tamen nulla ex quattuor sanctis ac uniuersalibus synodis, sed neque quae post eas facta est adaeque <sancta et> uniuersalis quinta synodus tradidit catholicae dei ecclesiae, quae in toto mundo est, numerum de praepositis dogmaticis quaestionibus proferre aut tradere aut praedicare in incarnatione domini nostri Iesu Christi ueri dei 15 nostri, praeter duas naturas, quae in eo existunt inconuertibiliter et inconfuse ac indiuise in una subsistentia siue una persona; cuius unius domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri miracula et passiones confiteri in uerbis ipsis tradidit nobis sancta ac uniuersalis quinta synodus. et petimus piissimum uestrum imperium, quia unitatis ubique positarum sanctarum dei ecclesiarum plurimam curam facit quaeque tradita sunt nobis recta et immaculata 20 dogmata a praedictis sanctis et uniuersalibus <quinque> synodis per sacras uestras inscriptiones siue leges confirmare, et nullus licentiam habeat praetergredi aut *transponere terminos antiquos*, quos patres nostri ad salutem omnium finxerunt, sed neque ob quamlibet reprehensionem aut accusationem cuiusquam praedefunctorum – siue unam operationem et unam uoluntatem, seu duas operationes et duas uoluntates docuerunt – 25 fiat, nisi quicquam fuerit a praedictis sanctis quinque uniuersalibus et ceteris orthodoxis

VPG BR MNL K

1 genesius | genessius B <deo amabilis> om. VPG BR MNL K anastasiopoleos | anastasiopoleus BR
anastasiopoleos NL 2 romani | romane BR sic | sc B¹ 2–3 et sic confiteor V¹ 3 in B²
add. dispensatione om. G domini | dominie B² ueri | uiri B¹ nostri dispensatione duas
G 5 melitinae | melitine V melitine P melitinae G melitanae B melitene R
melitinae MN K uniuersalis | uniuersali VPG B synodi | synodo V synodo RG synodi P
MNL 6 rusticus | resticus P¹ khartam | cartam BRG MNL K 8 habet | habebat K 9
patres K *nota marg.* 10 synodum | synodum PG R NL proprios | proprias VP 11 dogmaticos |
dogmaticus V 12 quattuor | quatuor G L synodis | synodis PG R MNL neque | nequae P B
13 post eas | postea MNL adaeque | ad ea quae VPG adequae BR K δὲ καὶ = <sancta et>
om. VPG BR MNL K synodus | synodus PG R MNL K 14 ecclesiae | aecclesiae G MN nu-
merum | munerum B praepositis | propositis BR K 15 christi | cristi K 16 existunt | existunt
P R MNL K exsistentia | substantia P¹ G siue in una BR unius | huius B nostri¹ om. R K ueri | uiri
B 18 ipsis | nouis G 19 synodus | synodus PG R MNL K quia | qui BR unitatis | nitatis
B¹ unitas N 20 dei om. B facit | fecit B fiat G¹ nobis tradita sunt VPG tradita
nobis sunt R NL K 20–21 immaculata a dogmata VP¹ 21 πέντε = <quinque> om. VPG BR MNL
K synodis | synodis PG R MNL K 21–22 inscriptas | inscripto V¹ BR MNL K inscripta P¹
22 sanctiones | actiones V² sationes M leges | legis B licentiam | licaentiam P¹ licentia
B habeat | habet VPG 23 terminos | termino B¹ finxerunt | fixerunt P BR MN K fi-
nixerunt G L ob | hoc V 24 accusationem | accisionem B¹ occasionem RG praedefunc-
torum | praedefunctorum B¹ 25–26 docuerunt fiat | docere BR 26 quicquam | quidquam V quic-
quid BR sanctis om. M orthodoxis | orthodoxis PG R MNL K

- ἐκκρίτων συνόδων ἐκβληθέντων αἰρετικῶν εἶεν μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν δογμάτων τε καὶ συγγραμμάτων καί, τῶν καθόλου φάναι, τῇ ἀγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀπροσδέκτων καὶ ἀποβλήτων, ὁμολογοῦντες τὸν αὐτὸν ἕνα τῆς ἀγίας ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ τριάδος, τέλειον ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ ἐν δύο φύσεσι καὶ μετὰ τὴν ἁφραστον καὶ ἀδιάλυτον ἔνωσιν καταλλήλως καὶ προσφυῶς ταῖς φύσεσι τὸν αὐτὸν ἕνα Χριστὸν ἐν μιᾷ ὑποστάσει ἡγουν ἐνὶ προσώπῳ ὑπάρχοντα ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως, ἐνεργοῦντα τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα, μηδενὸς κατὰ τὸν προδηλούμενον τρόπον τὸν ἐκ τῶν ὁποτέρων μερῶν κελεύσει τῆς ὑμῶν εὐσεβείας ὑπὸ κατηγορίαν ἢ μέμψιν τούτου χάριν γινομένου.
- 10 Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·
 Λεγέτω Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς, τίνες εἰσὶν οἱ ἅμα αὐτῷ πεποιηκότες τὸν ἐπιδοθέντα ἡμῖν παρ' αὐτοῦ καὶ νῦν ἀναγνωσθέντα χάρτην.
 Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς εἶπε·
 Πέτρος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, Σολομὼν ἐπίσκοπος Κλανέου, Ἀντώνιος ἐπίσκοπος
 15 Ὑπαίπων καὶ τινες τοῦ σεκρέτου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τουτέστι Γεώργιος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ, Ἀναστάσιος διάκονος καὶ νοτάριος <καὶ> ὁ πλοϊέδικος, Στέφανος διάκονος καὶ καγκελλάριος, Διονύσιος διάκονος καὶ καγκελλάριος, Ἀναστάσιος πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς καὶ Γεώργιος μοναχὸς ὁ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας.
- 20 Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·
 Τίς ἐπιδέδωκέ σοι τὸν χάρτην τούτον, ὃν προεκόμισας;
 Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς εἶπεν·
 Οὗτος ὁ ἀββᾶς Στέφανος ὁ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας.
 Καὶ ὑπέδειξεν αὐτὸν ἐστῶτα ὀπισθεν τοῦ θρόνου, οὔπερ ἐκάθητο ὁ αὐτὸς ὀσιώτατος
 25 ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας Μακάριος.

3 – 7 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,24 – 33

MT

8 τὸν²] τῶν M 11 μελιτηνῆς] μελιτήνης T 12 νῦν om. M 13 μελιτηνῆς] μελιτήνης T
 15 ὑπαίπων] υπέπων T 16 et = <καὶ> om. MT 17 καγκελλάριος¹] καγγελάριος M διονύσιος
 ... καγκελλάριος om. M καγκελλάριος²] καγγελάριος M 22 μελιτηνῆς] μελιτήνης T

sinodis abiectorum hereticorum cum impiis eorum dogmatibus et scriptis et, ut generaliter dicatur, quod a sancta catholica ecclesia refutatum est et abiectum, profitentes eundem unum sanctae consubstantialis ac uiuificae trinitatis, perfectum in deitate et perfectum eundem in humanitate, ex duabus naturis, deitate et humanitate, et in duabus naturis etiam post ineffabilem et insolubilem unionem oportune et iuxta quod insitum est naturis unum eundemque Christum in una subsistentia atque una persona existentem indiuisae ac inseparabiliter, operantem diuina et humana, ut nullus iuxta modum qui presignificatus est ex alterutra parte iubente uestra pietate sub accusationem aut reprehensionem pro huius rei causa fiat.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Edicat Theodorus deo amabilis episcopus Melitinae, qui sunt qui cum eo fecerunt porrectam nobis ab eo et nunc relectam cartulam.

Theodorus deo amabilis episcopus Melitinae dixit:

Petrus episcopus Nicomediae, Salomon episcopus Clanei, Antonius episcopus Hypeporum et quidam ex secretario sanctissimi patriarchae Constantinopoleos, id est Georgius diaconus et chartophilax, Anastasius diaconus et notarius et defensor nauium, Stephanus diaconus et cancellarius, Dionisius diaconus et cancellarius, Anastasius presbiter et monachus et Georgius monachus patriarchii Antiochiae.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Quis tibi porrigit hanc ipsam cartulam, quam protulisti?

Theodorus deo amabilis episcopus Melitinae dixit:

Iste abbas Stephanus, qui est de patriarchio Antiochiae.

Et ostendit eum stantem post sedem, in qua sedebat isdem uenerabilis archiepiscopus Antiochiae Macharius.

VPG BR MNL K

1 sinodis | sinodus V synodus P synodis R MNL K abiectorum | adiectorum VPG K
adeiectionem B¹ addeiectionem B² ad deiectionem R abiectorum adiectorum hereticorum
NL et in scriptis G scriptis definitum et B scriptis definitum R 2 catholica ecclesia |
catholicae ecclesiae VP 3 unum | cum dominum G consubstantialis | cumsubstantialis V con-
substantiali P⁴G deitate | diuinitate K 3–4 perfectum eundem in B² add. 4 ex | et in K
ex in duabus B¹ deitate ... naturis B² add. om. K 5 unionem | unicionem V unionem
L oportune | oportuna P 6 in om. G subsistentia | substantia BG persona existentem |
personas existentem B¹ existentem | existente R existentem G MNL K indiuisae | indiuisse P²
BR MNL K 7 ut nullus bis B presignificatus | praesignatus G presificatus K 8 alterutra |
altera BR L uestra pietate | uestram pietatem K reprehensionem | reprehensione BR M pro
om. BR 11 theodorus | theorus P¹ melitinae | militinae V N meletinae B M K melitinae
G qui om. G fecerunt | fuerunt K 12 porrectam | porrectum G relectam | relatum P
cartulam | carthulam V chartulam P N kartam G cartolam B 13 amabilis | amabili. V
ras. melitinae | militine V militene RG meletinae M 14 nicomediae | nicomedia V
nichomediae B salomon | solomon P L clanei | danei V dannei P clanei G 14–15
hypeporum | ypeporum BR yp(p)on NL epiporum K 15 quidam | quodam B¹ patriar-
chae | patriarchiae VP² B constantinopoleos | constantinopoleus BR 16 et¹ | ex G chartophilax |
chartophilex V cartophilax G M cartofilax BR L K anastasius | anastaus B¹ anasius M¹
stephanus | sthephanus M 17 dionisius | diunisius B dyonisius R anastasius | anastus G
presbiter | praesbyter B 17–18 monachus om. K 18 georgius monachus | giomachus B¹ pa-
triarhii | patriarchi VP²G R MN 19 imperator dixit constantinus V 20 porrigit | portulit M
porregit K ipsam | istam G cartulam | carthulam V chartulam P cartolam B 21
melitinae | militine V milyrinae P¹ melitinae G meletinae M similiter N (!) 22
stephanus | sthephanus B 23 isdem | item P² idem R hisdem N uenerabilis | unerabilis
B archiepiscopo | archiepiscopo B¹ 24 macharius | macarius P BR L K

Γεώργιος <ὁ θεοφιλέστατος> ἐπίσκοπος Καμουλιανῶν εἶπε·

Δέχομαι καὶ ἐξακολουθῶ, δέσποτα, ταῖς σταλείσαις ἀναφοραῖς παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης, καὶ οὕτως δοξάζω καὶ οὕτως ὁμολογῶ ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν δύο φυσικὰ θελήματα καὶ
5 δύο ἐνεργείας.

Πλάτων <ὁ θεοφιλέστατος> ἐπίσκοπος Κίνης εἶπεν·

Ἀκροασάμενος τῶν ἀναφορῶν Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης οὕτως πιστεύω καὶ τῇ τούτων δυνάμει ἐξακολουθῶ καὶ πιστεύω· καὶ οὕτως ὁμολογῶ δύο φύσεις <καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὡσαύτως φυσικὰς ἀσυγχύτως ἀτρέπτως> ἀδιαιρέτως
10 ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Θεόδωρος <ὁ θεοφιλέστατος> ἐπίσκοπος Βερίστης Ἀρμενίας εἶπεν·

Ἀκροασάμενος τῶν ἀναφορῶν τῶν σταλεισῶν πρὸς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν ἀγαθὸν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ τῶν χρήσεων τῶν ἐν αὐταῖς ἐμφερομένων τὴν εἰδῆσιν λαβὼν πιστεύω ὡς πιστεύει ὁ αὐτὸς πατὴρ ἡμῶν <Ἀγάθων> ὁ τῆς πρεσβυτέ-
15 ρας Ῥώμης πάπας ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος δύο φύσεις ἐν ἐνὶ προσώπῳ καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικὰς.

Καὶ ἀναστάντες οἱ λοιποὶ πάντες θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι οἱ ὑπὸ τὸν θρόνον τυγχάνοντες Κωνσταντινουπόλεως ἐβόησαν λέγοντες·

20 Καὶ ἡμεῖς, εὐσεβέστατε δέσποτα, τὴν εἰδῆσιν λαβόντες τῆς πρὸς τὸ πανήμερον ὑμῶν κράτος σταλείσης ἀναφορᾶς παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου καὶ τρισμακαρίστου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πάπα καὶ τῆς ἐτέρας ἀναφορᾶς τῆς γενομένης παρὰ τῆς ὑπ' αὐτὸν ὁσίας συνόδου καὶ τῇ ἐν αὐταῖς ἐμφερομένη δυνάμει ἐπόμενοι οὕτως καὶ φρονούμεν καὶ ὁμολογοῦμεν, καὶ πιστεύομεν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ
25 ἡμῶν δύο φύσεις ἀσυγχύτως ἀτρέπτως ἀδιαιρέτως καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικὰς, καὶ πάντας τοὺς διδάξαντας καὶ λέγοντας ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ ἐνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀναθεματίζομεν.

MT

3 δοξάζω = credo (δοκέω – profiteor) 6 deo amabilis = <ὁ θεοφιλέστατος> om. MT 8–9 <καὶ
δύο ... ἀτρέπτως> om. MT 11 deo amabilis = <ὁ θεοφιλέστατος> om. MT 13 ἡμῶν τοῦ πάπα T
14 agathon = <ἀγάθων> om. MT 17 ὁμοίως om. M 22 γενομένης] γινομένης T

Georgius <deo amabilis> episcopus Camulianorum dixit:

Suscipio et sequor, domine, directas suggestiones ab Agathone sanctissimo papa Romae, et sic credo et sic profiteor in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro duas naturales uoluntates et duas operationes.

Platon <deo amabilis> episcopus Cinnæ dixit:

Audiens suggestiones Agathonis sanctissimi papae Romae ita credo et horum uirtutem sequor et credo; et sic confiteor duas naturas et duas uoluntates naturales et duas operationes adaeque naturales inconfusae inconuertibiliter inseparabiliter in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro.

Theodorus <deo amabilis> episcopus Uerissae Armeniae dixit:

Audiens suggestiones directas ad dominum nostrum benignissimum a patre nostro papa Romae Agathone et testimoniorum, quae in eis continentur, scientiam accipiens credo sicut credidit ipse pater noster Agathon antiquae Romae papa in domino nostro Iesu Christo uno sanctae trinitatis uero deo nostro duas naturas in una persona et duas uoluntates naturales et duas operationes similiter naturales.

Et surgentes ceteri omnes deo amabiles episcopi, qui sub sedem Constantinopolitanam fuerant, exclamauerunt dicentes:

Et nos, piissime domine, notionem accipientes suggestionis directae ad mansuetissimam uestram fortitudinem ab Agathone sanctissimo ac ter beatissimo papa antiquae Romae et alterius suggestionis, quae facta est a subiacente ei <sancto> concilio, et sequentes sensum quae in ea continetur sic sapimus et profiteamur, et credimus in uno domino nostro Iesu Christo uero deo nostro duas naturas inconfusae inconuertibiliter indiuisae et duas uoluntates naturales et duas operationes <pariter> naturales, et omnes, qui docuerunt et dicunt unam uoluntatem et unam operationem in duabus naturis unius domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri anathematizamus.

VPG BR MNL K

1 <deo amabilis> om. VPG BR MNL K 2 agathone] agatone M¹L papa] pape V papae P
3 christo] cristo K 5 platon] plato ML platone N K <deo amabilis> om. VPG BR MNL K
cinnæ] cinne V cynnae P K cynne L 6 suggestiones] suggestionis P agathonis] agatonis
L K horum] arum B 7 confiteor] profiteor BR NL K naturales] om. G 8 operationes
N adaeque] adaequae P¹ B atque P² adeque R K inconfusae] inconfuse V MNL K
10 <deo amabilis> om. VPG BR MNL K uerissae] uniuersae N 11 directas] directa K do-
minum] domnum P 12 agathone] agatone K continentur] conteneantur B 13 credidit] credit
MN agathon] agatho BR NL agato K papa] om. V papae P 14 uno] une V
una] uno B 15 naturales uoluntates BRG 16 surgentes] suggerentes R¹ MN suggestiones L
sugentes K ceteri] caeteri P amabiles] amabilis P¹ B amabilibus K sedem] sede P² R
M constantinopolitanam] constantinopolitana P M 18 notionem] nocionem V noticionem G
noticionem M¹ suggestionis] suggestiones VPG directae] directas P² N ad B bis 19
agathone] agatone L K ac ter beatissimo om. G MNL papa] pape V et] ut R 20
suggestionis] suggestiones V a V²P² add. ab L δολως = <sancto> om. VPG BR MNL K
sequentes] sequente NL sequentem K 21 quae] qui RG M sapimus] sapemus B 22
uero om. K inconfusae] inconfuse VP² MNL indiuisae] indiuisse VP²G MNL K 23 δολως =
<pariter> om. VPG BR MNL K docuerunt] dicuerunt G¹ 25 anathematizamus] anathematizamus B¹
anathematizamus B²G

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν·

Εἰ παρίσταται τῇ εὐσεβείᾳ ὑμῶν, Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς ἅμα τοῖς ἐπιμνησθεῖσιν αὐτῷ προσώποις, τουτέστι Πέτρῳ τῷ θεοφιλεστάτῳ μητροπολίτῃ Νικομηδείας, Σολομῶνι ἐπισκόπῳ Κλανέου καὶ Ἀντωνίῳ ἐπισκόπῳ Ὑπαίπων, Γεωργίῳ διακόνῳ καὶ χαρτοφύλακι τῆς ἐνταῦθα ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, Ἀναστασίῳ διακόνῳ καὶ νοταρίῳ τῷ πλοῖεκδίκῳ, Στεφάνῳ διακόνῳ καὶ καγκελλαρίῳ, Διονυσίῳ διακόνῳ καὶ καγκελλαρίῳ, Ἀναστασίῳ πρεσβυτέρῳ καὶ μοναχῷ, Γεωργίῳ μοναχῷ τῷ μετὰ Μακαρίου τοῦ ὀσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας καὶ Στεφάνῳ πρεσβυτέρῳ καὶ μοναχῷ τῷ αὐτοῦ Μακαρίου μαθητῇ, ἀναστὰς εἰς μέσον στηκέτω καὶ ἀνενδοιάστως τὸ δοκοῦν αὐτῷ
10 σὺν αὐτοῖς ἀποκρινέσθω.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Τὸ συνεωραθὲν παρὰ τῆς ἀγίας συνόδου γινέσθω.

Καὶ ἀναστάντες οἱ προειρημένοι ἐπίσκοποι τε καὶ κληρικοὶ καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἐστηκότες ἀνευ Στεφάνου μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ὀσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως

15 Ἀντιοχείας εἶπον·

Ἐφρεύσατο καθ' ἡμῶν οὗτος Θεόδωρος ὁ ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς· οὔτε γὰρ εἰδήσει ἡμῶν ὁ ἐπιδοθεὶς τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἀγαθῷ παρ' αὐτοῦ χάρτης ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ἔτοιμοι ἐσμὲν τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον ὁμολογῆσαι πίστιν.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ἡ ἀγία σύνοδος εἶπον·

20 Ἐπεὶπερ ὑπόνοια ἡμῖν δέδοται πρὸς ὑμᾶς προφάσει τοῦ ἐπιδοθέντος χάρτου παρὰ Θεοδώρου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς, οὐκ ἄλλως ἡμᾶς πληροφορεῖτε, εἰ μήπω ἐγγράφους λιβέλλους τῆς πίστεως ὑμῶν καθ' ἑτέραν ἀγάγητε ὀφείλοντες ἐπὶ τῶν ἀγίων καὶ ἀχράντων τοῦ θεοῦ λογίων τούτους ἐπιδοῦναι.

Γεώργιος ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως προσελθὼν τῷ εὐσεβεστάτῳ

25 βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ εἶπε·

MT

2 μελιτηνῆς] μελιτήνης T	3 μητροπολίτη (Agathon, a. 713?) = episcopo	4 ὑπαίπων] υπέπων T
5 μεγάλης om. M	6–7 καγκελλαρίῳ] καγγελλαρίῳ bis M	7 γεωργίῳ μοναχῷ om. M
14 θεουπόλεως] πόλεως M	15 εἶπον om. M	16 μελιτηνῆς] μελιτήνης T
21 μελιτηνῆς] μελιτήνης T	πληροφορεῖτε] πληροφορεῖται T	22 ἀγάγητε] ἀγάγετε T

Sancta sinodus dixit:

Si placet pietati uestrae, Theodorus deo amabilis episcopus Melitenae una cum ab eodem memoratis personis, id est Petro deo amabili episcopo Nicomediae, Salomone episcopo Clanei et Antonio episcopo Hypeporum, Georgio diacono et chartophilace sanctae huius magnae ecclesiae, Anastasio diacono et notario defensore nauium, Stephano diacono et cancellario, Dionisio diacono et cancellario, Anastasio presbitero et monacho, Georgio monacho, qui est cum Machario uenerabili archiepiscopo Antiochiae, et Stephano presbitero et monacho eiusdem Macharii discipulo, surgentes in medio consistat et indubitanter quod ei uidetur una cum eis respondeat.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Quod consideratum est a sancta sinodo fiat.

Et surgentes praedicti episcopi atque clerici et in medio stantes sine Stephano <monacho> discipulo Macharii uenerabilis archiepiscopi <Theopoleos> Antiochiae dixerunt:

Mentitus est hic aduersus nos Theodorus episcopus Melitenae; neque enim nobis cognoscentibus facta est cartula, quae porrecta est ab eo domino nostro piissimo, sed et parati sumus nostram orthodoxam fidem confiteri.

Piissimus imperator Constantinus et sancta sinodus dixerunt:

Quoniam quidem suspicio nobis data est circa uos occasione porrectae cartulae a Theodoro deo amabili episcopo Melitinae, non aliter nobis satisfacitis, nisi utique in scripto libellos fidei uestrae in subsequenti adduxeritis, ut debeatis coram sancta et immaculata dei eloquia eos offerre.

Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos accedens ad piissimum imperatorem Constantinum dixit:

VPG BR MNL K

1 sinodus] synodus PG R MNL	2 pietati] pietate VP ¹	melitenae] militine V N	melytinae P
militanae B	meletinae M K	melitine L	3 memoratis] memorati VP ¹ G
ēpis PG	nicomediae] nicomedae B ¹	nichomediae G	episcopo] ἐπί V
4 clanei] danci V	clancy K	hypeporum] ypeporum BR L K	salomone] solomone PG
ras.	chartophilace] chaltophilace V	chaltophilace P	hyppoporum M
cartophilace M	cartofilace N	carthofilace R L K	yppeon. N
aecclesiae G MN	defensore nauium] defensor nauium V	5 magnae huius MNL	cartofilae B
phano] stefano P	6 dionisio] diunisio B	dionisio R	ecclesiae]
qui] quae B	machario] macario P BR NL	dionisio ... cancellario om. G	7
VP K	8 macharii] machari V	macari P	8 macharii] machari V
M ²	consistat] consistit G	9 ei] ii B ¹	macario B
sancto V B	sinodo] synodo PG R MNL K	12 et surgentes] exsurgentes VPG	macarii R L
G	atque] antiquae K	μοναχοῦ = <monacho> om. VPG BR MNL K	13 surgentes] surgens
R L K	macari B	uenerabilis] benerabilis K	14 sancta]
K	antiochiae om. K	14 nos] nus V ¹	15 sancti]
BR	meletinae MN K	15 cognoscentibus] cognuscentibus V	16 sancti]
P	cartola B	kartula G	16 nostram] nostra B
sinodus] synodus PG R MNL K	18 quoniam] qūō P	qūō BR MN K	17 quoniam quidem]
quantum L	suspicio] suspitio V	suspicio B ¹ N	occasione] occasio P ¹
pororrectae M ²	cartulae] carthule V	chartulae P N	cedule L
melitinae] militine V	melytinae P	meletinae M K	19 amabili] amabile V BR
satisfacitis] satitaritis B ¹	utique] utiquae P ¹	20 libellos] libello P ² BRG M	libellus NL
fidei] fidai B	uestrae] uestra P ²	adduxeritis] adduxeritis B	debeatis] debeant BR
debis L	coram] quorum VPG	21 immaculata] immaculata M	dei eloquia] dei aeloquia N
dieloquia L	22 georgius] gregorius G	archiepiscopus] archiepiscopos P	constantinopoleos]
constantinopoleus BR			

- Θεόσπεπτε δέσποτα, κέλευσον βληθῆναι ἐν τοῖς διπτύχοις τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τὸ ὄνομα τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένου πάπα Ῥώμης Βιταλιανοῦ διὰ τὸ ἐκ τῆς βραδύτητος τῶν ἀποσταλέντων ἀποκρισιαρίων παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς αὐτῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης δεῖσαι τὸ τηνικαῦτα χρῆσασθαι πρὸς τὸ πανήμερον ὑμῶν κράτος τό τε μέρος τῆς
- 5 κατ' ἐμὲ ἁγιωτάτης ἐκκλησίας καὶ Μακάριον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας καὶ τοὺς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐνδημοῦντας ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ ὑμῶν πόλει θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἐπὶ τῷ τὸν προλεχθέντα ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Βιταλιανὸν ἐκβληθῆναι ἐκ τῶν ἁγίων διπτύχων, ἀναδοθῆναι δὲ ἡμῖν καὶ τὴν τοιαύτην δέξιν. παρευθὺ γὰρ εὕρσκει ἡ θεόσφορος ὑμῶν γαλήνη τοὺς κοινωνοῦντας τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἢ καὶ ἀποσχίζοντας
- 10 ἐξ αὐτῆς διὰ τὸ πρόσωπον.
 Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·
 Τὸ αἰτηθὲν παρὰ Γεωργίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ταύτης τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν καὶ βασιλίδος πόλεως γινέσθω.
 Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε·
- 15 Κωνσταντίνου μεγάλου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη ὀρθοδόξου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ φύλακος τῆς ὀρθοδοξίας πολλὰ τὰ ἔτη εἰρηνοποιῶ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ νέου μεγάλου Κωνσταντίνου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη νέου Θεοδοσίου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη νέου Μαρκιανοῦ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη νέου Ἰουστινιανοῦ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη ἡμεῖς δοῦλοι τοῦ βασιλέως Ἀγάθωνος
- 20 ὀρθοδόξου πάπα Ῥώμης πολλὰ τὰ ἔτη Γεωργίου ὀρθοδόξου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη τῆς ἱερᾶς συγκλήτου πολλὰ τὰ ἔτη ὀρθοδόξου συγκλήτου πολλὰ τὰ ἔτη·
 Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν·
 Εἰ παρίσταται τῷ εὐσεβεστάτῳ δεσπότη, λεγέτω Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος
- 25 Ἀντιοχείας, τὸ ὅπως πιστεύει ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ εἰ ὁμολογεῖ ἐν αὐτῷ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας

MT

4 τὸ'] τῷ Τ

8 ἡμῖν] ὑμῖν Τ

10 τὸ om. Τ

11 κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Μ

Deo coronate domine, iubeto mitti in diptichis sanctarum ecclesiarum nomen sanctae memoriae Uitaliani papae Romani, eo quod propter tarditatem missorum apochrisiariorum a sanctissimo papa eiusdem antiquae Romae petitionem tunc dedisse ad mansuetissimam uestram fortitudinem tam partem sanctae meae ecclesiae et Macharium uenerabilem archiepiscopum Antiochiae eosque qui illo tempore aduenerant in hanc a deo seruata[m] <uestram> ciuitatem deo amabiles episcopos, ut praedictus sanctae memoriae Uitalianus eiceretur de sanctis diptichis, et restitui nobis huiusmodi petitionem. statim enim inueniet deo instructa uestra tranquillitas communicantes ecclesiae catholicae siue qui seipsos separant ab ea propter personam.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Quod postulat[um] est a sanctissimo Georgio patriarcha huius a deo seruatae nostrae regiae ciuitatis fiat.

Sancta sinodus exclamauit:

Constantino magno imperatori multos annos orthodoxo imperatori multos annos
conseruatori orthodoxiae multos annos pacifico imperatori multos annos
nouo magno Constantino imperatori multos annos nouo Theodosio imperatori
multos annos nouo Marciano imperatori multos annos nouo Iustiniano
imperatoris multos annos nos famuli imperatoris Agathon[i] orthodoxo papae
Romano multos annos Georgio orthodoxo patriarchae multos annos <sancto
senatui multos annos> orthodoxo senatui multos annos!

Sancta sinodus dixit:

Si uidetur piissimo domino, edicat Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae, quomodo credit in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro, et

VPG BR MNL K

- 1 diptichis] diptycis G dyptichis M dictichis L diptichis K ecclesiarum] aecclesiarum MN
2 uitaliani] uitaliano B¹ romani] romane P¹ R romae B tarditatem] traditatem B¹ 2–3
apochrisiariorum] apocrisiorum BRG MNL apocrisiariorum K 3 dedisse] dixisse K 4
partem] parte G MNL meae] m. ae P¹ ras. ma B¹ ecclesiae] eccl[esi]a B aecclesiae G MN
macharium] macarium P BR L 5 eosque qui] eos qui VG aduenerant] aduenerunt VP hanc]
hac P¹ N 6 <uestram> = ὑμῶν] nostram VPG BR MNL K amabiles] amabilis V 7 eiceretur]
eieceretur V diptichis] dyptycis PG dyptichis R dyptichis MN diptichis K restitui]
restituit G 8 instructa] instaurata V tranquillitas] tranquillitas B communicantes] cummu-
nicantes K ecclesiae] aecclesiae G N catholicae] chatholicae B siue] siuae B 9 separant]
seperant BR personam] persona V 11 seruatae] seruatae V R seruaete B¹ 13 sinodus]
synodus PG R MN sinodo B¹ 14 magno] piissimo G imperatori¹] imperatore V BR or-
thodoxo] orthodoxo V horthodoxo B K 15 conseruatori] conseruatore V conseruato BR
conseruator NL orthodoxiae] orthodoxiae V orthodoxo BR pacifico ... annos² om. VPG
16 annos + pacifico imperatori multos annos VPG 16–17 nouo² ... annos² om. VPG 16 theodosio]
theodosi M¹ theodoxio L imperatori²] imperatore B 17 marciano] martiano B NL annos²
om. G 18 imperatoris] imperatores K agathon[i]] agathone B agathonis RG agathon
MN agaton L agatoni K orthodoxo] orthodoxo V¹ orthodoxi V² orthodoxiae P
orthodoxe K papae] papa P NL 19 romano] romani VPG romane B orthodoxo]
orthodoxo V orthodoxe K patriarchae] patriarcha K 19–20 τῆς λέξης ... ἔτη = <sancto ...
annos> om. VPG BR MNL K 20 orthodoxo] orthodoxo V 21 sinodus] synodus PG R MNL
22 edicat] aedicat PG N dicat L macarius] macharius G MN K uenerabilis] macharius G
23 uno] una V

φυσικὰς ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως, καὶ εἰ ἔπεται ταῖς σταλείσαις πρὸς τὸ θεόσοφον ὑμῶν κράτος ἀναφοραῖς παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς ὑμῶν εὐσεβείας Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ ἐξακολουθεῖ ταῖς ἐν αὐταῖς ἐμφερομέναις πατρικαῖς χρήσεσι. Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

- 5 Ἀκηκῶς Μακάριος ὁ ὀσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας τῶν παρὰ τῆς ἀγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου λεχθέντων τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἀποκρινέσθω.

Μακάριος ὁ ὀσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας εἶπεν·

Οὐ λέγω δύο θελήματα ἢ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἐν θέλημα καὶ θεανδρικὴν ἐνέργειαν.

- 10 Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν·

Ἦνίκα οὐ συντίθεται τῇ δυνάμει τῶν σταλεισῶν ὀρθοδόξων ἀναφορῶν παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης Μακάριος ὁ ὀσιώτατος τῶν καὶ ἐπὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας ἤδη ἀναγνωσθεισῶν, αἷς καὶ πάντες συγκαταθέμενοι ἡσμενίσαμεν, συνείδομεν τοῦτον ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἐγερθῆναι ὀφείλοντα ἀποκρίνεσθαι.

- 15 Καὶ ἀνέστη.

Μακρόβιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σελευκίας Ἰσαυρίας ἅμα Εὐλαλίῳ ἐπισκόπῳ Ζηνωνουπόλεως <καὶ> Κωνσταντίνῳ ἐπισκόπῳ Δαλισάνδου καὶ Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Ὀλβης, ἀμφοτέρων τῆς συνόδου τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας τυγχανόντων, εἶπεν·

- 20 Οὕτως δοξάζω καὶ οὕτως πιστεύω κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἀναφορῶν τῶν σταλεισῶν πρὸς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν ἀγαθὸν καὶ βασιλέα παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης, καὶ ὁμολογῶ ὥσπερ δύο φύσεις οὕτως καὶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἀδιαιρέτως ἀτρέπτως ἀσυγχύτως ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας <ἐνὸς τῆς ἀγίας τριάδος> τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

MT

5 ἀγίας ταύτης] ἀγιωτάτης M 7 ἀντιοχείας om. M 16 ἐπίσκοπος] ἀρχιεπίσκοπος M
16 – 17 ζηνωνουπόλεως] ζηνουπόλεως M 17 atque = <καὶ> om. MT δαλισάνδου] δαλισανδοῦ M
22 – 23 unius sanctae trinitatis = <τοῦ ... τριάδος> om. MT

si confitetur in eo duas uoluntates naturales et duas operationes naturales inconfuse et indiuisibiliter, et si sequitur suggestiones directas ad deo instructam uestram fortitudinem a patre pietatis uestrae Agathone sanctissimo papa antiquae Romae et si consequitur paterna testimonia, quae in eis continentur.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Audiens Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae quae ab hac sancta et uniuersali sinodo dicta sunt, quod ei uidetur respondeat.

Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae dixit:

Non dico duas uoluntates aut duas operationes in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, sed unam uoluntatem et deiurilem operationem.

Sancta sinodus dixit:

Postquam non consentit uirtuti directarum orthodoxarum suggestionum ab Agathone sanctissimo papa Romano Macharius uenerabilis, quae iam et coram uestra pietate relectae sunt, quibus et omnes consentientes grate suscepimus, praecuidimus hunc de sede sua surgere, ut debeat respondere.

Et resurrexit.

Macrobius deo amabilis episcopus Seleucia Hisauriae una cum Eulalio episcopo Zinonopoleos atque Constantino episcopo Dalisandu et Theodoro episcopo Olbis, utrisque de concilio existentibus sedis Antiochenae, dixerunt:

Sic profiteor et sic credo secundum uirtutem suggestionum directarum ad dominum nostrum piissimum <et> imperatorem ab Agathone sanctissimo papa Romano, et confiteor sicut duas naturas ita et duas naturales uoluntates et duas naturales operationes indiuisae inconuertibiliter inconfusae in incarnationis dispensatione unius sanctae trinitatis domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri.

VPG BR MNL K

1 si] sic PG B¹ inconfuse] inconfusae P¹G 2 indiuisibiliter] indiuisse BR si] sic B¹ directas
om. K ad deo] a deo VPG B N instructam] constructam B 3 agathone] agatone K papa]
papae VPG B si] sic P¹ consequitur] sequitur BRG 4 paterna] paternae VPG 6
macharius] macarius P BR L hac] haec B et] ac R 7 sinodo] synodo PG R MNL K
quod] quid K 8 macharius] macarius P BR L K dixit om. B 9 in om. VP¹ incarnationis
dispensatione] incarnatione dispensationis M 11 sinodus] synodus PG R MNL 12 uirtuti] uirtutem
BG orthodoxarum] orthodoxorum V orthodoxorum P BG agathone] agatho R agatone
L K 13 macharius] macarius P BR L uenerabilis] uero MNL (n-r) quae] que B N K
uestra] uestram VG N pietate] pietatem P relectae] relecta N 14 consentientes] consencientes
V suscepimus] suscipimus VPG¹ 14-16 praecuidimus ... resurrexit = New Haven, Nr. 2 (Annuario
Hist. Con. 9 [1977] 282-287) 14 sua sede M 16 resurrexit] surrexit BRG 17 macrobius]
macharius G macarius L seleucia] sileucia BG sileucie R eleucia L una] unam
VP K eulalio] eolalio BR 17-18 zinonopoleos] zynonopoleos V zinonopoleus B 18
dalizandu] dalisandi BG dalizandu R olbis] colbis M 19 sedis antioecene existentibus K
existentibus] existentibus BRG MNL K sedis] saedis G antiochenae] antioecenae V anteo-
chaenae P¹ antiochinae BR 20 profiteor] confiteor BR (p-c) profiteor M credo]
credimus M ad] a B¹G 21 kai = <et> om. VPG BR MNL K agathone] agatone L K
romano] iohanne L confiteor] confitemur M 21-24 confiteor ... christi = New Haven, Nr. 3 (cf.
213,14-16) 22 ita] .ita B ras. et¹ om. G naturales¹ om. G indiuisae] indiuisse V BR
MNL K New Haven 23 inconfusae] inconfuse VG BR MNL K New Haven inconfuse et in K
incarnationis] incarnationes VP¹ 24 ueri] uiri B

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Δαλισάνδου εἶπεν·

Ὁμολογῶ δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐν ἑνὶ προσώπῳ καὶ μιᾷ ὑποστάσει καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικάς.

5 Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ὀλβης εἶπεν·

Ἐπομαι τῇ ἐν Χαλκηδόνι ἀγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ καὶ τῷ Τόμῳ τοῦ μακαρίου πάπα Λέοντος γενομένου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ὁμολογῶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἕνα τῆς ἀγίας τριάδος ἐν δύο φύσεσι καὶ δύο φυσικοῖς θελήμασι καὶ ἐνεργείαις ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως γνωριζόμενον, καὶ ἀκολουθῶ τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως

10 καὶ τῷ θρόνῳ Ῥώμης καὶ ταῖς ἀναφοραῖς ταῖς πρὸς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν ἀγαθὸν καὶ μέγαν βασιλέα σταλείσας παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης.

Εὐλάλιος ἐπίσκοπος Ζηνωνουπόλεως εἶπεν·

Οὕτως πιστεύω δύο φύσεις ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως καὶ δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἐνὸς τῆς ἀγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ

15 Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Εἰ δοκεῖ τῇ ἀγίᾳ <ὑμῶν> συνόδῳ, τὰ ἤδη ἐπιδοθέντα τῶν χρήσεων κωδίκια παρὰ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τὰ καὶ σφραγισθέντα παρ' ὑμῶν εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἀντιβολήν τῶν ἀυθεντικῶν βιβλίων τῶν ἀποκειμένων ἐν τῷ εὐαγγεῖ τῶν

20 ἐνταῦθα πατριαρχείῳ, προαγέσθωσαν.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε·

Τὸ καὶ νῦν παρὰ τῆς ὑμῶν γαληνότητος εὐσεβῶς κελευσθὲν γινέσθω.

Καὶ προσηνέχθησαν διὰ Φωτεινοῦ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἀσηκρήτις καὶ σεκρεταρίου βασιλικοῦ κωδίκια τρία ἐσφραγισμένα, ἅτινα <.....>

25 <.....> μετὰ χεῖρας λαβὼν καὶ ἐπισκ<έ>ψας

ὁ αὐτὸς ὁσιώτατος Μακάριος εἶπε·

Ναί, ἀληθῶς ταῦτά εἰσι καὶ ἐπιγινώσκω αὐτά.

MT

1 δαλισάνδου] δαλισανδοῦ M 5 ἐπίσκοπος] ἐπίσκος M 12 ζηνωνουπόλεως] ζηνουπόλεως M
17 uestra = <ὑμῶν>] ἡμῶν MT 19 τῶν καὶ ἀποκειμένων T τῶν³ om. M 22 ὑμῶν] ὑμετέρως
M 23 προσηνέχθησαν] προσηνέχθησαν T ἀσηκρήτις] ἀσεκρέτης T 24 βασιλικοῦ] βασικοῦ
M 24–25 lac. MT 25 ἐπισκ<έ>ψας] ἐπισκήψας MT

Constantinus episcopus Dalisandi dixit:

Confiteor duas naturas in dominum nostrum Iesum Christum inconfusae et indiuisae in una persona atque una subsistentia et duas uoluntates naturales et duas operationes similiter naturales.

Theodorus episcopus Olbis dixit:

Sequor sanctam Chalcedonensem et uniuersalem sinodum et Thomum beatissimi papae Leonis antiquae Romae, et confiteor dominum nostrum Iesum Christum unum de sancta trinitate in duabus naturis et duabus naturalibus uoluntatibus et operationibus inconfusae et indiuisae cognoscendum, et sequor sedem Constantinopolitanam et sedem Romanam et suggestiones directas domino nostro piissimo <et> magno imperatori ab Agathone sanctissimo papa Romano.

Eulalius episcopus Zinonopoleos dixit:

Ita credo duas naturas inconfusae et indiuisae et duas uoluntates atque duas operationes in incarnationis dispensatione unius sanctae trinitatis domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Si placet sanctae uestrae sinodo, adueniant codicelli testimoniorum, qui dudum porrecti sunt a Machario uenerabili archiepiscopo Antiochiae, qui et a uobis sigillati sunt, ut legantur et conferantur cum autenticis codicibus, qui repositi sunt in hic sito uenerabili patriarchio.

Sancta sinodus dixit:

Quod et nunc a uestra serenitate pia iussum est, fiat.

Et prolati sunt per Photinum magnificum a secretis et imperialem secretarium codicelli tres sigillati, qui et dati sunt assistenti Machario uenerabili archiepiscopo Antiochiae, ut recognosceret, si ipsi sunt, qui ab eo dudum fuerant prolati codicelli; quos et in manibus accipiens et inspiciens isdem uenerabilis Macharius dixit:

Etiā, uere ipsi sunt et recognosco eos.

VPG BR MNL K

1 dalisandi] dalisandu M dalisandy K 2-4 confiteor ... naturales = New Haven, Nr. 4 (cf. 213,14-16) 2 naturas] naturales V in] et K inconfusae] inconfuse P² B MNL K indiuisae] indiuisse P² B MNL K 3 una²] in una BR New Haven om. MNL subsistentia] substantia BRG naturales uoluntates G 4 naturales similiter BR 5 theodorus episcopus] theodoro episcopo P 6 chalcedonensem] calcedonensem B calcedonensem RG ML K sinodum] synodum PG R MNL K thomum] tomum P² BG N beatissimi papae] beatissimum papam B 7 christum om. G sancta] sanctae V 8 duabus naturis et duabus] duas naturas et duas N inconfusae] inconfuse P² B MNL K 9 indiuisae] indiuisse P² BR MNL K cognoscendum] cognoscendum V 10 domino] domno V¹P¹ xci = <et> om. VPG BR MNL K imperatori] imperatori P imperatore K ab om. V agathone] agatone K 12 eulalius] eolalius BR zinonopoleos] zynonopoleus B¹ zynonopoleus B²R zinunopoleos L 13 inconfusae] inconfuse V B MNL K indiuisae] indiuisse V B MNL K atque] et R 14 ueri] ueri P ras. uiri B 17 sinodo] synodo PG MNL K codicelli] codicilli R 18 machario] macario P BR L uenerabile] uenerabili BRG NL ueñ M antiochiae] antiochia V L om. BR a] e G sigillati] sigillati VG ut] et R 19 autenticis] audenticis V authenticis M aut hereticis N hic] hoc G 21 sinodus] synodus PG R NL 22 pia] pic VG BR ML 23 photinum] pothinum V fotinum BR phonitum M a secretis] a.secretis P ras. a sec&cretis B 24 tres] tre P¹ 24-25 dati ... quos et om. Graec. 24 assistenti] adssistenti BR N K assistente M¹ machario] macario P B L uenerabili archiepiscopo] uenerabile archiepiscopi V 25 fuerant] fuerunt L codicelli] codicilli R et om. BR MNL K in manibus] immanibus G 26 inspiciens] inspiciens V isdem] hisdem NL macharius] macarius P BR NL K 27 recognosco] recognosco V

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Λεγέτω Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς ὁ αὐτοῦ μαθητής, τί σωρεύοντες ἑαυτοῖς τὰς τοιαύτας παρεξέβη-
λον χρήσεις.

5 Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε·

Περὶ τοῦ ἐνὸς θελήματος, ὅπερ ἐστὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος θεοῦ

10 λόγου, πῶς δοξάζετε;

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν·

Ὁμολογῶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος εἶναι καὶ μετὰ
σάρκωσιν ἐν δυαδί τελείαις ταῖς φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐν ἐνὶ προσώπῳ καὶ
ὑποστάσει μιᾷ, „οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, σφωζομένης

15 δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἐκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἕν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν
συντρεχούσης.“ ἐπειδὴ οὖν ἕτερον πρόσωπον καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν ὁ εἰς τῆς ἁγίας
τριάδος οὐ προσέλαβε, διὰ τοῦτο οὔτε τι τῶν ἐκ τῆς ἁμαρτίας λέγομεν αὐτὸν προσλαβεῖν·

δίχα γὰρ σαρκικῶν θελημάτων καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων ἐν εἰκόνι καινότητος ὁμολο-
γούμεν τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. „ὁ γὰρ ἐν θέλημα ἔχων πρὸς ὑποδοχὴν τῶν

20 παθῶν τούτων ἀπάντων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶχε δύναμιν πρὸς ὑπομονὴν τούτων
ἀπάντων“ κατὰ τὸν ἅγιον καὶ ἔκκριτον Αὐγουστίνον. περὶ τούτου γὰρ καὶ ὁμολογίαν
πίστεως ἤδη πρότερον ἐξεθέμεθα καὶ σύμφρονές ἐσμεν τῶν τε ἁγίων πέντε συνόδων

Ὁνωρίου τε τοῦ θεόφρονος, Σεργίου καὶ Παύλου καὶ Πέτρου καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν μνήμην
καὶ ἐν αἷς ἐπιθεδώκαμεν τῷ δεσπότῃ χρήσεσι πεποιήμεθα, ὁμολογοῦντες ἐν θέλημα ὑπο-

25 στατικὸν ἐπὶ τοῦ <ἐνός> κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεανδρικὴν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν.
„οὔτε γὰρ τὰ θεῖα κατὰ θεὸν οὔτε τὰ ἀνθρώπινα κατὰ ἄνθρωπον ἀλλ’ ἀνδρωθέντος τοῦ
θεοῦ λόγου καινὴν τινα τὴν θεανδρικὴν ἐνέργειαν πεπολιτεῦσθαι“ ὁμολογοῦμεν κατὰ τὸν

ἅγιον Διονύσιον.

17 cf. Hebr. 4,15

14 – 16 Symb. Chalch., ACO II 1, 2, p. 129, 31 – 33
Ateop., Epist IV ad Gaium, PG 3,1072 BC; cf. ACO ser. II vol. I p. 140,35 – 36

19 – 21 Augustinus, unde?

26 – 27 Ps.-Dionysius

MT

17 τῶν ἐκ τῶν τῆς Μ 20 εἶχε] ἔχει Μ
26 τοῦ om. Μ 27 λόγου MT del.?

24 χρήσεσι] χρήσεων T

25 in uno = <ἐνός> om. MT

Constantinus piissimus imperator dixit:

Edicat Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochia et Stephanus relegiosus presbiter et monachus eius discipulus, quid sibi coaceruantes huiusmodi deflorauerunt testimonia.

Macharius sanctissimus archiepiscopus dixit:

De ipsa una uoluntate, quae est patris et domini nostri Iesu Christi et sancti spiritus. Constantinus piissimus imperator dixit.

De dispensatione domini nostri Iesu Christi unius sanctae trinitatis dei uerbi, quomodo sentitis?

Macharius uenerabilis archiepiscopus dixit:

Confiteor dominum nostrum Iesum Christum unum sanctae trinitatis esse et post incarnationem in duabus perfectis naturis inconfusae et indiuisae in una persona et una subsistentia, „nusquam naturarum differentia perempta propter unionem, sed saluata potius proprietate utriusque naturae et in unam personam atque unam subsistentiam concurrente.“ quoniam uero alteram personam et post humanationem unius sanctae trinitatis non assumpsit, propter hoc neque aliquid peccati dicimus eum assumere, quia absque carnalibus uoluntatibus et cogitationibus humanis in imagine nouitatis confitemur unum dominum nostrum Iesum Christum. „qui enim unam uoluntatem habens est ad susceptionem horum omnium passionum, unam eandemquae habuit uirtutem ad tollerantiam horum omnium“ secundum sanctum et acceptabilem Augustinum. de hoc enim et confessionem fidei iam pridem exposuimus et consentimus tam sanctis quinque sinodis quamque Honorio deo erudito, Sergio et Paulo atque Petro et reliquis, quorum mentionem et in his quae domino porreximus testimoniis fecimus, confitentes unam uoluntatem subsistentialem in uno domino nostro Iesu Christo et deiuirilem eius operationem. „nec enim quae diuina sunt secundum deum neque quae humana sunt secundum hominem, sed humana dei nouam quandem deiuirilem operationem in conuersatione demonstrasse“ confitemur secundum sanctum Dionisium.

VPG BR MNL K

2 edicat] et dicat VP macharius] macarius P BR NL K archiepiscopus] episcopus G antio-
chia] anthiochia V anthiochia G antiochia L relegiosus] religiosus RG MN 2-3
presbiter] praesbyter B 3 monachus] monacho N monachus K coaceruantes] coacerbantes
MN deflorauerunt] deplorauerunt G 5 macharius] macarius P BR L K 6 una] u.a P¹ ras.
B² add. patris] patri V domini] domino B¹ sancti] sanctis B¹ 8 dispensatione] dispo-
sitione VP L K 9 sentitis] sentis BR M (?) 10 macharius] macarius P BR L K nota K marg.
11 nostrum om. VP BR MNL K 12 inconfusae] inconfuse VG B MNL K indiuisae] indiuisae P² BG
MNL K et in una ML 13 subsistentia] substantia G¹ perempta] peremta B N unionem]
unionem V unionem L sed] s& P¹ sa P² 14 potius] potius RG proprietate]
proprietate P¹ in om. VPG B atque] atque P¹ aquae N subsistentiam] substantiam
G¹ 15 concurrente] concurrentem P continentem R quoniam] quoniam P BR MNL quo G
qñm K post humanationem om. G humanationem et unius VPG N 16 assumpsit] adsumpsit
BR neque] nec BR (q-c) assumere] adsumere BR assumere G quia] qui B MNL
17 et cogitationibus] excogitationibus VPG humanis] hominis BR imagine] imaginac P¹ yma-
gine R K confitemur] confitemus B 18 enim om. M est om. P² 18-19 ad susceptionem]
adsuptionem G assumptionem M τούτων = horum eandemquae] eandemquam G ean-
demque P² B MNL K 19-20 tollerantiam] tolerantiam R M tolerantia N 21 sinodis] sinodus
P¹ synodis RG ML synodus N 22 quamque honorio] quamque honori P erudito]
eruditio V atque] atque P¹ 23 fecimus om. M confitentes] confidentes BR 24 subsi-
stentialem] subsistentialem V eius om. M 25 deum] dominum P¹ neque] neque P¹ B
sunt om. VP NL K 26 humana] humanam V umam B¹ umam B² umam et dei BR
deiurilem] uirilem BR 27 sanctum om. M dionisium] dyonisium P R NL diunium B
dionisium G

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἡ ἐπιμνησθεῖσα ἐπιδοθῆναι ἡμῖν παρὰ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς οἰκείας αὐτοῦ πίστεως ὁμολογία εἰς ἀνάγνωσιν προαγέσθω.

Καὶ προηνέχθη διὰ Φωτεινοῦ ἀσεκρέτις σεκρεταρίου βασιλικοῦ, καὶ ἀνεγνώσθη διὰ Διο-
5 γένους ἀσεκρέτις σεκρεταρίου βασιλικοῦ ἔχουσα ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Εἰρήνης θεοῦ τῆς ὑπερεχούσης πάντα νοῦν τὸ κεφάλαιον ἡ εὐσέβεια, δι' ἧς ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ θεῶ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ τῇ τριάδι λατρεύοντες κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας, εἰρήνη θεοῦ συνεχόμενοι. ταῦτα οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐκ θείας
10 *χάριτος, ᾧ πιστότατε βασιλεῦ, διδαχθεὶς τὰ ἄλλα πάντα δεύτερα θέμενος, ὡς ἔπρεπε θείᾳ καὶ ἱερᾷ κορυφῇ, τὸν προσόντα σοι θεῖον ζῆλον παρέθηξας, καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας διανιστῶν ὀφθαλμούς – φημι τοὺς ἀρχιερεῖς – προτρέπει(ς) ἕκαστον τὸ ἐνὸν αὐτῷ φῶς τῆς ὀρθοδοξίας προβάλλεσθαι, ὡς ἂν ἐκλαμφεῖται περισσοτέρως ἐκ κόσμῳ, συνεπινεύσοι δὲ καὶ θεὸς ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς εὐσεβοῦς βασιλείας σου τὸ τοῦ χριστιανικωτάτου κηρύγματος*
15 *φῶς ἀτελεύτητον, καὶ τῶν αἵρετικῶν τὰ σκιώδη σβεσθεῖν καινοτομήματα. ὑπείκω τοίνυν ἐτοίμως τῇ θεαρέστῃ βουλῇ ὑμῶν. τίς ἐγώ, δέσποτα θεοψήφιστε, ὁ εὐτελής καὶ κατερριμμένος καὶ ἀφανής καὶ εἰς ἔδαφος κείμενος; εἴ πω δὲ καὶ οὐκ ἄξιός τῳ φρικτῷ λειτουργεῖν καὶ παρίστασθαι βήματι, ὅμως ἀξιωθεὶς παρ' ὑμῶν τὴν ὁμολογίαν ποιούμεν τῆς πίστεως, ἣν οἱ πατέρες ἡμῖν οἱ ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐφεξῆς διηγόρευσαν· μεθ' ἧς γεννηθεὶς*
20 *συνανετράφην, ταύτη καὶ συναπέλθοιμι.*

Πιστεύω τοίνυν εἰς ἓνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων δημιουργόν, καὶ εἰς ἓνα κύριον <ἡμῶν> Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, τέλειον υἱὸν τελείου γεννήτορος λόγον ἐνεργῇ, σοφίαν ὑφειστώσαν καὶ δύναμιν τῆς ὅλης κτίσεως

7 Phil. 4,7
cf. Mt. 5,14

7–8 Rom. 15,6; Act. 4,32
24 cf. Hebr. 4,12

8 Hebr. 4,14

9 Gal. 1,1

10 cf. Gal. 1,12

12–13

21–22,7 cf. Gregorius Thaum., Confessio fidei, ACO III (1940) 3,1–13

MT

5 βασιλικοῦ καὶ ἀνεγνώσθη ἔχουσα T
12 προτρέπει(ς) conl. Lu] προτρέπη M
om. MT

λέξεως] λέξεων T
προτρέπει T

11 παρέθηξας conl. Lu] παρέθηκας MT
18 παρ'] ἐξ T 22 nostrum = <ἡμῶν>

Constantinus piissimus imperator dixit:

Confessio, cuius mentio facta est, quod data sit nobis a Machario <uenerabili> archiepiscopo Antiochiae, propriae eius fidei lectioni pandatur.

Et prolata est per Photinum a secretis et imperialem secretarium, et relecta est per Diogenem a secretis et imperialem secretarium, quae continet in uerbis ita:

Pacis dei quae exsuperat omnem sensum summa est pietas, per quam *in uno ore unoque corde* deo uiuenti et uero trinitati seruientes *tenemus confessionem* pace dei constricti. haec *non ab homine neque per hominem* sed diuina gratia, o fidelissime imperator, instructus cetera omnia inferiora ponens, ut condecebat diuinum sacrumque fastigium, 10 diuinum zelum, quod inditum tibi est, exacuasti, et ecclesiae oculos suscitans — pontifices inquam — inuitas unumquemque, ut, quod in eo est, orthodoxiae proferat *lumen*, quatenus fulgeat amplius *in mundo*, annuat quoque tibi deus temporibus pii tui imperii christianissimae praedicationis indeficiens lumen, et hereticorum nouae caligines extinguantur.

oboedio quippe praeparatus deo placito uestro consilio. quis ego sum, deo decreto 15 domine, uilis et abiectus nec parens et in pauimento reiacens? dicam quoque etiam inmeritis terribili seruire atque assistere tribunali, uerum a uobis dignus habitus hanc professionem facio fidei, quam patres nostri qui in Nicea et dehinc fuerant promulgauerunt; cum qua genitus coeducatus sum, cum hac et abscedam.

Credo igitur in unum deum patrem omnipotentem, omnium uisibilium et inuisibilium 20 factorem, et in unum dominum nostrum Iesum Christum filium eius unigenitum, qui ex eo natus est ante omnia saecula, deum uerum ex deo uero, perfectum filium perfect(i) patris uerbum effectricem, sapientiam essentialem, uirtutem totius creaturae factricem, et

VPG BR MNL K

2 machario | macario P BR L K τοῦ ὁσιωτάτου = <uenerabili> om. VPG BR MNL K 3 lectioni |
lectione G M pandatur | pandantur N 4 photinum | fotinum BR phonitum M photinum
magnificum a K 4–5 et relecta ... secretarium om. R ML 4 et relecta est | relata est V² 5
quae | qui VP K 7 exsuperat omnem | exuperat omne K summa | suma MN¹ pietas | piaetas
P¹ in uno ore | in honore P in uno MNL K 8 trinitati | trinitatis K dei | deo M¹
constricti | constructi VP R contriti B¹ 9 ab homine = ἀπ' ἀνθρώπων hominem | ominem B
fidelissime | fidelis M¹ fidelissimus M² felicissime L 10 instructus | constructus ML coin-
structus N sacrumque | sacrumquae P¹ 11 exacuasti | exacusti P¹ excusasti R exacuisti
M et om. VPG B ecclesiae | ecclesia P aecclesiae G N oculos | oculus V M K 12
inquam | inqua G inuitas | unitas M orthodoxiae | ortodoxiae V orthodoxae P² 13
quoque | queque K 13–14 christianissimae | christiannissimae B cristianissimae K 14 indefi-
ciens | indefitiens V B nouae om. M caligines | caliginis B extinguantur | exstinguantur M²
extingantur G 15 oboedio | oboedie B obedio G L K quippe = τοίνυν quippe ego
praeparatus G praeparatus | prepaaratus K consilio | concilio V BR ML sum domine a deo
decrete BR decreta | decretae G decreto M 16 abiectus | abiectis B parens | paruens VP
patiens G et in G bis 16–17 inmeritis | interitus BR immeritus M inmeritis N 17
terribili | terribilis V assistere | adsistere B NL K tribunali = βήματι a om. P² dignus
habitus | dignus habitas V dignus habita P¹ dignam habitam P² 18 facio | fatio V B nostri
= ἡμῖν nicea | niceta VPG mora R dehinc | dehinc P¹ 19 cum | eum VPG K qua | que
B¹ coeducatus | coeductus V quaeducatus P² coneducatus BR hac | haec G N ab-
scedam | ascedam R discedam M 21 factorem P² add. 22 uerum | uero V¹ G N¹ perfectum
P² add. 22–23 perfectum dei patris M perfectum in patris L τελείου = perfect(i) | perfectum
VPG BR MNL K 23 effectricem | effitricem B effitricem R efficientem L essentialem
= ὑφεστῶσαν totius | tocus V R

ποιητικήν, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον καὶ δι' υἱοῦ
 πεφηνός, δηλαδή τοῖς ἀνθρώποις, ζωὴν τῶν ζώντων, αἰτίαν ἀθάνατον, ἀγιότητα παντὸς
 ἁγιασμοῦ χορηγόν, τριάδα τελείαν δόξῃ ἀιδιότητι καὶ βασιλείᾳ καὶ γνώμῃ, μὴ μεριζομένην
 μήτε ἀπαλλοτριουμένην μίαν θεότητα τε καὶ κυριότητα· οὐδὲν γὰρ δοῦλον ἐν τῇ τριάδι
 5 <ῆ> ὑποβεβηκός καὶ ἐπέισακτον, ὥς πρότερον μὲν οὐχ ὑπάρχον, ὕστερον δὲ ἐπεισελθόν·
 οὔτε γὰρ ἐνέλειπεν υἱὸς πατρί, οὔτε υἱὸν πνεῦμα, ἀλλ' ἀτρεπτος αἰεὶ καὶ ὁμοούσιος ἡ ἁγία
 τριάς ὁ θεὸς ἡμῶν. θεὸν δὲ ὅταν ἐρῶ, ἐνὶ φωτὶ περιαστράπτομαι καὶ τρισί, τρισὶ
 μὲν κατὰ τὰς ἰδιότητας εἴτουν ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, ἐνὶ δὲ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας
 λόγον εἴτουν θεότητος· διαιρεῖται γὰρ ἀδιαιρέτως, ἴν' οὕτως εἴπω, καὶ διηρημένως συν-
 10 ἄπτεται· ἐν γὰρ ἐν τρισὶν ἡ θεότης καὶ τὰ τρία ἐν, τὰ ἐν οἷς ἡ θεότης ἦ, τό γε ἀκριβέστερον
 εἰπεῖν, ἃ ἡ θεότης, καὶ οὔτε τὴν ἑνωσιν σύγχυσιν ἐργαζόμεθα, οὔτε τὴν διαίρεσιν ἄλλο-
 τρώσιν. ἀπέστω γὰρ ἡμῖν ἐξ ἴσου καὶ ἡ Σαβελλίου συναίρεσις καὶ ἡ Ἀρείου διαίρεσις
 τὰ ἐκ διαμέτρου κακὰ καὶ ὁμότιμα τὴν ἀσέβειαν. τί γὰρ δεῖ θεὸν ἢ συναλείφειν κακῶς ἢ
 κατατέμνειν εἰς ἀνισότητα; ἡμῖν δὲ εἰς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἰς κύριος Ἰησοῦς
 15 Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἐν πνεῦμα ἁγίον, ἐν ᾧ τὰ πάντα. εἰς τὰ τρία θεὸς καὶ τὰ
 τρία ἐν, ὥσπερ ἔφημεν. ὁμολογοῦμεν δὲ τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος τὸν κύριον
 Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ δι' ἡμᾶς ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν
 κατελθεῖν ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθῆναι ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας ἀχράντου
 δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ ἐνανθρωπήσαι, τουτέστιν ἀληθινὴν
 20 σάρκα λαβεῖν ἐξ αὐτῆς ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, καὶ ταύτην μηδαμῶς
 προὑποστάσαν θαυμασίως ἐν ἑαυτῷ ὑποστήσαι, καὶ ἰδίαν καθ' ἑνωσιν οἰκονομικὴν ταύτην
 ποιήσασθαι οὐκ ἐκ σποράς ἀνθρωπίνης ἢ ἐνεργείας συστάσαν ἀνδρός, οὔτε ἐκ θελήματος
 ἀνδρός, ἀλλ' ἐνεργείᾳ καὶ θελήματι τῆς δυνάμεως τοῦ ὑψίστου θεοῦ. ἔφη γὰρ πρὸς τὴν
 πανύμνητον καὶ ἀληθὴ θεοτόκον ὁ ἄγγελος· πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σε καὶ δύναμις
 25 ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. ταύτη τοι καὶ

14–15 1. Cor. 8,6 17 Hebr. 1,2 22 1. Petr. 1,23 22–23 Joh. 1,13 24–25 Lc. 1,35

7–16 cf. Gregorius Naz., or. 39,11 PG 36,345 C 9–348 B 1 10–11 cf. Ps.-Cyrillus, de trin., PG 77,1144
 C 9–10 16–19 cf. Cyrus Alex., Satisfactio, ACO ser. II vol. I p. 134,10–13 24 cf. Ecthesis, ACO
 ser. II vol. I p. 158,14

MT

1 ποιητικήν] ποιητήν M 3 ἀιδιότητι καὶ βασιλείᾳ καὶ γνώμῃ] καὶ ἰδιότητι βασιλείαν καὶ γνώμην M
 10 τὰ' om. T

in unum spiritum sanctum ex patre procedentem et per filium manifestatum, uidelicet hominibus, uitam uiuentium, causam inmortalem, sanctitatem totius sanctificationis largitatem, trinitatem perfectam gloriam <aeternitate> et imperio et consilio, non diuisam <neque alienatam> unam deitatem et dominationem; nihil enim seruile in trinitate uel subiectum et introducticum, tamquam prius quidem non extitisset, post uero intromissum, 5 neque enim defuit filius patri neque filio spiritus, sed inconuertibilis semper et consubstantialis sancta trinitas deus noster. deum uero cum dico, uno lumine illustror et tribus, tribus quidem secundum proprietates siue subsistentias et personas, uno uero secundum essentiae rationem id est deitatis. diuiditur quippe indiuisibiliter, ut ita dicam, et coniungitur diuisibiliter, unum nempe in tribus ipsa deitas et tria unum, in quibus 10 deitas siue, ut expressius dicatur, quae est deitas, et neque ipsam unitatem confusionem operamur neque ipsam diuisionem alienationem. absit enim a nobis ex aequo et Sabellii confusio et Arrii diuisio, quae et e regione mala sunt et similia impietate. quid itaque est deum <aut> confundere male aut concidere in inaequalia? *nobis uero unus deus pater ex quo omnia, et unus dominus Iesus Christus, per quem omnia, et unus spiritus sanctus, in* 15 *quo omnia.* unum haec tria deus et haec tria unum, sicut diximus. confitemur autem unum sanctae trinitatis dominum Iesum Christum filium dei unigenitum propter nos *in ultimis diebus* descendisse de caelis et incarnatum esse de spiritu sancto et sancta immaculataque domina nostra dei genetrice semperque uirgine Maria et humanatum esse, 20 hoc est ueram carnem accepisse de ea animatam anima rationali atque intellectuali, et hanc nullo modo ante hoc subsistentem mirabiliter in seipso formasse, et hanc propriam per unionem dispensatiuam fecisse, non *ex semine* humano uel operatione uiri extitisse, neque *ex uoluntate* carnis, sed operatione et uoluntate uirtutis altissimi dei. ait enim angelus ad gloriosam et uere dei genetricem: *spiritus sanctus superueniet in te et uirtus altissimi obumbrabit tibi, ideoque et quod nascetur ex te sanctum uocabitur filius dei.* ex 25

VPG BR MNL K

2 uiuentium] uiuentum V uiuentium RG inmortalem] immortalē ML totius] totius VG
 3 ἀϊδιότητι = <aeternitate> om. VPG BR MNL K imperio] imperium BR M K et consilio] et
 consilium B et concilium R et cum filio M consilioque K 4 μήτε ἀπαλλοτριουμένην =
 <neque alienatam> om. VPG BR MNL K nihil] nichil R N in om. G trinitate] trinitatem
 VP¹ 5 introducticum] introductiuum P² L introducentium B introductitium K extitisset]
 extitisset B 6 sed] si G semper om. K 6–7 consubstantialis] consubstantialis V 7 uero]
 uerum M uno lumine] uolumine N illustror] inlustror V¹ B 8 proprietates] proprietatis V
 proprietas N subsistentias] subsistencias P scientia B substantias L 9 secundum] secundo
 V essentiae] essentia B 9–10 ut ... diuisibiliter om. K 10 et coniungitur] exconiungitur VP²
 exconiungitur P¹ 10–11 et² ... deitas¹ om. K 10 tria om. B unum] in una G 11 ut om.
 V et K expressius] expressimus VPG R M¹NL K quae] qua M et] ut M confu-
 sionem] confusione VP¹ confessionem L 13 confusio] confusi VP¹G¹ arrii] arri VP¹ arra
 G? regione] regionem B quid] quis G 14 ἢ = <aut> om. VPG BR MNL K male] mala
 B in om. G M 15 dominus] deus K sanctus spiritus M sanctus om. G 16 unum¹]
 unus G tria¹] trea B¹ tria²] trea B¹ unum²] unus deus G 17 autem om. BR 18
 descendisse] descendisse B 19 immaculataque] immaculata atque VPG genetrice] genetricae VP¹ B¹
 N genetrice RG ML K humanatum] umanatum B 20 accepisse] accipisse V animatam]
 amatam B¹ intellectuali] intellectualia V 21 formasse = ὑποστήσασθαι 22 unionem] unicionem
 V dispensatiuam] dispensatibam P¹ uiri] uir BRG uirili K extitisse] extisse P¹ ex-
 stisse G 23 carnis = ἀνδρός ait] aut B¹ 24 uere] ueri V genetricem] genetricem RG
 MNL K 25 obumbrabit] obumbrabit P¹ BG N obumbrabit L obumbabit K et (= καὶ?)
 om. VPG B

μόνον θεοτόκον κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν τὴν τοῦ θεοῦ λόγου παρθένον μητέρα δοξάζομεν, ἐπειδὴ τὸν προόντα θεὸν ὑπερφυῶς ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα γεγέννηκε, καὶ οὕτω γέγονε κατ' ἡμᾶς ὁ ἐνανθρωπήσας θεὸς λόγος, „οὐχ ὅπερ ἦν ἀποβεβληκῶς, ἀλλ' εἰ καὶ γέγονεν ἐν προσλήψει σαρκὸς τε καὶ αἵματος, καὶ οὕτω μεμενηκῶς (ὅπερ ἦν), θεὸς δηλονότι φύσει
 5 τε καὶ ἀληθείᾳ. οὐτε δὲ τὴν σάρκα φαμέν εἰς θεότητος τραπήναι φύσιν οὔτε μὴν εἰς φύσιν σαρκὸς τὴν ἀπόρρητον τοῦ θεοῦ λόγου παρενεχθῆναι φύσιν,” καθάπερ Ἀπολινάριος, Εὐτυχῆς τε καὶ Σεβήριος οἱ ἀσεβεῖς παρελήρησαν· οὐδαμοῦ γὰρ διὰ τὴν ἑνωσιν ἡ διαφορὰ τῶν φύσεων ἀφανίζεται, σώζεται δὲ μᾶλλον ἡ ἰδιότης ἐκατέρας φύσεως ἐν ἐνὶ προσώπῳ καὶ ὑποστάσει μιᾷ. „ἡνώσθαι γὰρ σαρκὶ κατ' ὑπόστασιν ὁμολογοῦντες
 10 τὸν λόγον ἕνα αὐτὸν προσκυνοῦμεν υἱὸν μονογενῆ θεὸν ἀληθῆ κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν” ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως γνωριζόμενον, οὐκ ἀνὰ μέρος τιθέντες καὶ διορίζοντες ἀνθρωπον καὶ θεόν, οὐδὲ τὸν μὲν ἐνεργῆσαι τὰ θαύματα, τὸν δὲ παθεῖν τὰ ἀνθρώπινα, καθάπερ οἱ διαιροῦντες Θεόδωρος καὶ Νεστόριος λέγουσιν, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦμεν θεὸν καὶ ἀνθρωπον τέλειον, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα
 15 καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τοῦ αὐτοῦ τὰς δύο γεννήσεις κηρύττοντες τὴν τε πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα καὶ τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου τῆς θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τοῦ αὐτοῦ τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη καὶ πᾶσαν ἀπλῶς θεοπρεπῆ καὶ ἀνθρωποπρεπῆ ἐνέργειαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καινοπρεπῶς προϊέναι πιστεύομεν· οὐ γὰρ
 20 κατὰ θεὸν τὰ θεῖα οὐδ' αὖ κατ' ἀνθρωπον τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλ' ἐνανθρωπήσας θεὸς λόγος καὶ αὐτὴν τινὰ τὴν θεανδρικήν ἐνέργειαν καὶ ταύτην ὅλην ζωοποιὸν ἐπιδείκνυται, εἰ καὶ

16–17 cf. Hebr. 1,28

3–6 Cyrillus Alex., ep. 17, ACO I 1,1 p. 35,19–21

9–10 Cyrillus Alex., ep. 17, ACO I 1,1 p. 35,26–27

13–17 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,23–30

7–9 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,31–33

11 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,35–36

21–22,3 cf. Ecthesis, ACO ser. II vol. I p. 160,11–13

MT

4 quod erat = (ὅπερ ἦν) om. MT

7 τε om. T

hoc quippe solum dei genetricem propriae atque secundum ueritatem dei uerbi uirginem matrem glorificamus, quoniam qui praeerat deus super naturam ex se peperit incarnatum, et ita factus est secundum nos humanatus deus uerbum, ut non quod erat amitteret, sed et si factus est in assumptione carnis et sanguinis, ita quoque mansit quod erat, deus natura uidelicet et ueritate. nec enim carnem dicimus in diuinitatis transire naturam neque iterum in naturam carnis ineffabilem dei uerbi deriuari naturam, sicut Apollenarius, Eutices et Seuerus impii delirauerunt; nusquam enim propter unionem differentia naturarum euanescit, saluatur autem magis proprietas utriusque naturae in una persona unaque subsistentia. unitum quippe esse carni secundum subsistentiam confitentes uerbum unum illum adoramus filium unigenitum deum uerum dominum Iesum Christum in duabus naturis inconfusae et indiuisae cognoscendum, non per partes ponentes ac segregantes hominem et deum, neque illum quidem operatum fuisse miracula, hunc uero passum fuisse quae humana sunt, sicut diuidentes Theodorus et Nestorius dicunt, sed unum eundemque confitemur deum et hominem perfectum, consubstantialem patri secundum deitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, eiusdem utrasque natiuitates praedicantes tam quae ante saecula ex patre secundum deitatem quam quae in ultimis diebus ex Maria uirgine dei genetrice secundum humanitatem, eiusdemque miracula et passiones et omnem simul deo decibilem atque homini condeceniem operationem ex eodem uno Christo deo nostro ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΩC noua ratione processisse credimus; neque enim quae diuina sunt secundum deum neque rursus quae sunt hominis secundum hominem, sed humanatus deus uerbum nouam quandam deiuilem operationem et hanc totam uiuificatricem demonstrat, uel nouum uidetur et perturbat aliquorum

VPG BR MNL K

1 genetricem] genetricem RG MNL K propriae] proprie P² B¹RG ML K 2 glorificamus = δοξάζομεν
 praeerat] preherat P¹G super naturam = ὑπερφυσῶς (cf. ACO, ser. II, tom. 1, p. 131,2 – 4) se add.
 P² peperit] parturit B potitur R 3 factus] factum B humanatus] humanitatis R homo
 natus G ut] et R K non om. G amitteret] amittere V amittere P N amitterit B
 amitteret G 4 si] sic B sicut M factus] factum B assumptione] adsumptione B L
 assumptione M 5 ueritate] ueritatem V uoluntate BR 6 iterum] enim L naturam¹] natura
 V NL deriuari] diriuari G naturam²] natura B K apollenarius] apolinarius BR K ap-
 pollenarius G apollinarius MNL 7 eutices] eutyces P et euticis BR et eutices G eu-
 thyces M euthices N eutyces L eutyces K delirauerunt] delirauerunt BR nus-
 quam] nunquam L unionem] unionem V differentia] differentiam MN 8 euanescit]
 euanescit B saluatur] saluator VP BR proprietas] proprietates P¹ utriusque] utriusque P
 9 unaque] atque V¹ subsistentia] subsistentiam V unitum ... subsistentiam om. V carni]
 carne BR confitentes] confidentes BR 10 illum] illud B 11 inconfusae] inconfuse P² BRG
 MNL K indiuisae] indiuisae P² BRG MNL K cognoscendum] cognoscendum V ac] hac V
 a K 12 segregantes] segantes B neque] ne B¹ quidem] quod R 13 quae om. V et
 om. G 14 confitemur] confitemus B consubstantialem] consubstantialem V consubstantia-
 lem B¹ consubstantiali NL K patri] patris B 15 deitatem] diuinitatem K consubstantia-
 lem] consubstantialem V humanitatem] umanitatem B 15 – 16 eiusdem utrasque] eiusdemque
 utraque M 16 utrasque] utraque BR M¹N K natiuitates] natiuitatis V tam quae] tamquam
 P N ex patre om. K 17 genetrice] genetrice RG MNL K eiusdemquae] eiusdem BR 18
 omnem] ὅμς MNL deo om. G decibilem] decebilem P BR docibilem G atque] atque
 P homini] hominem G condeceniem] condeceniem R concedentem N 18 – 19 opera-
 tionem] operantem BR 19 deo] domino V¹P¹ N ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΩC] ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΩC V ΚΑΙΝΟ-
 ΤΙΠΕΠ P ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΩC B om. R ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΩC G ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΩC MN ΚΑΙΝΟΠΡΕ-
 ΠΩC L ratione] ratione V rationem B 20 quae²] qui VP¹ hominis] homines VP¹
 humana G 22 nouum] nouus G

ξενίζει καὶ θορυβεῖ τὰς τινων ἀκοὰς ὑπολαμβάνοντων ἐπ' ἀναιρέσει ταύτην προσφέρειν ἡμᾶς τῶν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν ἀσυγχύτως καὶ καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένων δύο φύσεων, ὅπερ οὐκ ἔστι ποτὲ μηδὲ γένοιτο.

Ἔνα τοίνυν καὶ τὸν αὐτὸν ἐνεργῆσαί φαμεν, τουτέστι θαυματουργῆσαι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, καὶ τὸν αὐτὸν παθεῖν τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ καὶ πάντα ἀληθῶς ὑποστῆναι τὰ σωτηριώδη παθήματα· ταυτὸν δὲ λέγειν καὶ θαύματα, ὡς εἶναι φαμεν τῆς μὲν σαρκὸς τὸ πάθος οὐ κεχωρισμένης δηλονότι ἐκ τῆς θεότητος, εἰ καὶ μὴ τῆς θεότητος ἦν τὸ πάσχειν. τοῦ δὲ θεοῦ τὴν ἐνέργειαν, εἰ καὶ διὰ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ – τουτέστιν ὅλου τοῦ ἡμετέρου φυράματος – ταύτην ἐπλήρωσεν ἐνὶ καὶ μόνῳ θείῳ θελήματι, ὡς οὐκ ὄντος ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλου θελήματος ἢ ἀντιπίπτοντος καὶ ἀντικειμένου τῷ θείῳ αὐτοῦ καὶ δυνατῷ ἐκείνῳ θελήματι· ἀδύνατον γὰρ ἐν „ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν δύο ἅμα καὶ κατὰ ταύτῃ ἐναντία ἢ καὶ ὁμοία ὑφεστάναι θελήματα.“ ἡ δὲ σωτήριος τῶν θεοφόρων πατέρων διδασκαλία ἐναργῶς ἐκπαιδεύει τὸ μηδέποτε τὴν νοερῶς ἐψυχωμένην τοῦ κυρίου σάρκα κεχωρισμένως καὶ ἐξ οἰκείας ὁρμῆς ἐναντίως τῷ νεύματι τοῦ ἐνωμένου αὐτῇ καθ' ὑπόστασιν θεοῦ λόγου τὴν φυσικὴν αὐτῆς ποιήσασθαι κίνησιν, ἀλλ' ὅποτε καὶ οἶαν καὶ ὁσπὴν αὐτὸς ὁ θεὸς λόγος ἠβούλετο, καὶ σαφῶς εἰπεῖν, ὃν τρόπον τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον ἡγεμονεύεται καὶ κοσμεῖται καὶ τάττεται ὑπὸ τῆς νοερᾶς καὶ λογικῆς ἡμῶν ψυχῆς, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ δεσπότη Χριστοῦ ὅλον τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ σύγκριμα ὑπὸ τῆς αὐτοῦ τοῦ λόγου θεότητος αἰεὶ καὶ ἐν πᾶσιν ἀγόμενον θεοκίνητον ἦν, κατὰ τὸν τῆς Νύσσης Γρηγόριον λέγοντα ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίου οὕτως· „καθὼ θεὸς ὁ υἱὸς ἀπαθὴς πάντως ἐστὶ καὶ ἀκήρατος. εἰ δὲ τι πάθος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ περὶ αὐτοῦ λέγοιτο διὰ τοῦ ἀνθρώπινου, πάντως τοῦ δεχομένου τὸ πάθος τὸ τοιοῦτον ἐνήργησεν, ἐνεργεῖ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ θεότης διὰ τοῦ περὶ αὐτὴν σώματος τὴν τοῦ παντός σωτηρίαν, ὡς εἶναι τῆς μὲν σαρκὸς τὰ πάθη, τοῦ δὲ θεοῦ τὴν ἐνέργειαν,“ δι' ἧς καὶ ἐσώθημεν· καὶ τῇ σωτηρίᾳ μερισμὸν οὐκ εἰσάγομεν.

9 – 12 cf. Macarius Ant., ad imp. Const., infra, MANSI XI 513 E 5 – 10 11 – 24 Sergius Const., ad Honorium papam infra, MANSI XI 533 E 10 – 536 B8 20 – 24 Gregorius Nyss., c. Eunomium 3 (4) 8. PG 45,713 A 1 – 7; ed. W. Jaeger 2 (1921) 136,19 – 24; cf. ACO ser. II vol. I p. 428 (Flor.28)

MT

2 καὶ om. M

19 τῆς om. M

20 καθὼ | καθὼς T

21 πάθος om. M

24 καὶ' om. M

auditus suspicantium in peremptionem hanc nos proferre earum, quae in Christo deo nostro sunt, inconfusae et secundum subsistentiam adunatarum duarum naturarum, quod non est umquam nec fiat.

Unum igitur eundemque operatum fuisse dicimus, id est mirae operasse salutem nostram, eundemque passum propria carne et omnes uere sustinuisse salutes passiones; idem est dicere et miracula, ut sit quidem carnis pati non separatae uidelicet a diuinitate, quamuis non diuinitatis fuit pati. ipsius autem dei operationem, quamuis per humanitatem eius — hoc est totam nostram conspersionem — hanc adimpleuerit una et singulari uoluntate diuina, utpote non existente in eo et alia uoluntate siue obsistente et aduersante diuinae eius et potenti illi uoluntati; impossibile enim est in uno eodemque Christo deo nostro duas simul et cum inuicem contrarias seu similes existere uoluntates. salutaris uero a deo instructorum patrum doctrina manifeste instruit, quia numquam intellectualiter animata domini caro diuise atque ex proprio appetitu <contrarie> nutum unitati sibi subsistentialiter dei uerbi naturalem sui fecisse motionem, sed quando et quantam et qualem idem deus uerbum uolebat, et ut clarius dicatur, quemadmodum nostrum corpus regitur et ornatur atque ordinatur ab intellectuali et rationali anima nostra, ita et in domino Christo totam hominis eius conspersionem ab eiusdem uerbi diuinitate semper et in omnibus mota ΘΕΟΚΙΝΗΤΟΝ deo mobilis fuit, secundum Niseum Gregorium dicentem aduersus Eunomium ita: „secundum quod deus est filius impassibilis est per omnia et immortalis. si autem passio de eodem in euangelio dicitur per humanitatem, per omnia quae passionis est capax hoc operatus est, operatur enim uere diuinitas per corpus, quod circa eam est, omnium salutem, ut corporis quidem sint passiones, dei uero operatio“, per quam et saluati sumus; et huiusmodi saluti nullam introducimus diuisionem. semel

VPG BR MNL K

1 peremptionem] perempcionem V	peremptionem BG K	deo] domino VPG NL K	2 nostro
om. G	inconfusae] inconfuse P BR MNL	om. K	adunatarum] adunarum G N
inconfuse quod K	4–5 operatum ... eundemque om. M	4 mirae] mire VG BR NL K	5
eundemque] eundem BR	propria carne] propriae carne B ¹	uere om. B	sustinuisse] sustenuisse
B	substinuisse K	salutares] saluatares P ¹	saluatrices P ¹
idem esse V ¹	id est P R	separatae] seporate BR	uidelicet et a VPG
K	autem om. VPG	operationem] operatione VPG	humanitatem] umanitatem B
om. G	conspersionem] conspersione M	singulari] sola L	9 utpote] utpute V
exsistente] existente RG MNL K	alia uoluntate] aliam uoluntatem MNL	10 et om. B L	potenti
illi uoluntati] potentiae et uoluntati BRG	uoluntati] uoluntate V	est enim G	christo om. M
11 deo] domino MN	exsistere] existere RG MNL	existe K	salutaris] saluatoris K
doctrina om. G	quia] qua VP	numquam] nunquam B L	13 domini] dei B
apetit V	apetitu K	ἐναντίας = <contrarie> om. VPG BR MNL K	nutum om. BR
siue BR	siibi M	14 subsistentialiter] subsistencialiter V	fecisse] fecisset B MN K
motionem] mocionem V	mutationem B	unitonem R	sed] si G
quanta N	15 ut B ¹ add.	quemadmodum] quemammodum P	corpus] corpus B ¹
ornatur] coronatur N	intellectuali] intellectuale B MNL K	et ²] atque MNL	rationali]
racionali V	rationale M	17 conspersionem] conspersione M	eiusdem] eius P ¹
om. B	ΘΕΟΚΙΝΗΤΟΝ] ΘΕΘΙΝΝΙΤΟΝ V	ΘΕΘΥΙΝΝΙΤΟΝ P	ΘΕΟΚΙΝΗΤΟΝ B
gregorium om. MNL	niseum] nyseum P	19 eunomium] eonomium BR	inpassibilis] impas-
sibilis ML	inseparabilis N	20 immortalis] immortalis ML	21 est ¹ om. K
diuinatas V ¹	22 eam] eadem K	passiones] in passionis V	passionis P B
23 quam] quem VPG	saluati] saluti B ¹	introducimus] introducimus V	pasionis G

ἄπαξ γὰρ ἀποθανὼν καὶ πολλῶν ἀνενεγκὼν ἁμαρτίας λύτρον ἐξ ἑαυτοῦ καὶ σωτηρίαν ἡμῖν τοῖς ἐν ἁμαρτίαις εὐράμενος ἀνέστη τε καὶ συνήγειρε καὶ ἐζωοποίησεν ἡμᾶς εἰρήνην ἀΐδιον χαρισάμενος καὶ ἀνελθὼν εἰς τοὺς οὐρανούς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἥξει μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.
 5 προσδοκῶμεν γὰρ ἀναστῆναι πάντας καὶ τῷ θεῷ παραστῆναι βήματι, ὥστε ἀπολήψεσθαι ἕκαστον δικαίαν παρ' αὐτοῦ ἀνταπόδοσιν τέλος οὐκ ἔχουσιν.

Ἀναγκαίως δὲ κάκεῖνο προσθήσομεν καταγγέλλοντες γὰρ τὸν κατὰ σάρκα θάνατον τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τουτέστιν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν τε ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ τὴν εἰς οὐρανούς ἀνάληψιν ὁμολογοῦντες, τὴν ἀναίμακτον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τελοῦμεν λατρείαν.
 10 προσίεμεν δὲ οὕτω ταῖς μυστικαῖς εὐλογίαις καὶ ἁγιαζόμεθα μέτοχοι γινόμενοι τῆς τε ἁγίας σαρκὸς καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ. καὶ οὐχ ὥς σάρκα κοινὴν δεχόμενοι, μὴ γένοιτο, οὔτε μὴν ὥς ἀνδρὸς ἡγιασμένου καὶ συναφθέντος τῷ λόγῳ κατὰ τὴν ἐνότητα τῆς ἁγίας ἡγουν ὥς θεῖαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος, ἀλλ' ὥς ζωοποιὸν ἀληθῶς καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ λόγου. ζῶη γὰρ ὢν κατὰ φύσιν ὡς θεός. ἐπειδὴ γέγονεν ἐν
 15 πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σάρκα, ζωοποιὸν ἀπέφηνε ταύτην, ὥστε καὶ λέγει πρὸς ἡμᾶς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐχ ὥς ἀνθρώπου τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνὸς καὶ αὐτὴν λογιούμεθα εἶναι – πῶς γὰρ ἡ ἀνθρώπου σὰρξ ζωοποιὸς ἔσται κατὰ φύσιν τὴν ἑαυτῆς; – ἀλλ' ὥς ἰδίαν ἀληθῶς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ δι' ἡμᾶς καὶ υἱοῦ ἀνθρώπου γενομένου τε καὶ χρηματίσαντος. τὰς δὲ
 20 γε ἐν τοῖς εὐαγγελίοις τοῦ σωτῆρος <ἡμῶν> φωνὰς οὔτε ὑποστάσει δις οὔτε μὴν προσώποις καταμερίζομεν· ἀλλὰ τὰς τε ἀνθρωπίνας καὶ πρὸς γε τούτῳ τὰς θείας παρ' ἐνὸς εἰρῆσθαι διακεισόμεθα φρονοῦντες ὀρθῶς. ἐνὶ τοιγαροῦν προσώπῳ τὰς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετέον φωνὰς ὑποστάσει μιᾷ τοῦ λόγου σεσαρκωμένη· κύριος γὰρ εἷς Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὰς γραφάς.

2 Ps. 50,7 16–17 Joh. 6,53 23 cf. Eph. 4,5

7–24 Cyrillus Alex., ep. 17, ACO I 1,1 p. 37,22–38,5; p. 38,8–9; p. 38,21–23

MT

1 ἁμαρτίας καὶ λύτρον T 10 τε om. M 14 ἀληθῶς om. M 17 αἷμα οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς, οὐχ M 18 κατὰ τὴν φύσιν T 18[αν]] 18[ια M 19 ἡμᾶς] ὑμᾶς T 20 nostri = <ἡμῶν> om. MT

enim moriens et multorum ableuans peccata redemptionemque et salutem ex seipso nobis, qui in peccatis sumus, adquirit resurrexit et consuscitauit et uiuificauit nos pacem perpetuam donans ascendensque in caelos sedit in dextera patris eius. et iterum ueniet cum gloria iudicaturus uiuos et mortuos, cuius regni non erit finis. spero enim resuscitari omnes et diuino assistere tribunali, ut percipiat unusquisque iustam ab eo retributionem finem non habituram.

Necessariae uero et illud adicimus asserentes quippe mortem quod ad carnem est unigeniti filii dei, id est Iesu Christi, et ex mortuis ascensum et in caelis assumptionem confitentes, THN ANAIMAKTON citra sanguinem cerimonias in ecclesiis celebramus. ita quippe accedimus ad benedictiones archanas et sanctificamur participes effecti tam sanctae carnis quamque pretiosi sanguinis Christi omnium nostrum saluatoris. et non ut communem carnem suscipimus, absit, neque iterum ut uiri sanctificati et copulati uerbo per unitatem dignitatis siue ut diuinam inhabitationem habentis, sed sicut uere uiuificatricem et propriam eiusdem uerbi; uita enim est naturaliter ut deus. quia ergo factus est unum ad carnem suam, uiuificam eam demonstraui. unde uel dicit ad nos: *amen, amen dico uobis, nisi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem*, non sicut hominis unius ex nobis et ipsam aestimamus esse – quomodo enim hominis caro uiuificare erit secundum propriam sui naturam? – sed ut uere propriam filii dei, qui pro nobis etiam filius hominis factus est XPHMATICANTOC et prouectus. ceterum uoces saluatoris nostri quae in euangelis sunt neque subsistentiis duabus neque personis partimur; sed tam humanas ad haec et diuinas ab uno dictas recipimus recte sentientes. uni igitur personae uniuersas uoces, quae sunt in euangelio, deputandum est in unius subsistentiae uerbi incarnati; <dominus> enim *unus est* Iesus Christus secundum scripturas.

VPG BR MNL K

1 ableuans] abluens BR alleuans G redemptionemque] redemptionem BR ex] et VG 2
peccatis] peccati VP'G' B' N peccato P' resurrexit] reseruatiorem R surrexit N'L con-
suscitauit] cum suscitauit V 3 ascendensque] ascendensquae P' in'] ad G caelos] caelo B'
sedit] sedet G in'] ad BR dextera] dexteram V BR ueniet] uenit K 4 cum] gcum B
iudicaturus] iudicatuus V N iudicaturus uiuos] iudicat uos P' spero = προσδοκῶμεν resusci-
tari = ἀναστῆναι 5 assistere] adsistere BR N K ut] et VPG K iustam] iustum VP iuxtam
K 7 necessariae] necessarie P' R ML' necessaria B et] est K illud] aliud B asse-
rentes] adserentes B mortem eius quod G quod ad] quod adad B 8 id est] idem MNL
christi] christo M' ascensum = ἀνάστασιν assumptionem] adsumtionem B adsumptionem
R N 9 confitentes] confidentes B'R THN ANAIMAKTON] TINANAIAKTON V TINANAIA-
MAKTON B thn anaimakton R TINUMAKTON G INNANAIAKTON M INNANAIA-
TON N citra] c&ra BR ecclesiis] aecclesiis G M celebramus] caelebramus P B 10
archanas] arcana NL K participes] particeps V' partifices L 11 sanguinis] sanguini K
saluatoris nostrum K 12 suscipimus] suscepimus BR iterum] uerum G tamen L uerbo]
urbo B' 13 unitatem] umanitatem B habentis] habentes BR 14 ergo] ego M' 15 suam]
suam V dicit] dicitur VP 16 biberitis] biberetis B 17 aestimamus] estimamus P'G ar-
bitramur B extimamus R L K 18 propriam om. G 19 prouectus = χρηματίζαντος XPH-
MATICANTOC] PNMATICANTOC V XPNM TOCANTOC P XPeNMATnCanTOC B ex
penrturmti cantor R XPIMATICANTOC G 20 euangelis] euangelii B subsistentiis] subsistentis
VP'G M'N K duabus] duas B' partimur] patimur P B 21 ad haec] adhec NL K recipimus
= διακείσόμεθα (certi sumus) recipimus] recepimus P B recipi eius R recipimur G' N
sentientes] sencientes V uni igitur] unigenitus G 22 personae uniuersas] perediuersas K euan-
gelio] uangelio B in unius] in uni BR MN K subsistentiae] subsistentia B 23 κύριος =
<dominus>] deus VPG BR MNL K

Ταῦτα φρονεῖν δεδιδάγμεθα παρά τε τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν καὶ πάσης δὲ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς καὶ ἐκ τῆς τῶν μακαρίων πατέρων ἀληθοῦς ὁμολογίας τῶν τε ἐν Νικαίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον τῶν τε ἐν Χαλκηδόνι καὶ Κωνσταντινουπόλει τὸ δεύτερον, τουτέστι τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν
 5 πέντε συνόδων, ἐν αἷς καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Λέοντος καὶ ἅπερ ἐκήρυξαν καὶ ἐδέξαντο, δεχόμεθα καὶ κηρύττομεν, καὶ ἅπερ ἀπεβάλλοντο καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν ἀπὸ Σίμωνος καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐξαιρέτως Ἀρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον καὶ Ἀπολινάριον, Σαβέλλιον, Ναυάτον τε καὶ Σαββάτιον, Διόδωρον καὶ Νεστόριον, Εὐτυχέα τε καὶ Διόσκορον καὶ Σεβήρον καὶ Ἰουλιανὸν καὶ τὸν Ἀγνοῖτην Θεμίστιον καὶ
 10 πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἀθέμιτον συμμορίαν, Ὠριγένην τε καὶ Δίδυμον καὶ Εὐάγριον καὶ τὰ μυθώδη τούτου ληρήματα· ἐτι ἀναθεματίζομεν καὶ οὐς ἡ ἁγία πέμπτη σύνοδος ἀπεβάλλετο, τὸν Μομφουεστίας λέγω Θεόδωρον, τὸν κατάρατον τῆς Μαξίμου αἰρέσεως τε καὶ διαιρέσεως τὸν διδάσκαλον, τὰ τε ἀσεβῆ Θεοδωρίτου συγγράμματα τὰ κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καὶ τὴν λεγομένην Ἰβα ἐπιστολὴν
 15 πρὸς Μάριν γραφῆναι τὸν Πέρσην. καὶ ἐπὶ τούτοις ἅπασι τοῖς αἰρετικοῖς τὸν ἄρτι τούτοις παραφνέντα Μάξιμον τὸν δυσώνυμον μετὰ τῶν ἀσεβῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὃς τὸ μανιχαῖζειν καὶ ρίπτειν τὸ σῶμα Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ὁ Ἕλλην ἐδίδασκε καὶ τὸ δυσσεβὲς αὐτοῦ τῆς διαιρέσεως φρόνημα, ὃπερ πρὸ ἡμῶν οἱ μακαριώτατοι ἡμῶν πατέρες ἀπώσαντο, Ὀνώριος φημι Σέργιος τε καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἐφεξῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἡγεμόνες καὶ ἑξαρχοί·
 20 προσέτι δὲ καὶ ὁ τῆς πανευσεβοῦς λήξεως Ἡράκλειος ὁ πρόπαππος ὑμῶν ὁ ὀρθόδοξος,

2 2. Tim. 3,16

1 – 2 cf. Cyrillus Alex., ep. 17, ACO I 1,1 p. 40,17 – 18

MT

7 καὶ² om. M 8 τε om. M σαββάτιον] σαβάτιον M 9 σεβήρον] σείβηρον T
 10 ὠριγένην] ὀριγένη T 12 μομφουεστίας] μοψουεστίας T 14 Ἰβα] Ἰβᾶ T 15 μάριν] μάρην T
 16 ὃς] ὡς T 17 σῶμα τοῦ χριστοῦ τοῦ M 18 διαιρέσεως] αἰρέσεως M 19 κύρος] πύρρος M

Haec sapere sumus edocti a sanctis apostolis et euangelistis <et> ab *omni* quoque *deo inspirata scriptura* et a uera confessione beatissimorum patrum, eorum, qui in Nicea et Constantinopoli <et qui in Epheso prius quique in Chalcedoni et Constantinopoli> deinceps, id est sanctorum et uniuersalium quinque sinodorum, in quibus et aepistulae sanctorum Cirilli et Leonis et quaeque praedicauerunt ac susceperunt, suscipimus et praedicamus, et quaeque abiecerunt et nos anathematizamus: et omnem heresem a Simone et usque in praesens praecipuae Arrium, Eunomium, Macedonium et Apollinarem, Sabellium, Nouatum et Sabbatium, Diodorum et Nestorium, Eutichem quoque et Dioscorum et Seuerum et Iulianum KAI AΓNOHTHN et ignorantem Themestium et omne eorum profanum consortium, Origenem quoque et Didimum et Euagrium et fabulosa eorum deleramenta; adhaec anathematizamus et quos sancta quinta sinodus abiecit, Theodorum inquam Mampsuestenum, maledictum illius Maximi hereseos diuisionisque doctorem, et impia Theodoriti scripta, quae aduersum orthodoxam fidem et duodecim capitula beati Cirilli, et epistolam quae dicitur ab Iba scriptam fuisse ad Marin Persam. super his etiam omnibus hereticis et eum, qui his subhortus est Maximum, nec dicendum cum eius <impiis> discipulis, quique manichizare et proicere corpus Christi domini nostri ille paganus edocebat, et impium eius diuisionis dogma, quod et ante nos beatissimi nostri patres respuerunt, id est Honorius, Sergius et Cyrus et reliqui ecclesiarum ductores atque antistites; adhaec etiam et piae memoriae Heraclius proauus uester ille orthodoxus, cuius

VPG BR MNL K

1 edocti sumus haec sapere G apostolis] apostolicis BG N euangelistis] euangelicis G¹ aeuan-
gelicis N kai = <et> om. VPG BR MNL K 2 nicea] niceta VP 3 kai tōn ἐν ἐφέσω τὸ πρότερον
τῶν τε ἐν χαλκηδόνι καὶ κωνσταντινουπόλει = <et qui in epheso prius et quoque in chalcedoni et constanti-
nopoly> om. VPG BR MNL K 4 quinque om. L sinodorum] synodorum PG R MNL K ae-
pistulae] epistolae PG R MNL K epistulae B 5 cirilli] cyrilli PG BR MNL quaeque] quaecum-
que G quae M¹ ac] hac B 5-6 ac ... abiecerunt B¹ marg. 5 susceperunt] suscipiunt
VP suscipimus] suscepimus B 6 quaeque] quicquid R quaecumque G anathematizamus]
anatimatizamus B anamatizamus N heresem] haeresem P heresim G simone] symone
V R 7 praecipuae] praecipue VG ML K arrium et eunomium L K eunomium] eononium
BR N² macedonium] macedonum N anacedonium K apollinarem] apolinarem BR apol-
linarem et sabellium VPG 8 sabbatium] sabacium B sabatium G¹ K sabbacium L euti-
chem] eutychem P eutichen B euthichem G euticen ML utichen K et¹ om. BR
9 KAI AΓNOHTHN] KΛINOITIN VP KIGNONTHN B itait non thn R KINON G KAIAT-
NOHTH M KalaT. NOHTH N om. L themestium] thenestium M¹ themesticum N pro-
fanum] profanorum P¹ prophanum N 10 origenem] originem V L orienem B euagrium]
euacrium B euatinum R aeuagrium N deleramenta] delaeramenta B deliramenta G
MNL K 11 anathematizamus] anathaematizamus P anatimatizamus B sinodus] synodus PG
R MNL K inquam] inguam G 12 mampsuestenum] mampsinestenum R mopsuostenum M
nampsuestenum N maximi hereseos] maxime hereseus B maximum hereseus R hereseos]
hereos P¹ haereseas G diuisionisque] diuisionesque VP¹ R 13 scripta] scriptam VP aduer-
sum] aduersus VPG aduersus K orthodoxam] orthodoxam V orthodoxam L cirilli]
cyrilli PG BR MNL 14 epistolam] epistolam PG L aepistolam N quae] qui B scriptam]
scriptum VP¹ G marin] marim V K 15 hereticis] haereticis P subhortus] subortus P¹ BR MNL
K eius] cis V 16 ἀσεβῶν = <impiis> om. VPG BR MNL K discipulis] discipuli VPG
discipulus K manichizare = μανιχαΐζειν domini nostri christi K 17 impium] impiam VP¹ G
diuisionis] diuisiones V quod et ante] quia de tante VP 18 cyrus] cirus V reliqui] reliquia
B ecclesiarum] aecclesiarum G MN (B?) ductores] doctores VPG B MNL K atque] adque P
19 antistites] antestites V B atistes K et] ad VPG heraclius] haeraclius P eracleus B
heracleus R orthodoxus] ortodoxus V

οὐ τὴν γονὴν ὁ τῆς ὀρθοδοξίας θεὸς εἰς τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν ταύτην ἐσφράγισεν· ἐκθύμως γὰρ μετὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ αὐτὸς τὴν ἀναφυεῖσαν αἵρεσιν ταύτην τῶν Μαξιμιανῶν κατεδίκασεν, οἵσιν ἀκολουθήσασα καὶ ἡ ἐνταῦθα γενομένη κατὰ θεῖαν κέλευσιν τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ λήξει πατρὸς τοῦ δεσπότη ἀγία συνάθροισις, Πέτρος τε ὁ ⁵ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης καὶ ὁ προηγησάμενος τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν Μακεδόνιος ὁ μακαριώτατος καὶ ὁ τοποτηρητὴς τῆς Ἀλεξανδρέων Θεόδωρος, συμπαρόντων αὐτοῖς τῶν τε ἐνδημούντων ὁσιωτάτων ἐπισκόπων καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου. τὰ κατ' αὐτὸν ἐγγράφως ζητήσαντες τοῦτον ἀνεθεμάτισαν καὶ ἐξώρισαν μετὰ τῶν δυσσεβῶν μαθητῶν αὐτοῦ· ἀλλὰ τοὺς ὅλους αἰρετικούς καθ' ἑαυτοὺς οἰμῶζειν ἕσας τοῖς ἀναθέμασιν ¹⁰ αὐθις ἐπάνειμι πρὸς θεὸν καὶ παρ' αὐτοῦ φυλάττεσθαι τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν ἐξαιτῶ τὸν τῆς ὀρθοδοξίας λόγον κρατύνουσιν. ὑμεῖς γὰρ καὶ ἐκ προγόνων φωστῆρες τῆς πίστεως τοὺς φωστῆρας τῆς πίστεως, κύριε, φ(έ)ωτισ(ον) τοὺς τῆς ὀρθοδοξίας φύλακας, κύριε, φύλαξον ὁ θεὸς ὑψώσοι τὸ κέρας ὑμῶν ὁ θεὸς εἰρηνεύσοι τὴν βασιλείαν ὑμῶν τροπουμένην πάντα πολέμιον καὶ εἰρήνην βαθεῖαν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ¹⁵ ὅλῳ τῷ κόσμῳ βραβεύουσιν.

Ἡ ὑπογραφή

Μακάριος ἐλέω θεοῦ ἐπίσκοπος Θεουπόλεως ὑπαγορεύσας πᾶν τὸ προκείμενον τῆς ὀρθο- ²⁰ δοξίας ὕψος κατὰ τὰς ἐκθέσεις τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν πέντε συνόδων καὶ τῶν ὀνομαστὶ τεθέντων παρ' ἐμοῦ ἁγίων ἐκκρίτων πατέρων τῶν ἐκθεμένων κατὰ τὴν προανατεταγμένην δύναμιν ἐν θέλημα ἐπὶ τοῦ <ἐνός> κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ θεανδρικήν αὐτοῦ πολιτευσάμενον ἡμῖν τὴν ἐνέργειαν καὶ ὡς ἀσεβὲς ἐστὶ τὸ λέγειν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν δύο θελήματα, στοιχήσας καὶ ὁμολογήσας καὶ οὕτω ²⁵ φρονῶν καὶ διδάσκων καὶ προσδοκῶν παραστῆναι τῷ τοῦ θεοῦ φοβερῷ βήματι μετὰ ταύτης μου τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπεσημνήμην.

13 Ps. 88,18

MT

13 ὑψώσοι | ὑψώσει T
MT

εἰρηνεύσοι | εἰρηνεύσει T

14 πάντα | πᾶν τὸ M

22 uno = <ἐνός> om.

prosapiam deus orthodoxiae huic pio imperio adsignauit; ΕΚΘΥΜΩC cum indignatione quippe cum sanctis patribus nostris etiam ipse exhortam hanc Maximianorum heresem condempnauit, quos secuta et ea, quae hic facta est per diualem iussionem pia memoriae patris domini sancta congregatio, tam Petrus quoque sanctissimus uniuersalis patriarcha et praecessor meae paruitatis Macedonius beatae memoriae et uicarius Alexandriae 5 Theodorus, praesentibus una cum eis et qui aduenerant <sanctissimi> episcopi et sacro senatu. quae circa eum fuerant in scripto discutientes hunc anathematizauerunt et exiliauerunt cum impiis eius discipulis; sed uniuersos hereticos apud se anathematibus congemescere derelinquens iterum conuertor ad deum et ab eo conseruari uestram pietatem exposco, qui orthodoxiae sermonem corroborat. uos enim sitis et a proauis 10 luminaria fidei luminaria fidei, domine, illustra orthodoxiae custodes, domine, custodi deus *exaltet cornu* uestrum deus pacificet imperium uestrum persequentem omnem hostem et pacem profundam ecclesiis et uniuerso mundo condonantem.

15

ET SUBSCRIPTIO

Macarius misericordia dei episcopus Theopoleos dictans omnem suprascriptum orthodoxiae textum iuxta aeditiones sanctorum et uniuersalium quinque sinodorum et sanctorum ac probabilium patrum, qui nominatim a me sunt positi, qui explanauerunt iuxta 20 praefixam uirtutem unam uoluntatem in uno domino nostro Iesu Christo deo nostro et deiuirilem eius demonstrasse nobis operationem et quia impium sit dicere in eodem Christo deo nostro duas uoluntates, consentiens atque confessus et ita sentiens et docens et sperans assistere terribili dei tribunali cum hac mea orthodoxa fide subscripsi.

VPG BR MNL K

1 orthodoxiae] orthodoxiae V adsignauit] assignauit ML ΕΚΘΥΜΩC] ΕΚΘΟΝΟC V ΕΚΘΜΟC
P ΘΕΘΟΜΟC G ΕΚΘΟΜΩC B N olcodauc R ΕΚΘΟΜΩC M K 2 cum] cuius P
exhortam] exorta V exortam P² BR N K maximianorum] maximimarum B¹ heresem]
haeresem P 3 condempnauit] condemnauit B M condepnauit G condennauit K secuta]
sequuta K est] sit PG 4 domini] dominica VPG tam om. BR quoque] quoque P¹
sanctissimus ac uniuersalis BR patriarcha] patriarchii MNL K 5 meae] mae B¹ beatae] beata
B uicarius] uicarium L 6 una cum eis et qui] hisque B eis quequi R aduenerant cum episcopo
P² δσιωτότων = <sanctissimi> om. VPG BR MNL K episcopi] episcopo VPG 7 senatu]
sanctum K discutientes] discucientes V R discutiens B anathematizauerunt] anathematizauerunt
B 7–8 exiliauerunt] exilauerunt V K 8 sed et uniuersos M apud] apud P anathematibus]
anathematis B anathematizatos G anathematizantibus L 9 congemescere] congemescere BR
derelinquens] derelinques B¹ delinquens L relinquens K iterum] item V¹ deum] do-
minum L 10 qui = τὸν orthodoxiae] orthodoxiae V sitis] scitis B proauis] prauis VPG
BR 11 luminaria fidei¹ om. VPG B L illustra = φύλαξον (custodi – φώτισον?) illustra]
inlustra V B orthodoxiae] orthodoxiae M 12 domine] domini V custodi] custode B cu-
stodes G exaltet cornu] exaltat et cornu VPG (corr.: -at > -et) pacificet] pacis G 13 hostem]
ostem B 14 condonantem] condanantem B 18 macarius] macharius MN misericordia]
misericor B¹ episcopus] ae B¹ aepe B² theopoleos] theopoleus BR suprascriptum =
προκειμενον (propositum)] scriptum B 19 textum] intellectum B aeditiones] editiones V R M
editiones B L editionem K sinodorum] synodorum PG R MNL K 20 ac] hac V pro-
babilium] probalium B uenerabilium L me] m B¹ explanauerunt] explauerunt N 21
nostro¹ om. V¹ BR MN K 22 eius demonstrasse] eiusdem monstasse V eiusdemonstansse B¹
23 deo] domino VG consentiens] consentientes K atque] adque P 24 assistere om. V
asistere P adistere BR NL K orthodoxa] orthodoxus R orthodoxae G fide] fides B

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἀγία σύνοδος εἶπον·

Τῆς δυνάμεως τῆς προσδοθείσης ὁμολογίας τῆς ἑαυτοῦ πίστεως παρὰ Μακαρίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας ἐν γνώσει γεγόναμεν. λεγέτω δὲ ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος Μακάριος, εἰ στοιχεῖ ταῖς χρήσεσι ταῖς παρ' αὐτοῦ ἐπιδοθείσαις.

5 Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε·

Ναί, δέσποτα.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἀγία σύνοδος εἶπον·

Διεξίτω ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος Μακάριος, εἰ ὁμολογεῖ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

10 Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν·

Οὐ λέγω δύο φυσικὰ θελήματα ἢ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ ἐὰν <κατὰ> μέλη μέλη κατακόπτωμαι καὶ βληθῶ εἰς τὴν θάλασσαν.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἀγία σύνοδος εἶπον·

15 Ἐκ τῶν νῦν προκομισθέντων κωδικίων καὶ ἐπιγνωσθέντων παρὰ Μακαρίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τὸ πρῶτον κωδίκιον ἐξ αὐτῶν ἀναγνώσει καθυποβαλλέσθω πρὸς ἀντιβολὴν τῶν ἀνθεντικῶν βιβλίων τῶν τε ἀγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων τῶν ἀποκειμένων ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πατριαρχείῳ κατὰ τὰ ἤδη αἰτηθέντα παρὰ τῶν τοῦ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος· Γεώργιος τοῖνον ὁ
20 θεοφιλέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας προκομιζέτω τὰς τοιαύτας τῶν ἀγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων ἐκ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου βίβλους.

Καὶ προεκομίσθησαν.

Καὶ λαβὼν κατὰ κέλευσιν τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου Πέτρος ὁ
25 ἐνδοξότατος ὑπάτος βιβλίον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἀντέβαλε πρὸς τὸ τοιοῦτον πρῶτον κωδίκιον — ἐπιφερομένου τὸ αὐτὸ κωδίκιον Διογένους τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἀσεκρέτις καὶ σεκρεταρίου βασιλικοῦ —, ὅπερ ἀνέγνω ἔχον ἐπὶ λέξεως οὕτως·

12 – 13 Jonas 1,12.15

MT

1 καὶ ... εἶπον] εἶπε M 7 εἶπον] εἶπε M 10 ἀρχιεπίσκοπος ἀντιοχείας εἶπεν T 12 βληθῶ]
βλήσκομαι T 14 εἶπον] εἶπεν M 15 νῦν] νυνὶ T 18 πατριαρχείῳ] πατριαρχίῳ T
21 – 22 πατριαρχεῖον] πατριαρχίου T 25 ὑπάτος] ἀπὸ ὑπάτων? = exconsule

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Per tenorem oblatae confessionis a Macario deo amabile archiepiscopo Antiochiae fidei eius cognitionem accepimus. edicat autem idem deo amabilis Macarius, si consentit testimoniis ab eo porrectis.

Macarius sanctissimus archiepiscopus dixit:

Utique, domine.

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Prosequatur idem deo amabilis Macharius, si confitetur duas naturales uoluntates et duas operationes <naturales> in incarnationis dispensatione Christi dei nostri.

Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit:

Non dico duas naturales uoluntates aut duas operationes naturales in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, nec si membratim incidar et *mittar in mare*.

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Ex codicibus nunc prolatis et recognitis a Macario uenerabili archiepiscopo Antiochiae primus ex eis codicellus lectioni pandatur ad collationem authenticorum librorum sanctorum ac probabilium patrum, qui reconditi sunt in uenerabili patriarchio, iuxta quod dudum postulata sunt a parte apostolicae sedis sanctissimi papae Romani Agathonis; Georgius <igitur> deo amabilis diaconus et cartophilax huius sanctae dei magnae ecclesiae proferat huiusmodi codices sanctorum ac probabilium patrum de uenerabile patriarchio. Et prolatis sunt.

Et accipiens per iussionem piissimi nostri principis Constantini Petrus gloriosus exconsul librum sancti Athanasii contulit cum huiusmodi primo codicello – deferente eundem codicellum Diogene magnifico a secretis et imperiali secretario –, quem et relegit continentem in uerbis hoc modo:

VPG BR MNL K

1 sinodus] synodus PG R NL K	2 tenorem] tenerem V ¹	oblatae] oblata V	oblatae] oblata V
confessionis] confessiones V M K	macario] machario G M	amabile] amabili G	archiepi-
sco] archiepiscopi VP	3 cognitionem] cogitationem V ²	cognitioni R	agnitionem G
accepimus] accipimus V R	idem om. K	macarius] macharius G M	5 macarius] macharius G
MN K	7 sinodus] synodus PG R NL K	8 prosequatur] persequatur VPG	macharius] macarius
P BR L K	9 φυσικός = <naturales> om. VPG BR MNL K	9–12 christi ... dispensatione om. G	
10 macarius] macharius MN K	uenerabilis om. M	11 operationes] operationis P ¹	naturales]
naturalis VP ¹	12 dispensatione] dispensationis V	dispensationes P ¹	membratim] menbratim
G L K	incidar] incidas M	et om. K	mittar] mittas MN
MNL K	14 macario] machario G MN K	uenerabili] uenerabiles V	uenerabilis P
archiepiscopo] archiepiscopi VP ¹ R	15 lectioni] lectione BR M	collationem] conlationem B	col-
lectionem L	collationem K	authenticorum] autenticorum BR MNL K	aut hereticorum G
15–16 sanctorum ... patriarchio om. M	16 ac] hac V	uenerabili] uenerabile L K	iuxta] iux
B ¹ L	17 romani] romane BR	agathonis] agatonis L K	18 georgius] gorgius B ¹
= <igitur> om. VPG BR MNL K	cartophilax] carthophylax V	chartophilax P	catofilax B
carthophilax G	cartofilax N K	carthofilax L	magnae dei BR K
MN	19 probabilem] probalium G	de om. ML	uenerabile] uenerabili P ² BRG
gloriosus] petro glorioso N	exconsul] exconsule VPG MN K	22 athanasii] anastasii V	atanasi
B ¹	agathonis M	anathasii N	athasii L
codicillo R	deferente] defferente VP	differente G	eundem] eumden B ¹ R
diogenem BR	imperiali] imperialis V N	secretario] saecretario P	23 diogene]

Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τοῦ κατὰ Ἀπολιναρίου δευτέρου λόγου·

Δῆλον γάρ, ὅτι <ὁ> προϋπάρχων θεὸς λόγος πρὸ τῆς ἐν σαρκὶ ἐπιδημίας οὐκ ἦν ἄνθρωπος, ἀλλὰ θεὸς ἦν πρὸς τὸν θεὸν ἀόρατος καὶ ἀπαθής ὢν· οὔτε οὖν τὸ „Χριστὸς” ὄνομα δίχα τῆς σαρκὸς προάγεται, ἐπειδὴ ἀκολουθεῖ τῷ ὀνόματι τὸ πάθος καὶ ὁ θάνατος, τοῦ μὲν Λουκᾶ γράφοντος· *εἰ παθητὸς ὁ Χριστὸς, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν*, τοῦ δὲ Παύλου λέγοντος· *τὸ πάσχα ἡμῶν [ὑπὲρ ἡμῶν] ἐτύθη Χριστὸς*, καὶ ὅτι ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ δούς ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, οὐχ ὅτι οὐ θεός, ἀλλ’ ὅτι καὶ ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς· διὸ *μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγεμένον ἐκ νεκρῶν ἐκ σπέρματος Δαυὶδ* γράφει. διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ ἑκατέρων τῶν ὀνομάτων ποιεῖται τὴν προσαγωγὴν ἐν ἐπιδείξει ὑπάρξεως – ἀοράτως μὲν θεοῦ νοουμένου καὶ ὄντος ἀληθῶς, ὁρατῶς δὲ ἀνθρώπου ψηλαφημένου καὶ ὑπάρχοντος ἀληθῶς –, οὐκ ἐν διαιρέσει προσώπων ἢ νοημάτων, ἀλλὰ φυσικῇ γεννήσει καὶ ἀλύτῳ ἐνώσει, ἵνα ἐν αὐτῷ τοῦ πάθους ὁμολογουμένου ἀληθῶς ὁ αὐτὸς καὶ ἀπαθής νοοῖτο ἀληθῶς.

Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ ἀποκοπέντα ἀπὸ Μακαρίου καὶ Στεφάνου τὰ πρὸ τοῦ <καὶ> μετὰ τινος τῆς χρήσεως·

Ἄλλὰ λέγετε, ὅτι εἰ πάντα ἔλαβε, πάντως δέηται καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμοὺς εἶχεν. ἀδύνατον δὲ ἐστὶν ἐν λογισμοῖς ἀνθρωπίνους ἀμαρτίαν μὴ εἶναι· καὶ πῶς ἔσται *χωρὶς ἀμαρτίας* ὁ Χριστός; εἶπατε τοίνυν, εἰ τῶν ἀμαρτητικῶν λογισμῶν δημιουργὸς ὁ θεός, προσακτέον τῷ θεῷ τὴν ἰδίαν δημιουργίαν· ἤλθε γὰρ προσαγαγέσθαι τὴν ἰδίαν ποιήσιν· ἀλλ’ ἄδικος ἔσται πάλιν ἡ κρίσις καταδικάζουσα τὸν ἀμαρτήσαντα· εἰ γὰρ ἀμαρτητικούς λογισμοὺς ἐδημιούργησεν ὁ θεός, πῶς καταδικάζει τὸν ἀμαρτήσαντα, ἢ πῶς οἷόν τε παρὰ θεοῦ τοιαύτην κρίσιν γίνεσθαι; εἰ δὲ καὶ ὁ Ἀδὰμ ὑπέκειτο τοῖς τοιούτοις λογισμοῖς πρὶν ἢ παρακούσῃ τῆς τοῦ θεοῦ ἐντολῆς, καὶ πῶς οὐκ *ἐγίνωσκε καλὸν καὶ πονηρὸν*; λογικὸς μὲν ὢν τὴν φύσιν, ἐλεύθερος δὲ τῶν τοιούτων λογισμῶν πείραν κακοῦ οὐκ εἰδώς, μόνον δὲ τὸ καλὸν γινώσκων καὶ ὥσπερ τις μονότροπος ὢν, παρακούσας δὲ τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ ὑποπέπτωκε τοῖς τοιούτοις λογισμοῖς, οὐ τοῦ θεοῦ δημιουργήσαντος τοὺς *αἰχμαλω-*

3 Joh. 1,1 5 Act. 26,23 6 1. Cor. 5,7 6–7 1. Tim. 2,5 8 2. Tim. 2,8 17–18 cf.
Hebr. 4,15 23 Gen. 3,5 26–236,1 2. Cor. 10,5

2–13 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll., PG 26,1133 B 3–C 9 16–236,23 Ps.-Athanasius, de incarn. c.
Apoll., PG 26,1140 C 5–1141 D 3

MT

6 [ὑπὲρ ἡμῶν] om. Lat. 9 προσαγωγὴν | προσαγὴν M προσαγωγὴν T 10–11 ὁρατῶς ...
ἀληθῶς om. M 11 ἀληθῶς | ἀληθής = uerus 14 et = <καὶ> om. MT 19 γὰρ | δὲ M
21 οἷόν τε = OIONTAI 22 θεοῦ | θεῷ T 23 ἢ | μὴ M 26 λογισμοῖς om. M

Sancti Athanasii ex secundo sermone aduersus Apollinarem:

Certum namque est, quod praeexistens deus uerbum ante carnis aduentum non erat homo, sed deus erat *apud deum* inuisibilis atque impassibilis; neque igitur Christi nomen absque carne defertur, quia sequitur nomini passio et mors, Luca quidem scribente: *si passibilis Christus, si primus ex resurrectione mortuorum*, Paulo uero dicente: *pascha nostrum immolatus est Christus*, et quia *homo Iesus Christus, qui dedit semetipsum pro nobis*, non quia non est deus, sed quia et homo est Christus. propterea *memor esto Iesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine Dauid* scribit. propter hoc scriptura utrorumque nominum facit introductionem in ostensione substantiae – inuisibiliter quidem deo intellegendo et uere existente, uisibiliter autem homine palpando et uere existente –, non in diuisione personarum aut intelligentiarum, sed naturali natiuitati et insolubili unitati, ut in ipso certa existente passione uerus idem atque impassibilis ueraciter intellegatur.

Sunt autem et quae intercisa sunt a Macario et Stephano et ante et post testimonium haec:

Sed dici<te>, quia si omnia suscepit, modis omnibus et humanas habuit cogitationes. impossibile autem est in cogitationibus humanis peccatum non esse; et quomodo erit *absque peccato* Christus? dicite igitur, si cogitationum peccabilium conditor est deus. deputandum est deo proprium <opificium>; uenit enim assumere facturam suam; sed iniustum erit iterum iudicium condempnans peccatorem; si enim peccabiles cogitationes condidit deus, quomodo condempnat peccantem, et quomodo erit possibile OIONTAI [arbitrantur] a deo talem iudicium fieri? si autem et Adam subiacebat talibus cogitationibus antequam inoboediens fieret dei mandato, et quomodo *ignorabat bonum et malum*? rationalis quippe erat natura, liber autem a talibus cogitationibus experientiam mali nesciens, tantummodo bonum sciens et ut quidam uniformis fuerat, non oboediens autem mandato dei subcubuit talibus cogitationibus, non quia deus creauit *captiuantes has*

VPG BR MNL K

1 athanasii] anastasii V	atanasi B	anasatii R	anathasii N	athanasio K ¹	apollina-
rem] apollinarem BR L	2 praeexistens] preexistens R L K	3 atque impassibilis B ² add.			inpas-
sibilis] impassibilis ML	4 absque] abque K	luca] lucas P	quidem] siquidem VP		si om.
BR	5 pascha] pasca PG R L K	6 immolatus] inmolatus G	imolatus L K	7 esto dominum	
iesum G	8 dauid] δαυδ P K	scribit om. BR N	utrorumque] utrorumquae I ¹	9 ostensione]	
ostensionem BR M K	obstensione L	10 intellegendo] intellegende B L	intelligente R	ex-	
sistente] existentem V	existente RG MNL	existendo K ¹	homine] hominem BRG	pal-	
pando] palam G	exsistente] existente R MNL K	11 in om. G	intelligentiarum] intelligentia-		
rum RG ML K	natiuitati] natiuitate G	insolubili] insublimi M	12 unitati] unitione G ¹		
certa] certe V ¹	exsistente] existente RG MNL K	atque] adque P	12–13 intellegatur]		
intelligatur G ML K	14 macario] machario G M K	stephano] stefano VPG	et ¹ om. K		
testimonium] testimonia B M	destimonia R	16 λέγετε = dici<te>] dicis VPG BR MNL K	17		
impossibile] impossibile ML	humanis] hominis BR	quomodo] quō R K	19 deo] de eo MNL		
deo proprium] de obprobrio G	δημιουργίαν = <opificium>] offitium V B K	officium PG R MNL			
enim om. VPG L	assumere] adsumere BRG	20 iudicium] iuditium V B	condempnans]		
condempnans B	21 condidit] condedit B ¹ R	condempnat] condempnet P	condempnat B		
condempnat K	peccantem] peccatum N	peccatorem L	quomodo] quō M	erit possibile =	
οὐδὲν τε	21–22 arbitrantur = OIONTAI	21 OIONTAI] DIONTAIAC V ¹	DIONTAIAS V ²		
οιοῦσιν R	21–22 OIONTAI [arbitrantur] om. G	22 talem] tale G ML K	iudicium] iuditium		
V B	23 inoboediens] inobediens BRG L K	quomodo] quō R M	ignorabat = οὐκ ἐγίνωσκε		
24 rationalis] rationalis B L	natura liber] naturaliter BR	natura libera L	a] at V	mali	
om. G	25 bonum] bonus B	donum R	oboediens] obediens RG NL K	autem oboediens	
M	26 subcubuit] succubuit BRG ML K				

- τίζοντας λογισμούς, ἀλλὰ τοῦ διαβόλου ἐξ ἀπάτης ἐπισπεύραντος τῇ λογικῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου ἐν παραβάσει γενομένη καὶ ἀπωσθείσῃ ἀπὸ θεοῦ, ὥστε τὸν διάβολον καὶ νόμον ἁμαρτίας καταστήσασθαι ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ θάνατον βασιλεύοντα διὰ τοῦ ἔργου τῆς ἁμαρτίας· διὰ τοῦτο οὖν ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου.
- 5 ἀλλὰ λέγετε „ἔλυσε μὴ ἁμαρτήσας“, ἀλλ’ οὐκ ἔστιν αὕτη λύσις τῆς ἁμαρτίας. οὐ γὰρ ἐν ἐκείνῳ <ἀρχῆθεν> εἰργάσατο ὁ διάβολος τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον καὶ μὴ ἁμαρτήσαντος λυθῇ ἡ ἁμαρτία, ἀλλ’ ἐν τῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ φύσει τοῦ ἀνθρώπου ἀρχῆθεν εἰργάσατο ὁ διάβολος τὴν ἁμαρτίαν· διὰ τοῦτο ἀδύνατον γέγονε τῇ φύσει λογικῇ οὕσῃ καὶ ἔκουσίως ἁμαρτησάσῃ καὶ ὑπὸ καταδίκην θανάτου γενομένη ἑαυτὴν ἀνακαλέ-
- 10 σασθαι εἰς ἐλευθερίαν, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος· τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει διὰ τῆς σαρκός. διὰ τοῦτο ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ταύτην ἐν τῇ ἰδίᾳ φύσει καταστήσασθαι ἐκ νέας ἀρχῆς καὶ γεννήσεως θαυμαστῆς, οὐ τὴν ἀρχῆθεν σύστασιν καταμερίσας, ἀλλὰ τὴν ἐπισπαρεῖσαν ἀθέτησιν ἀθετήσας, ὡς μαρτυρεῖ ὁ προφήτης λέγων· πρὶν ἢ γινῶναι τὸ παιδίον καλὸν ἢ κακόν, ἀπειθεῖ πονηρίᾳ τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. εἰ δὲ μὴ ἐν τῇ
- 15 ἁμαρτησάσῃ φύσει ἡ ἀναμαρτησία ὤφθη, πῶς κατεκρίθη ἡ ἁμαρτία ἐν τῇ σαρκί, μήτε τῆς σαρκὸς τὸ πρακτικὸν ἐχούσης μήτε τῆς θεότητος ἁμαρτίαν γινωσκούσης; πῶς δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος λέγει· ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις· οὐ τόπον διαγράφων, ἀλλὰ φύσιν ὑποτιθέμενος, ἵνα ὥσπερ, φησί, δι’ ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, οὕτω καὶ δι’ ἐνὸς ἀνθρώπου
- 20 Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα δι’ ἧς φύσεως ἡ προχώρησις τῆς ἁμαρτίας γέγονε, διὰ ταύτης καὶ ἡ ἐπίδειξις τῆς δικαιοσύνης γένηται, καὶ οὕτως λυθῇ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου ἐλευθερωθείσης τῆς ἀνθρώπου φύσεως ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ δοξασθῇ ὁ θεός;
- Ἀντιβλησκομένου δὲ τοῦ τοιούτου βιβλίου καὶ παραλιμπανομένων τῶν πρὸ τοῦ <καὶ>
- 25 μετὰ τινὰ τῶν καὶ μεταξύ τῆς χρήσεως ὄντων, Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἀγία σύνοδος εἶπον·

2–3 Rom. 7,23 3–4 Rom. 5,21 4 1. Joh. 3,8 10–11 Rom. 8,3 13–14 Is. 7,16 17
Rom. 5,20 18–19 Rom. 5,12 19–20 Rom. 5,21; Rom. 5,15 22 1. Joh. 3,8 23 1. Petr. 4,11

MT

6 a principio = <ἀρχῆθεν> om. MT 14 ἀπειθεῖ] ἀπειθεῖ T 15 ἀναμαρτησία] ἁμαρτία M 24 et
= <καὶ> om. MT

cogitationes, sed diabolo per deceptionem super<seminante> in hominis rationalem naturam, quae in praeuacuatione facta est et repulsa est a deo; ac per hoc diabolus *etiam legem peccati* in natura hominis posuisse et *mortem regnauisse per opus peccati, ideo igitur uenit filius dei, ut soluat opera diaboli*. sed dicitis „soluit non peccando“, sed non est haec solutio peccati. nec enim in illo a principio operatus est diabolus peccatum, ut ueniente eo in mundum et non peccante soluitur peccatum, sed in rationali et intellectuali natura hominis a principio operatus est diabolus peccatum. propter hoc impossibile factum est naturae rationali exsistenti et sponte peccanti sub condemnatione mortis factae se ipsam corrigere ad libertatem, ut ait apostolus: *nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem*. propter hoc uenit filius dei hanc in propriam naturam disponere ex nouo principio et natiuitati mirabili, non ut illum, qui a principio statutus erat, resecaret, sed superseminatum contemptum contempnere, sicut testatur propheta dicens: *antequam sciat puer bonum aut malum reprobatur malum, ut elegit bonum*. si autem non in natura peccatrici inpeccabilitas uisa est, quomodo condemnatum est peccatum in carne, neque carne efficaciam habente neque deitate peccatum sciente? quomodo autem et apostolus dicit: *ubi habundauit peccatum, superhabundauit gratia*; non locum describens, sed natura subponens, ut *quemadmodum*, inquit, *per unum hominem peccatum intrauit in mundum et per peccatum mors, ita et per unum hominem lesus Christum gratia regnaret per iustificationem in uitam aeternam*, ut per quam naturam progressio peccati facta est, per hanc et ostensio iustificationis fieret, et ita *soluerentur opera diaboli* liberata hominis natura a peccato et *glorificetur deus*.

Dum igitur confere[re]tur talis liber et praetermitterentur quaedam ante et post et in medio eiusdem testimonii, Constantinus piissimus imperator et sancta synodus dixerunt:

VPG BR MNL K

1 diabolo] diabulo V diabolus B super<seminante> in] superin VP MNL K superinponens
BR om. G 1-2 rationalem naturam] rationali naturae BRG 2 praeuacuatione] praeuacuatione G¹
repulsa] reppulsa K ac] hac V a R diabolus] diabulum V etiam] et R 3 in om.
K 4 soluat] saluat N diaboli] diabuli V N dyaboli R 5 in om. N K a om. M
diabolus] diabulus V dyabolus R 6 mundum] mundo G peccante] peccantem B¹ pec-
canti G rationali] rationabili R L 7 diabolus] diabulus VP¹ B dyabolus R impossibile]
impossibile ML 8 naturae] natura P nature BR N rationali] racionalis V rationabili L
exsistenti] existenti RG¹ MNL K existente G¹ peccanti] peccari BR condemnatione] con-
demnatione VPG MNL K condemnationem BR se] sed V 9 ipsam] ipse B corrigere]
corregere B apostolus] apostulus V impossibile] impossibile ML 10 infirmabatur] firmabatur
V uenit] inuenit M¹ disponere] disponere N 11 nouo] nono G natiuitati] natiuitate
PG R MNL non ut] nouit G statutus] status VP MN K factus L 12 contempnere =
ἀθετήσας (refutare – reprobare) contempnere] contempnere BG M contempnere K 13 sciat om.
G elegit] eligat RG MNL K 14 inpeccabilitas] peccabilis B inpeccabilis R inpeccabilitas
ML condemnatum] condemnatum VP 15 neque¹] nequae P carne] carnem N efficaciam]
efficacia P¹ R L efficaciam MN efficaciam K autem om. G 16 apostolus] apostulus V
B dicit] dicitur V ubi autem abundauit K¹ habundauit] abundauit M¹ L K peccatum]
delictum G (Vulg.) superhabundauit] superabundauit V M K superhabundauit et gratia B des-
cribens] describens B describens G describens M 17 natura] naturam M subponens =
ὕποτιθέμενος (considerans) ut] et K quemadmodum] quemadmodum N inquit] inquit R
ML K unum] unum B¹ 20 ostensio] ostensio K iustificationis] iustificationes B¹ dia-
boli] diabuli V dyaboli R 22 dum] cum G confere[re]tur] conferretur M confiteretur
N conferretur K 23 testimonii] testimonia VPG R testimonio B synodus] synodus PG
MNL K dixerunt] dixerunt P¹

Λεγέτω Μακάριος ὁ θεοφιλέστατος <ἀρχιεπίσκοπος>, τίνος ἕνεκεν τὰ τοιαῦτα καίρια περιέκοψεν ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ἁγίου καὶ ἐκκρίτου πατρός.

Μακάριος ὁ θεοφιλέστατος <ἀρχιεπίσκοπος> εἶπεν·

Ἐγὼ τὰς χρήσεις, ἃς παρεξέβαλον, κατὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν παρεξέβαλον.

- 5 Ἔτι ἀναγινωσκομένης τῆς μετὰ τὴν ἀποκοπὴν χρήσεως τῆς παρεκβληθείσης ὑπὸ Μακαρίου καὶ Στεφάνου ἐχούσης ἐν ἐπιγραφῇ „Καὶ μετὰ τινά” τῆς καὶ διαγορευούσης ἐπὶ λέξεως οὕτως·

- Διὰ τοῦτο ἐν τῇ τοῦ λόγου θεότητι ὁφθεῖσα ἡ τοῦ δούλου μορφή οὐκ ἀνάγκη ὑποκειμένη <ἀλλά> φύσει καὶ δυνάμει τὴν ἀναμαρτησίαν ἐπιδείκνυται, διαλύσασα τὸν τῆς ἀνάγκης
10 ὄρον καὶ τὸν τῆς ἀμαρτίας νόμον καὶ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας τύραννον αἰχμαλωτεύσασα, ὡς φησιν ὁ προφήτης· ἀνέβη εἰς ὕψος ἡχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν – τὴν γὰρ μορφήν τοῦ δούλου κατὰ τοῦ ἐχθροῦ προβαλλόμενος ὁ λόγος τὴν νίκην πεποιήται διὰ τοῦ ποτε ἡττηθέντος –, διὰ τοῦτο καὶ πάντα πειρασμὸν συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πάντα ἔλαβε τὰ πειρασμοῦ πείραν ἐσχηκότα, δι’ ὧν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν νίκην πεποιήται λέγων· *θαρσεῖτε,*
15 *ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.* οὐ γὰρ πρὸς θεότητα ἤρατο ὁ διάβολος τὸν πόλεμον, ἦν ἡγνόησεν, οὔτε γὰρ ἐτόλμα· διὰ τοῦτο ἔλεγεν· *εἰ σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ πρὸς ἄνθρωπον, ὃν πάλαι πλανῆσαι ἴσχυσε, καὶ ἐξ ἐκείνου εἰς πάντας ἀνθρώπους ἐξέτεινε τῆς κακίας αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν.* τῆς δὲ τοῦ Ἀδὰμ ψυχῆς ἐν καταδίκη θανάτου κατεχομένης καὶ βοώσης πρὸς τὸν ἑαυτῆς δεσπότην διὰ παντός, <ἀλλά> καὶ τῶν εὐαρεστησάντων τῷ
20 θεῷ καὶ δικαιοθέντων ἐν τῷ φυσικῷ νόμῳ συγκατεχομένων τῷ Ἀδὰμ συμπενοούντων τε καὶ συμβοώντων ἐλεήσας ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησεν. ἡυδόκησε διὰ μυστηρίου φανερώσεως καινότητος σωτηρίαν κατεργάσασθαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων καὶ καθαίρειν μὲν ποιήσασθαι τοῦ διὰ φθόνου ἀπατήσαντος ἐχθροῦ, ὑψωσιν δὲ ἀσυλλόγιστον ἀναδείξαι τοῦ ἀνθρώπου τῇ πρὸς τὸν ὕψιστον ἐνώσει καὶ κοινωνίᾳ φύσει καὶ ἀληθείᾳ. διὰ τοῦτο
25 ἦλθεν ὁ λόγος θεὸς ὢν καὶ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου δημιουργὸς γενέσθαι ἄνθρωπος εἰς ζωοποίησιν μὲν τοῦ ἀνθρώπου, καθαίρειν δὲ τοῦ ἀδίκου ἐχθροῦ. καὶ ἐγεννήθη ἐκ γυναικὸς ἐκ τῆς πρώτης πλάσεως τὴν τοῦ ἀνθρώπου μορφήν ἑαυτῷ ἀναστησάμενος ἐν ἐπιδείξει σαρκὸς δίχα σαρκικῶν θελημάτων καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων ἐν εἰκόνι καινότητος· ἡ γὰρ

8 Phil. 2,7 10 Rom. 7,23 Eph. 4,8 11 Ps. 67,19 11 – 12 Phil. 2,7 14 – 15 Joh. 16,33
16 cf. 2. Petr. 2,12 Mt. 4,3 17 cf. Gen. 3,1 – 6 Rom. 5,12 21 cf. Gen. 6,6 25 Joh. 1,1
26 Gal. 4,4

8 – 240,7 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll., PG 26,1145 D 2 – 1149 A 6 26 – 28 cf. Maximus Conf. (Pyrrhus Const.), PG 91,320 AB

MT

1 archiepiscopus = <ἀρχιεπίσκοπος> om. MT 3 archiepiscopus = <ἀρχιεπίσκοπος> om. MT
9 <ἀλλά> om. MT 11 ἀνέβη | ἀνέβης M ἡχμαλώτευσεν | ἡχμαλώτευσας M (ἡχμαλώτευσεν T)
12 προβαλλόμενος | προβαλόμενος M 18 κατεχομένης θανάτου M 19 sed = <ἀλλά> om. MT
21 ἡυδόκησε | εὐδόκησε M 23 φθόνου | φθόνου M ἀναδείξαι | ἀναδείξας M 27 τὴν om. M

Edicat Macarius deo amabilis archiepiscopus, ut quid haec, quae necessaria sunt, circumrecidit de testimonio sancti et probabilis patris.

Macarius sanctissimus archiepiscopus dixit:

Ego testimonia, quae deflorauit, secundum proprium intentum deflorauit.

Et dum adhuc relegeretur post detruncationem idem testimonium, quod deflorauerant Macarius et Stephanus, habens in superscriptionem „Et post aliqua“, quod etiam in uerbis astruebat hoc modo:

Propterea in deitate uerbi apparens *forma serui* non necessitati subiecta (sed) natura atque uirtute inculpabilitatem ostendat, dissoluens ius necessitatis et *peccati legem* atque *captiuitatis* tyrannum *captium ducens*, sicut ait propheta: *ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem* – *formam enim serui* aduersus inimicum proferens uerbum uictoriam fecit per illud, quod aliquando uictum est –, propterea et omnem temptationem expleuit Iesus, quia et omnia assumpsit, quae temptationis experimentum habuerunt, per quae pro nobis uictoriam fecit dicens *confidite, ego uici mundum*. nec enim aduersus deitatem adsumpsit diabolus proelium, quam nescit, quia nec audebat; propterea dicebat: *si tu es filius dei*, sed aduersus hominem, quem olim decipere ualuit, et ex illo *in omnes homines* extendit suae malitiae operationem. dum itaque anima Adae in condemnatione mortis detineretur et exclamaret ad proprium dominum semper, sed et hii, qui placuerunt deo et iustificati sunt, in naturali lege una cum Adam detinerentur cumlugentibus et cumclamantibus, misereatus deus homini, quem fecit. beneplacitum ei fuit per sacramentum manifestationis nouitatis salutem operari in genere humano, ut destrueret quidem inimicum, qui per inuidiam deceperat, sublimatum autem ineffabiliter ostendere hominem per unionem altissimi et communionem natura et ueritate. propterea uenit *uerbum qui deus est* primique hominis conditor, ut fieret homo ad uiuificationem quidem hominis, destructionem uero iniusti inimici. et *natus est de muliere* ex prima formatione formam hominis sibi ipsi resuscitans in ostensione carnis absque carnalibus uoluntatibus et cogitationibus

VPG BR MNL K

1 macarius] macharius G MN 2 de om. K de testimonio] testimonia M et] ac M et a
L probabilis] probalis P 3 macarius] macharius G MN K 4 intent...deflorauit V ras.
5 idem] id est VP L 6 macarius] macharius BG M stephanus] stefanus P habens] habent G
superscriptionem] subscriptionem V uerbis] uer B¹ uerbit G¹ 7 astruebat] adstruebat BR
8 necessitati] necessitate VPG <ἀλλὰ> = <sed> om. VPG BR MNL K 9 ostendat] ostendit B
ostendat R ius] ei B¹G uis R MN atque] atque P 10 tyrannum] tiranum K
propheta] profeta B 11 serui om. M uictoriam] uicturiam B¹ 12 temptationem] teptationem
G 13 iesus] deus L yesus K et om. K assumpsit] adsumsit B temptationis]
tentationes B pro om. M 14 uictoriam] uicturiam B¹ uictoria N fecit om. G uici]
uinci G L enim om. G 15 adsumpsit] adsumsit B assumpsit M fecit G¹ assumpsit
R L K diabolus] diabolus V B dyabolus R proelium] praelium RG MNL K quam]
quem V¹ audebat] audeat R audiebat K¹ 16 decipere] decepere B et om. M 17
extendit om. G malitiae] maliciae G condemnatione] condemnatione P K condemnationem
B 18 detineretur] detinetur V detenetur P deteneretur B et¹ om. K proprium ad
MNL dominum proprium BR hii] hi V¹ M 19 detinerentur] detenetur V detinetur P¹
MN detenerentur B detinentur K cumlugentibus] collugentibus M conlugentibus NL K
19 – 20 cumclamantibus] conclamantibus PG BR MNL K 20 misereatus] miseratus BRG misereatur
MNL homini] hominis B hominis R beneplacitum] beneplacitum B 21 humano] umano
B¹ destrueret] distrueret B 22 ineffabiliter = ἀσυλλόγιστον (incomputabiliter) ostendere]
ostenderet BR extendere L ostendere K 23 unionem] unionem L communionem]
communionem ML natura] naturae BR ueritate] ueritati BR qui] quod G 24 – 25
destructionem] distructionem B 25 de] ex N (Vulg.) formatione] fortione K¹ 26 absque]
abque K

θέλησις θεότητος μόνης, ἐπειδὴ καὶ φύσις ὅλη τοῦ λόγου ἐν ἐπιδείξει μορφῆς τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς τῆς ὀρωμένης τοῦ δευτέρου Ἀδάμ, οὐκ ἐν διαιρέσει προσώπων ἀλλ' ἐν ὑπάρξει θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος· διὰ τοῦτο γὰρ προσῆι ὁ διάβολος τῷ Ἰησοῦ ὡς ἀνθρώπῳ, μὴ εὐρίσκων δὲ ἐν αὐτῷ τῆς παλαιᾶς αὐτοῦ ἐπισπορᾶς γνώρισμα μήτε τῆς πρὸς τὸ παρὸν
 5 ἐπιχειρήσεως προχώρησιν, ἡττάτο αἰσχυνόμενος, καὶ νικώμενος καὶ ἁτονῶν ἔλεγε· τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἑδώμ, τουτέστι τῶν ἐκ γῆς ἀνθρώπων, διαβαίνων μετὰ ἰσχύος; διὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· ἔρχεται ὁ ἀρχὼν τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ εὐρήσει οὐδέν.
 Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν·

Ἰδοὺ, πανάγαθε δέσποτα, καὶ πάλιν τὴν χρῆσιν ἀπέκοψε· τὰ γὰρ μετὰ τὴν χρῆσιν
 10 κατὰ κέλευσιν τοῦ ὑμετέρου κράτους ἀναγινωσκόμενα δείκνυσι τὴν αὐτοῦ συνεσκιασμένην παρεκβολήν.

〈Καὶ ἀνεγνώσθησαν〉 ἅτινά εἰσιν ἐν τούτοις τὰ ἀποκοπέντα ὑπὸ Μακαρίου καὶ Στεφάνου ἐκ τῆς παρουσίας χρήσεως·

Καίτοι καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ ὅλον τὸν πρῶτον δεύτερον γενόμενον εὗρεν Ἀδάμ. εἰ
 15 γὰρ περὶ ὑπάρξεως ἀνθρώπου ἦν τὸ οὐδέν, πῶς τὸ σῶμα ἠύρετο τὸ ὀρωμένον εἰρηκότος τὸ οὐδέν; ἀλλ' οὐχ εὗρεν ἐν αὐτῷ, ὧν αὐτὸς εἰργάσατο ἐν τῷ πρώτῳ Ἀδάμ, καὶ οὕτως κατελύθη ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ Χριστῷ. διὰ τοῦτο καὶ ἡ γραφὴ μαρτυρεῖ· ὅς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. πῶς οὖν λέγετε, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἀναιχμαλώτιστον γενέσθαι τὸν ἅπαξ αἰχμαλωτισθέντα ἄνθρωπον, ἵνα τὸ μὲν ἀδύνατον
 20 τῷ θεῷ προσαγάγητε, τὸ δὲ δυνατόν τῷ διαβόλῳ, ἀκατάλυτον αὐτοῦ λέγοντες τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι αἱρετικοί; καὶ διὰ τοῦτο ἐληλυθέναι τὴν θεότητα τὴν μὴ αἰχμαλωτιζομένην ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς καὶ ψυχῆς, ἵνα αὕτη ἀναιχμαλώτιστος μείνῃ καὶ οὕτως ὁφθῇ ἡ καθαρὰ δικαιοσύνη. πότε δὲ οὐκ ἦν καθαρὰ τῆς θεότητος ἡ δικαιοσύνη; καὶ τίς ἐν τούτοις ἀνθρώπων εὐεργεσία εἰ μὴ ταυτότητι ὑπάρξεως

5 – 6 Is. 63,1 6 Is. 40,10 7 Joh. 14,30 16 Joh. 14,30 17 – 18 1. Pet. 2,22; Is. 53,9 22 Rom. 8,3

14 – 242,2 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll., PG 26,1149 A 6 – B 15

MT

1 τοῦ λόγου om. T 3 προσῆι] προσείη T 7 εὐρήσει] εὐρίσκει M 15 πῶς] πρὸς M
 20 προσαγάγητε] προσάγεται M 22 αὕτη] αὕτη M

humanis in imagine nouitatis; nam uoluntas solius deitatis, quia et natura tota uerbi in ostensione formae ipsius humanae carnis quae uisa est secundi Adae, non in diuisione personarum, sed in substantia ΥΠΑΞΕΙ deitatis et humanitatis; propterea ergo accedebat diabolus ad Iesum tamquam ad hominem et, non inueniens in eo uetustae suae sationis indicium neque ad praesens aggressionis profectum, uincebatur confusus, et uictus ac fatigatus dicebat: *quis est hic, qui uenit ex Edom*, id est ex hominibus terrae, incedens cum potentia? propter quod et Christus dicebat: *uenit princeps huius mundi, et in me inueniet nihil*.

Sancta sinodus dixit:

Ecce, benignissime domine, et hoc testimonium abscidit; nam quae post testimonium per iussionem uestrae fortitudinis relegantur, ostendunt deflorationem eius obumbratam. Et relecta sunt sequentia testimonii, quae abscisa sunt a Macario et Stephano ex praesente testimonio:

Dum quando et carnem et animam et totum primum secundum factum inuenit Adam. si enim de substantia hominis erat ipsum nihil, quomodo ipsum corpus repertum est, quod uidebatur dicentis nihil? sed non inuenit in ipso, quae ipse operatus est in primo Adam, et ita destructum est peccatum in Christo. propterea et scriptura testatur: *qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius*. quomodo ergo dicitis, quia impossibile est incaptiuabilem fieri qui semel captiuatus est homo, ut impossibilitatem quidem deo applicetis, possibilitatem autem diabolo, indestructum eius dicentes peccatum in natura hominum, sicut et ceteri haeretici? et ideo aduenisse deitatem, quae non captiuatur in similitudine carnis et animae, ut ipsa incaptiuabilis maneat et sic appareat munda iustitia. quando enim non fuit munda deitatis iustitia? et ex his quod est hominibus

VPG BR MNL K

1 humanis] umanis B ¹	imagine] in imagine PG	ymagine R K	natura] natufa B	2
humanae] inimanae G	3 substantia] substantiae VPG	ΥΠΑΞΕΙ] inapΞIC V	ΥΠΑΞΕΙC PG	
una par ei R	om. L	4 diabolus] diabolus B	dyabolus R	in eo] in eum G
om. L				om. L
τῆς παλαιᾶς αὐτοῦ ἐπιστολᾶς = uetustae suae sationis	uetustate suae sationis VP ¹ G B	uetustati suae		
uexationis P ²	uetusta sue santionis R	uetustatem suae uisitationis M	uetustatem suae uesationis	
NL	uetustates suae santionis K	5 indicium] indutium K	aggressionis] agressionis VP	ad-
gressionis B	ac] hac V	et G	om. M	5-6 ac fatigatus] affatigatus L
edon G	eodem N	id est om. N	hominibus] homnis B ¹	hominis B ²
7 uenit] ueniet G	princeps] principes B	7-8 me inueniet] me non inueniet M ¹ L ¹ (Vulg.)	8	
inueniet] inuenit P ² BR	9 sinodus] synodus PG R MNL	10 benignissime] benignissimae B ¹	hoc	
est testimonium B ¹	abscidit] abscondit B ¹	testimonium] testimonia B	11 obumbratam]	
obumbrata MNL	5 et relecta sunt = ἀτινά εἰσιν	testimonii] testimonia RG K	macario]	
machario G M	stephano] stefano P	14 carnem = σῶμα	15 si enim] scenim B ¹	nihil]
nichil RG N	16 dicentis] dicitis BR	nihil] nichil RG N	ipso] ipsu B ¹	ipsum R
om. G	est B ² add.	primo] principio BR	17 destructum] de fructu V	destructum B ¹
propterea] propterea G	18 est inuentus K	quia] qui B ¹	19 impossibile] impossibile ML	
incaptiuabilem] incaptibabilem VP	semel] sel B ¹	captiuatus] captus BR	captius M	in-
possibilitatem] impossibilitatem ML	20 diabolo] diabulo V N ² L	dyaboli R	indestructum]	
indestructum R	indestructum L	indestructum. .eius B ras.	21 ceteri homines heretici K	22
appareat] appereat BR	23 iustitia] iusticia G	quando] quod N	qñ K	iustitia] iustitiae
V	iusticia G	ex] x G ¹	quod est] quidem L	hominibus] omnibus G
				hominis M ¹

καὶ φύσεως καινότητι ὤφθη ὁ κύριος, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος· *ἦν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν λέγων· ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή.*

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπεν·

Ἰδοὺ καὶ ταύτην τὴν χρῆσιν τοῦ ἁγίου πατρὸς περιεῖλες. οὐχ ἀρμόζει ὀρθοδόξοις οὕτως
5 περικεκομμένας τὰς τῶν ἁγίων πατέρων φωνὰς παρεκβάλλειν, αἰρετικῶν δὲ μᾶλλον ἴδιον τοῦτο καθέστηκε.

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε·

Καὶ ἤδη εἶπον, ὅτι θέλων συστήσασθαι τὸν σκοπὸν μου οὕτως παρεξέβαλον.

Ἡ ἀγία σύνοδος ἐξεβόησεν·

10 Αἰρετικὸν ἑαυτὸν προδήλως ἀπέδειξε τῷ νέῳ Διοσκόρῳ ἀνάθεμα ὁ τοιοῦτος
καθαιρεῖσθω τὸν νέον Διόσκορον ἐξω βάλλε τοῦ νέου Ἀπολιναρίου κακὰ τὰ
ἔτη δικαίως τῆς ἐπισκοπῆς ἀλλοτριούσθω γυμνούσθω τοῦ περικειμένου αὐτῷ
ὡμοφορίου·

Καὶ γυμνωθέντος αὐτοῦ εἰς μέσον τε ἐστῶτος ἅμα Στεφάνῳ τῷ αὐτοῦ μαθητῇ, Θεοφάνης
15 ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου τῶν Βαίων ἠρώτησε τοὺς
αὐτοὺς Μακάριόν τε καὶ Στέφανον·

Εἶχεν ἀνθρώπινον θέλημα ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἀναμάρτητον;

Μακάριος καὶ Στέφανος εἶπον·

Ἡμεῖς θέλημα ἀνθρώπινον ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ οὐ λέγομεν, θεῖον δὲ ναί· δίχα γὰρ σαρκικῶν
20 θελημάτων καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων, καθὼς ἡ προενεχθεῖσα παρ' ἡμῶν χρῆσις τοῦ ἁγίου
Ἀθανασίου περιέχει· „ἡ γὰρ θέλησις θεότητος μόνης“.

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπε·

Καὶ πῶς λαμβάνετε τὰ σαρκικὰ θελήματα καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμοὺς;

Μακάριος καὶ Στέφανος εἶπον·

25 Τὰ σαρκικὰ θελήματα καὶ οἱ ἀνθρώπινοι λογισμοὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπων εἰσὶν, ὁ δὲ
Χριστὸς οὐδὲν τούτων ἔσχε.

1–2 Hebr. 10,20 2 Joh. 14,6

21 cf. Ps.-Athanasius, p. 238,28–240,1

MT K(14)

4 οὐχ] οὐκ T 5 παρεκβάλλειν] παρεκβαλεῖν M 8 οὕτως om. T 10 προδήλως ἑαυτὸν M
11 βάλλε] βάλε MT 14 Θεοφάνης inc. K (f. 86^v–87^v) (248,14) 15 θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος M
τῶν om. MT 19 ἀνθρώπινον θέλημα MT 20–21 τοῦ ἁγίου ἀθανασίου χρῆσις MT 21 cf.
238,28–240,1 22 θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος M 23 καὶ om. MT λαμβάνετε] λαμβάνεται
K

beneficium, nisi in <identitate> [eadem] substantiae et naturae innouatione appareat dominus, sicut ait apostolus: *quam innouauit nobis uiam nouam et uiuentem* dicens: *ego sum uia et ueritas et uita.*

Sancta sinodus dixit:

Ecce et hoc testimonium sancti patris peremisti. non congruit orthodoxis ita circumtruncatas sanctorum patrum uoces deflorare, hereticorum potius proprium hoc est.

Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit:

Et iam dixi, quia quaerens stabilire intentionem meam hoc modo deflorauit.

Sancta sinodus exclamauit:

Hereticum seipsum manifeste demonstrauit nouo Dioscoro anathema
huiusmodi deponatur nouum Dioscorum foris mitte nouo Apollinario malos
annos merito ab episcopatu alienetur nudetur a circumposito ei palleo!
Et denudato eo atque in medio adstante una cum Stephano eius discipulo, Theophanes
uenerabilis presbiter et abbas monasterii Baias interrogauit eosdem Macarium et Step-
hanum: 15

Habuit humanam uoluntatem dominus noster Iesus Christus et inpeccabilem?

Macarius et Stephanus dixerunt:

Nos uoluntatem humanam in Christo non dicimus, diuinam uero etiam; absque carnalibus enim uoluntatibus et cogitationibus humanis, sicut prolutum a nobis testimonium sancti Athanasii continet: „uoluntas enim deitatis tantum“. 20

Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Et quomodo intellegitis carnales uoluntates et cogitationes humanas?

Macarius et Stephanus dixerunt:

Uoluntates carnales et cogitationes humanae hominum similia nobis sunt, Christus uero nihil horum habuit. 25

VPG BR MNL K

1 beneficium] benefitium VP¹ B <identitate> = τὸν ὁμοῦτον] eadem VPG BR MNL K substantiae]
substantia P² BR ML substantiam N K naturae] natura N naturae innouatione] natura et
nouatione B innouatione] in nouitate N 2 apostolus] apostulus B quam] quo P¹ in-
nouauit] innouabit BR K 3 et¹ om. P R MNL K (Vulg.) 4 sinodus] synodus PG R MNL 5
peremisti] perremisisti N orthodoxis] ortodoxis V 5–6 circumtruncatas] circatruncatas VPG
circumtruncatis R 6 hereticorum] haereticorum P potius] potius G popitius N 7
macarius] macharius PG ML K dixit P² add. 8 dixi om. B stabilire] scribere B 9
sinodus] synodus PG R MNL 10 hereticum] haereticum P manifeste] manifestum R om. K
demonstrauit manifeste L anathema] anathima B 11 dioscorum] dioschorum P foris] foras
M mitte] mittite M¹ mictre K apollinario] apollinario BR apollenario MN 12
alienetur] alenetur V nudetur om. G ei] et a V eius MNL palleo] pallio B¹ R M² K
13 atque] atque B adstante] astante PG M theophanes] theophanis B theofanis R theo-
phane K 14 presbiter] praesbyter B abbas] abbate N baias] naia N eosdem] eiusdem
V eundem G macarium] macharium G M K 16 inpeccabilem] impeccabilem P BG ML
17 macarius] macharius G MN K 18–19 carnalibus] carnibus L 19 enim] eum B² cogitatio-
nibus et uoluntatibus K humanis] hominis B 20 athanasii] anastasi V athanasi P attanasi
B¹ anathasii N atanasi K continet] continet B¹ tantum] tatum B 21 theophanes]
theophanis B theofanis R presbiter] praesbyter B abbas] abbate N 22 intellegitis]
intelligitis B¹ RG ML K (λαμβάνετε) humanas] humanis V 23 macarius] macharius G MN K
24 humanae] humane BR NL similia N bis 25 nihil] nichil RG N

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπεν·

Εἰ τὴν χρῆσιν, ἣν περιεκόψατε, ἐπ' ἀκεραίῳ τεθείκατε, ἠύρίσκετο, ὅτι τὰ σαρκικὰ θελήματα καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμοὺς τοὺς ἀμαρτητικούς καὶ καθ' ἡδονὴν ἔλαβεν ὁ ἅγιος πατὴρ Ἀθανάσιος τοὺς καὶ ἐξ ἐπισπορᾶς διαβολικῆς ἐπεισελθόντας τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καθὼς ὁ αὐτὸς ἅγιος πατὴρ ἀνωτέρω εἶπεν. ἀγῶ δὲ λέγω μὴ ἔχειν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν ἐξ ἐπισπορᾶς θέλημα σαρκικὸν ἢ ἀμαρτητικούς λογισμοὺς, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ φυσικὸν θέλημα, ὅπερ καὶ δημιουργήσας τὸν Ἀδὰμ αὐτὸς ὁ θεὸς ἐντέθεικεν αὐτῷ. καὶ τοῦτο δὲ ἐρωτῶ ὑμᾶς· εἶχε ψυχὴν λογικὴν ὁ Ἀδὰμ; Μακάριος καὶ Στέφανος εἶπον·

10 Ναί.

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπε·

Φυσικὸν εἶχε θέλημα;

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς εἶπε·

Προαιρετικὸν καὶ αὐτεξούσιον. καὶ γὰρ πρὸ τῆς παραβάσεως θεῖον θέλημα εἶχε καὶ 15 συνθελητὴς ἦν τῷ θεῷ.

Δομέτιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Πλουσιᾶδος εἶπε·

Ποῦ σου τὸ ἄτοπον, βλάσφημε; ἔαν συνθελητὴς ἦν ὁ Ἀδὰμ τῷ θεῷ, οὐκοῦν καὶ 20 συνδημιουργός.

Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος 20 διάκονος οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες Ἀγάθωνος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ οἱ ἐκ προσώπου τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι εἶπον·

Ἐὰν ὁ Ἀδὰμ πρὸ τῆς παραβάσεως θεῖον θέλημα εἶχεν, οὐκοῦν καὶ ὁμοούσιος τῷ θεῷ ὑπῆρχε, καὶ ἄτρεπτον καὶ ζωοποιὸν ἦν τὸ θέλημα τοῦ Ἀδὰμ· καὶ πῶς τραπεῖς παρέβη 25 τὴν ἐντολήν καὶ θανάτῳ ὑπέπεσεν; ὁ γὰρ συνθελητὴς πάντως καὶ ὁμοούσιος, ἢ οὐκ

18 cf. Maximus conf., PG 91,292 C 10

MT K

3 ἀμαρτητικούς] ἀμαρτητικούς K	4 πατὴρ om. M	6 cf. 240,4	6–7 ἀμαρτητικούς] ἀμαρτητικούς
8 ψυχὴν] ψυχικὴν K	11 θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος M	13 εὐλαβέστατος] ἀσεβέστατος	
K	17 ἔαν γὰρ συνθελητὴς M	ἦν om. K	20 ἐπέχοντες] ἔχοντες K
ἀγάθωνος MT	21 κατ' αὐτὸν] κατὰ τοῦτον T	23 θεῷ] πατρὶ K	25 θανάτῳ] θανάτου K

Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Si testimonium, quod detruncastis, in integro posuissetis, inueniebatur, quod carnales uoluntates et humanas cogitationes culpabiles et uoluptuosas accepit sanctus pater Athanasius, quae et ex seminatione diabolica inlata sunt naturae humanae, sicut idem sanctissimus pater superius asseruit. nam et ego dico non habuisse dominum nostrum Iesum Christum uerum deum nostrum ex supers<emin>atione uoluntatem carnalem aut peccabiles cogitationes, absit, sed naturalem uoluntatem, quam <et> ipse deus creans Adam ei indidit. et hoc autem interrogo uos: habuit animam rationabilem ipse Adam?

Macarius et Stephanus dixerunt:

Etiam.

Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Naturalem habuit uoluntatem?

Stephanus relegiosus monachus dixit:

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΘΕΟΥCΙΟΝ, quod est arbitrale et liberum. et enim ante praeuaricationem diuinam habuit uoluntatem et conuoluntarius erat deo.

Dometius deo amabilis episcopus Plusiados dixit:

Ubi it uanitas tua, blaspheme, si conuoluntarius erat Adam deo, ergo et concreator?

Theodorus et Georgius deo amabiles presbiteri et Iohannes deo amabilis diaconus locum presentantes Agathonis sanctissimi papae apostolicae sedis antiquae Romae et qui ex persona eius fuerant concilii deo amabiles episcopi dixerunt:

Si Adam ante praeuaricationem diuinam habuit uoluntatem, ergo et consubstantialis fuit deo, et inconuertibilis ac uiuificatrix fuit uoluntas Adae; et quomodo mutatus transgressus est mandatum et morti succubuit? qui enim conuoluntarius est, utique et

VPG BR MNL K

1 theophanes | theofanis BR presbiter et abbas deo amabilis K amabilis | amabiles P presbiter |
 praesbiter B abbas | ab hac R abbate N 2 testimonium | testimo N detruncastis | de
 trinitatis R integro | inte...g(r)o B ras. integrum K 3 culpabiles | culpabilis B¹ 3-4
 athanasius | anastasius V aathanasius G 4 et om. BR MNL K (ex-et) inlata | inlate V illata
 G ML naturae | natura V humane naturae G 5 asseruit | adserit B asserit R nostrum
 om. G N 6 supersatione | supersacione V superationem M supersationem NL 6-7 aut
 ... uoluntatem om. L 7 καί = <et> om. VPG BR MNL K deus | dominus G 8 rationabilem |
 racionabilem V rationalem G L 9 macarius | macharius G MN K 11 theophanes | teophanes
 P¹ theofanes R amabilis | amabiles P uenerabilis K presbiter | praesbyter B abbas |
 abbate N 12-13 naturalem ... dixit om. G 13 relegiosus | religiosus P R MNL K monachus |
 monacho N monachus K 14 ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΘΕΟΥCΙΟΝ | ΝΡΟ ΘΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΑΙ-
 ΕΟΥCΙΟΝ VP npo airetiaccon kai autezurion R ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΘΕΟΥCΙΟΝ MN om. L
 est om. N et enim = καί γάρ 15 praeuaricationem | praeuaricationem in VP preuaricaricationem
 G conuoluntarius | conuoluntari... P¹ ras. 16 dometius | domecius BR 17 ubi it | abiit R
 it | ut M id K ubi tua G ras. blaspheme | blaspeme V plaspemiae G
 blasfeme NL blasphemae K si | sic N conuoluntarius | uoluntarius K adam a deo L
 et om. K concreator | concreatur V creator G M con..creator N ras. est creator L
 18 et¹ om. B amabiles | amabilis VP presbiteri | presbyter B¹ presbyteri B² iohannes |
 iohannis P amabilis | amabiles G N diaconus | diacono N 19 presentantes | presentantibus L
 agathonis | agatonis L K apostolicae | apostolicae B 20 fuerant | fuerunt R amabiles | amabilis
 V 21 praeuaricationem | prauaricationem B K consubstantialis | consubstantialis V constan-
 tialis B¹ 22 inconuertibilis | inconuersabilis V ac | hac N atque K adae | ade NL
 adam K 23 transgressus | trangressus G mandatum dei et G morti succubuit | mortis occubuit
 V conuoluntarius | uoluntarius G est | crit VPG utique | utiquae P B¹

ἐπίστασαι τὸν ἅγιον Κύριλλον βοῶντα· „ὥσπερ ἐστὶν ὁμοούσιος οὕτω καὶ συνθελητῆς τῷ Ἰδίῳ γεννήτορι· μιᾶς γὰρ οὐσίας ἐν δήπου τὸ θέλημα.“

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπεν·

“Ὅπερ ἤδη καὶ γὰρ ἠρώτησα ὑμᾶς εἶπατε· εἶχε φυσικὸν θέλημα ὁ Ἀδάμ, ναὶ ἡ οὐ;

5 Μακάριος καὶ Στέφανος εἶπον·

Καὶ ἤδη ἔφημεν, προαιρετικὸν καὶ αὐτεξούσιον.

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπεν·

“Ἡ σύνθεσθε, ὅτι εἶχε φυσικὸν θέλημα ἡ ἀποτάξασθε. καὶ τοῦτο δεικνύω ἀπὸ ἁγίων ἐκκρίτων πατέρων.

10 Ἐνστάντων οὖν τῶν αὐτῶν Μακαρίου τε καὶ Στεφάνου ἐπὶ πολὺ καὶ μήτε συνθέσθαι θελόντων μήτε ἀποτάξασθαι, Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Προαγαγέτω Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος ὥσπερ ἔφησε χρήσεις ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων.

15 Καὶ προήγαγε δύο χρήσεις, μίαν μὲν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγου καὶ κατὰ Ἀπολλιναρίου ἔχουσιν ἐπὶ λέξεως οὕτως·

“Ὅτε τὸν Ἀδάμ ἀρχῆθεν ἐπλασεν ὁ θεός, μήτοιγε σύμφυτον αὐτῷ δέδωκε τὴν ἁμαρτίαν; τίς οὖν ἦν ἐτι χρεῖα τῆς ἐντολῆς; πῶς δὲ αὐτὸν κατεδίκησεν ἁμαρτήσαντα; πῶς δὲ καὶ πρὸ τῆς παρακοῆς οὐκ ἐγίνωσκε καλὸν καὶ πονηρὸν ὁ Ἀδάμ, ὃν ἐπλασεν ὁ θεός ἐπὶ 20 ἀφθαρσίᾳ καὶ εἰκόνι τῆς ἰδίας αἰδιότητος, ἐποίησεν αὐτὸν φύσιν ἀναμάρτητον καὶ θέλησιν αὐτεξούσιον;

Ἐτέραν δὲ τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου ἐπισκόπου Ἰππονηρηγίου ἐκ τοῦ κατὰ Ἰουλιανοῦ Πελαγianiστοῦ βιβλίου πέμπτου περιέχουσιν οὕτως·

17 Gen. 2,7 19 Gen. 3,5 Gen. 2,8

1–2 Cyrillus Alex., Comm. in Ioh. lib X, PG 74,285 B 11–13; ed. Ph. E. Pusey, in Ioh. II 493,15–17
17–21 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll. I 15, PG 26,1120 B 6–13

MT K

1–2 cf. ACO ser. II, tom. 1 p. 272,19–22 3 θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος M 5 στέφανος οἱ αἵρετικοὶ εἶπον K 7 θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος M 8 φυσικὸν ἀνθρώπινον θέλημα M δεικνύω om. K 10 τε om. MT 13 προαγαγέτω] προαγέσθω M προαγέτω T προσαγαγέτω K θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος T ὥσπερ] ἅπερ K 16 ἀπολλιναρίου] ἀπολιναρίου MT 17 δέδωκε] ἔδωκε M 20 τῆς om. T K αἰδιότητος τῆς ἰδίας M 22 ἐπισκόπου om. M Ἰππονηρηγίου M Ἰππονηρηγίου T Ἰππονοργίου K Ἰουλιανοῦ] Ἰουλιανιστοῦ M 23 πελαγιανιστοῦ] πελαγίου M om. T πέμπτου] εἴ T

consubstantialis est, aut ignoras sanctum Cyrillum clamantem: „sicut est consubstantialis ita et conuoluntarius proprio genetori; unius enim essentiae una utiquae est uoluntas.“

Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Quod iam uos ego interrogauit, dicite: habuit naturalem uoluntatem Adam, etiam aut non?

Macarius et Stephanus dixerunt:

Et superius diximus: ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΘΕΟΥCΙΟΝ, id est arbitrale et liberum. Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Aut assentite, quia habuit naturalem uoluntatem, aut renuntiate. et hoc ostendo a sanctis probabilibus patribus.

Diu igitur perseuerantibus eisdem Macario et Stephano et neque assentire uolentibus neque abnuere, Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Proferat Theophanes deo amabilis presbiter et abbas quae effatus est testimonia sanctorum et probabilium patrum.

Et protulit duo testimonia, unum quidem sancti Athanasii archiepiscopi Alexandriae de libro humanationis et aduersus Apollinarium sic habens in uerbis:

Quando Adam in principio formauit deus, numquid congenitum ei dedit peccatum? quid ergo iam opus erat mandati? quomodo ergo eum condempnauit peccantem? quomodo autem et ante praeuaricationem ignorabat bonum et malum Adam, quem formauit deus ad incorruptionem et imaginem suae aeternitatis, fecit eum naturam inpeccabilem et uoluntatem liberam?

Aliud autem sancti Augustini episcopi Hypponis Regii ex quinto libro aduersus Iulianum Pelagianistam continentem ita:

VPG BR MNL K

1 consubstantialis] consubstantialis V	cyrillum] cirillum K	est] et VPG	ē K	consu-
substantialis] consubstantialis V	2 ita est et BR	conuoluntarius] uoluntarius G	genetori] genitori	
BRG MNL K	enim et essentiae P ²	utiquae] utique VP ² G R MNL K	3 theophanes] theofanus	
V theofanes P	theophanis B	theofanis R	theopanes M ¹	amabilis] amabiles PG
presbiter] praesbyter B	4 ego G add.	6 macarius] macharius G MN K	stephanus] stefanus	
P	7 et ¹ ... diximus om. M	superius iam diximus BR	ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΘΕΟΥCΙΟΝ]	
proh(a)ereticum et autexusium VP	ΠΡΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΥΤΘΕΟΥCΙΟΝ BR	proaireticon ... autexusium	arbitrale] arbitrale MNL	
M lac.	prohereticum autexusium N K	prohereticum au exustum L	er ² P ² add.	liberum] liberam M
8 theophanes] theofanis R	amabilis] amabiles P	pres-		
biter] praesbiter B	abbas] abbate N	9 assentite] assentiae P ¹	assentete L	quia] qui B ¹
N	quod G	renuntiate] renunciate V	renuntiare R	ostendo] bstendo P ¹
B ²	a] ac V	10 sanctis ac probabilibus G	11 perseuerantibus] perseuerauerunt B	eisdem]
isdem B MNL	idem R	macario] macarius BR	machario G M K	stephano] stephanus
BR	assentire] adsentire BR NL K	12 abnuere] adnuere B	sinodus] synodus PG R MNL K	
13 theophanes] theodosius R	deo amabilis theophanis presbyter BR	abbas] abbate N	effatus]	
et factus NL K	testimonia] in testimonio V	in testimonia PG	14 et] ac G	probabilium]
probalium B	15 duo] doo B ¹	testimonia] testimo P ¹	athanasii] anastasii V	athanasi B ¹
16 et om. BR M	apollinarium] apollinarium BR L	17 quando deus in principio formauit adam K	formauit] firmavit N	formit K
N	erat] erit L	mandati] mandatum N	condempnauit] condemnauit P B K	condepnauit
N	peccantem] peccata B ¹	19 ignorabat et bonum L	20 incorruptionem] incorreptionem VP ¹	
imaginem] ymaginem R	inmaginem G	fecit in eum G	inpeccabilem] impeccabilem M	
22 augustini] agustini VP B K	hypponis] hipponis V	hypoponis G	ypponis BR ML K	
yppeponis N	regii] regio M	regni N	quinto] quito G	23 pelagianistam] pelaginistam
V	pelagianistam P ¹	pelagianistam G	pelaianistam B	continentem] contenenem B ¹

Κίνησις ψυχῆς τί ἐστίν· εἰ μὴ κίνησις φύσεως; ἡ γὰρ ψυχὴ ἀνενδοιάστως φύσις ἐστί· διόπερ τὸ θέλημα κίνησις φύσεως ὑπάρχει, ἐπειδὴ κίνησις ἐστὶ ψυχῆς.

Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε·

Τηλαυγῶς καὶ ἀληθῶς παρέστησε Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος
 5 διὰ τῶν προενεχθεισῶν παρ' αὐτοῦ χρήσεων τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων φυσικὸν εἶναι τὸ θέλημα. εἰ οὖν ὁ πρῶτος Ἀδὰμ φυσικὸν εἶχε τὸ θέλημα, ὁ κατὰ πάντα ὁμοίος αὐτῷ γενόμενος πλὴν ἁμαρτίας δεύτερος Ἀδὰμ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, πῶς οὐκ εἶχεν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτοῦ φύσει θέλημα φυσικόν; ἐπὶ τοίνυν καὶ ἀνθρώπινον ἀναμάρτητον θέλημα προσέλαβεν ὁ κύριος ἡμῶν καὶ θεὸς Ἰησοῦς Χριστὸς τῆς
 10 ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως καὶ θεῖον πρὸ τῶν αἰώνων μετὰ πατρός καὶ ἁγίου πνεύματος θέλημα εἶχε, δηλονότι δύο φυσικά θελήματα ἐν αὐτῷ τοὺς ὀρθοδόξους δέον ὁμολογεῖν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως, ὥς καὶ ἀπὸ πλείστων πατρικῶν χρήσεων τὰ δύο φυσικά θελήματα ἐπὶ τοῦ ἐνὸς προσώπου ἦτοι μιᾶς ὑποστάσεως τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀποδείκνυται.

15 Πάλιν ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου ἑτέρα χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων ἐκ τοῦ πρὸς Γρατιανὸν τὸν βασιλέα λόγου ἔχουσα ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Πλὴν ἐπὶ τοσοῦτο τὸν ἀνθρώπον, ὃν ἀληθεῖα σώματος ἐπεδείκνυτο, τῇ διαθέσει παριστᾷ
 20 συνεξισῶν, ὥστε εἰπεῖν αὐτόν· οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ θέλεις, καὶ ταῦτα δηλαδὴ ὁμοίως ἔχοντος αἰεὶ τοῦ Χριστοῦ περὶ τὸ θέλημα, ὅπερ θέλει ὁ πατήρ.

Καὶ μετὰ τινὰ τῆς προκειμένης χρήσεως παρεξέβαλον οἱ αὐτοὶ Μακάριος τε καὶ Στέφανος οὕτως·

Συνορᾷς, ὡς οὐ μόνον ὁ υἱὸς τὴν βούλησιν τοῦ πατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ πατήρ ποιεῖ τὸ βούλημα τοῦ υἱοῦ. τί δ' ἂν εἴη τὸ ζωοποιεῖν, εἰ μὴ τὸ διὰ τοῦ παθεῖν τὸν υἱόν; τὸ δὲ
 25 πάθος τοῦ Χριστοῦ βούλησις ἐστὶ τοῦ πατρός. οὐς τοίνυν ζωοποιεῖ ὁ υἱός, διὰ τοῦ θελήματος ζωοποιεῖ τοῦ πατρός. οὐκοῦν ἡ βούλησις μία, ποία βούλησις τοῦ πατρός, εἰ μὴ τὸ ἐλθεῖν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον τὸν υἱὸν καὶ καθᾶραι τῶν ἁμαρτημάτων ἡμᾶς; ἀκουσον λέγοντος τοῦ λεπροῦ· ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι· ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· θέλω, καθα-
 30 οῖκείου θελήματος, καὶ τὸ αὐτὸ ἐστὶ βούλημα τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ ἐστὶ τοῦ πατρός.

6 1. Cor. 15,45 7 cf. Hebr. 4,15 1. Cor. 15,45 19 Mt. 26,39 24–25 cf. Joh. 5,21 27
 cf. Joh. 1,29; Joh. 3,17 28–29 Mt. 8,2–3

1–2 Augustinus, c. Iul. Pel. V c.40, PL 45,1476,22–25 18–20 Ambrosius, de fide II 5,38–41 (45), PL 16,591 B 3–7; CSEL 78 (1962) 71–72 23–30 Ambrosius, de fide II 6,33–43 (50–51), PL 16,593 A 14–C 2; CSEL 78 (1962) 73–74

MT K(14)

2 θέλημα καὶ κίνησις M 5 προενεχθεισῶν] προλεχθεισῶν M προσενεχθεισῶν T 6 τὸ ἐστὶ om.
 MT ὁμοίως] ὁμοίως K 7 αὐτῷ] αὐτοῦ TK 9 θέλημα om. M καὶ θεὸς om. T
 10 τῶν om. MT 14 ἀποδείκνυται] ἐπιδείκνυται T ἀποδείκνυται desin. K (242,14)
 17 μεδιολάνων] μεδιολάνου T 21 τε om. M 29 οὖν om. M

Motus animi quid est nisi motus naturae? anima enim sine dubitatione natura est; et ideo uoluntas motus naturae est, quia motus est animae.

Sancta sinodus dixit:

Lucae clarius et ueraciter ostendit Theophanes deo amabilis presbiter et abbas per prolata ab eo testimonia sanctorum ac probabilium patrum naturalem esse uoluntatem. si igitur *primus Adam* naturalem habuit uoluntatem, qui per omnia similis illi factus est *absque peccato secundus Adam* dominus noster Iesus Christus uerus deus noster, quomodo non habuit in humana eius natura naturalem uoluntatem? si itaque et humanam inpeccabilem uoluntatem assumpsit dominus noster et deus Iesus Christus humanae suae naturae et diuinam ante saecula cum patre et sancto spiritu habuit uoluntatem, procul dubio duas naturales uoluntates in ipso orthodoxos oportet confiteri inconfusae atque indiuisae, sicut et ex plurimis paternis testimoniis duae naturales uoluntates in una persona siue una subsistentia per incarnationis dispensationem unius de sancta trinitate domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri conprobatae sunt.

Item relectum est ex eodem codicello aliud testimonium sancti Ambrosii episcopi Mediolanensis de libro ad Gratianum imperatorem habens in uerbis ita:

Uerumtamen in tantum hominem, quem in ueritate carnis ostendebat, in affectu coaequalem demonstrat, ut diceret: *non sicut ego uolo, sed sicut tu uis*, et haec utique similiter habente semper Christo circa uoluntatem, quam uult pater.

Et post pauca huius testimonii deflorauerunt idem Macharius et Stephanus ita:

Cernis, quomodo non solum filius uoluntatem patris, sed et pater facit uoluntatem filii. quid ergo est *uiuificare*, nisi quod per passionem fit filii? nam passio Christi uoluntas est patris. quos ergo *uiuificat* filius, per uoluntatem *uiuificat* patris. ergo uoluntas una est. quae uoluntas patris, nisi ut in hunc mundum Iesus ueniret et emundaret nos a peccatis? audi leprosum dicentem: *si uis, potes me mundare*; respondit Iesus: *uolo, mundare*; et continuo saluus factus est. cernis ergo, quomodo filius potestatem habet propriae uoluntatis, et eadem est uoluntas Christi, quae est et patris.

VPG BR MNL K

2 ideo] deo R naturae] natura VP¹G B nature NL quia] qua B¹ animae est M 3
sinodus] synodus PG R MNL 4 lucas] luciae V luce P² BRG MNL K ostendit om. N
theophanes] theofanes BR 5 ab eo om. M ac] hac V et R naturalem] naturale N
6 adam primus G uoluntatem] uoluntatem G illi om. VPG 7 christus om. G 8
inpeccabilem] impeccabilem ML 9 assumpsit] adsumpsit V¹G adsumsit B² et deus om. NL
christus] cristus K 10 diuinam] diuinitate M spiritu sancto VPG M 11 in ipso] in ipso P¹
ipso] ipsos ML orthodoxos] ortodoxos V oportet] oportit V oportuit B inconfusae]
inconfuse P² R MNL K atque] adque B¹G indiuisae] indiuisse P² BG MNL K indiuisibiliter
R 12 duae] dua P¹ duas P² L siue] atque K¹ siue in una G 13 incarnationis]
incarnationem V¹ dispensationem] dispensationis V¹ sancta] sanctae V 14 conprobatae]
comprobatae PG ML 15 relectum] relatum L est om. V ex eodem om. G ambrosii]
amprosi B¹ ambrosii B² ambrosii L marg. 16 gratianum] gracionum V gratiansi L
uerbis ita] uerb. .ta P ras. 17 uerumtamen] ueruntamen B carnis] carnes B¹ in affectu] in
effectu VP BR M in effectum NL K 17–18 affectu carnis coequalem G 18 demonstrat]
monstrat N haec] hoc G hec NL utique] utiquae P¹ 20 testimonii] tetimonia B¹
testimonia B²RG deflorauerunt] deflorauerant VPG NL K idem] item L macharius] macarius
P B NL stephanus] stefanus P 21 cernis] carnis R filius non solum K 22 ergo] ego N
est ergo K 22–23 uoluntas est patris] uoluntapatri B 23 quos ... patris² om. M patris²] pat
P¹ pater P² 24 quae est uoluntas G 25 audi leprosum] autitrosus B¹ potes] potest P
respondit] repondit P 26 cernis] canis R certus L potestatem] potestate B 27 eadem]
eodem P¹ uoluntas] uoluntatis VP¹ uolunt B et² om. L

Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ ἀποκοπέντα ἐκ τῆς αὐτῆς χρήσεως ἀπὸ Μακαρίου καὶ Στεφάνου οὕτως·

- Εἰ καὶ τὰ μάλιστα φάσκοντος αὐτοῦ· ὅπερ ἔχει ὁ πατήρ ἐμὰ ἐστίν, ἀναμφίβολον, ὡς οὐδὲν ὑπεξήρηται· ἦν γὰρ ὁ πατήρ ἔχει, τὴν αὐτὴν καὶ ὁ υἱὸς ἔχει βούλησιν. μία τοίνυν ἡ βούλησις, ὅπου μία ἡ δημιουργία· ἡ γὰρ ἐν θεῷ τοῦ θελήματος τάξις ἀποτελεσμα-
 5 τυγχάνει τῆς πράξεως. ἄλλη δὲ γε βούλησις ἀνθρώπου καὶ ἑτέρα θεοῦ· ἀμέλει πρὸς τὸ γινώσκειν, ὡς ἀνθρώπῳ μὲν τὸ ζῆν καταθύμιον, ἐπειδὴ φοβούμεθα τὴν τελευτήν, τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ πάθος ἐστὶ κατὰ βούλησιν θείαν, ἵνα ὑπὲρ ἡμῶν πάθῃ, τοῦ Πέτρου βουλο-
 μένου τὸν κύριον ἀποκλῖναι τοῦ πάθους ὁ κύριος εἶπεν· οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ
 10 τῶν ἀνθρώπων. δέχεται τοίνυν τὴν βούλησιν τὴν ἐμήν, δέχεται τὸ στυγνὸν (ἐμόν).
 θαρρῶν γὰρ ὀνομάζω στυγνότητα, ἐπειδὴ κηρύσσω σταυρόν. ἐμόν ἦν τοῦτο τὸ βούλημα, ὅπερ ἴδιον ἔλεγεν, ἐπειδὴ περ ὡς ἀνθρώπος τὰ τῆς ἐμῆς στυγνότητος ἔλαβεν, ὡς ἀνθρώπος καὶ ἐλάλησε, καὶ διὰ τοῦτο φησιν· οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ θέλεις. ἐμὴ γὰρ ἐστὶν ἡ στυγνότης, ἦν κατ' ἐμήν διάθεσιν ἀνεδέξατο. καὶ γὰρ οὐδεὶς τεθνηξόμενος χαίρει, ἐμοὶ συμπάσχει καὶ ἐμοὶ συστυγνάζει καὶ ἐμοὶ συναλγεῖ· ὑπὲρ ἐμοῦ τοιγαροῦν ἤλγησεν ἐν ἐμοὶ
 15 ὁ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μηδὲν ἔχων ἀλγεῖν. ἀλγεῖς οὖν, κύριε, οὐ τραῦμα σὸν ἀλλ' ἐμόν, οὐ σὸν θάνατον ἀλλὰ ἡμετέραν ἀσθένειαν. ὁ προφήτης εἶπεν· ἐπειδὴ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶσαι καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθά σε, κύριε, εἶναι ἐν πόνῳ, ὅποτε αὐτὸς οὐκ ἤλγεις ὑπὲρ σεαυτοῦ ἀλλ' ὑπὲρ ἐμοῦ. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ ὑπὲρ πάντων ἤλγησεν ὁ δακρύσας ὑπὲρ ἐνός; τί θαυμαστόν, εἰ μέλλων τελευτᾶν ἀηδιάζεται, ὅς ἐγείρειν τὸν Λάζαρον μέλλων ἐδάκρυσεν; ἀλλὰ κάκεῖ
 20 τὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτὸν εὐσπλαγχνον εἰς τὸ δακρύνειν ἐκίνησε, δι' ἧς αὐτοῦ καθικνεῖτο τὰ τῆς ἀνθρωπίνης αἰσθήσεως. ἡ ἐνταῦθα βαθύτερα διάθεσις αὐτῷ τὰ τῆς οἰκονομίας ἐργάζεται, ἵνα καθάπερ ὁ θάνατος αὐτοῦ τὸν πάντων (ἡμῶν) ἀφείλετο θάνατον καὶ ὁ μῶλωψ αὐτοῦ τὰ ἡμῶν ἰάσατο τραύματα, οὕτω καὶ ἡ στυγνότης αὐτοῦ τὴν ἡμετέραν ἐξαλείψῃ κατῆφειαν. ὡς ἀνθρώπος οὖν ἐνδοιάζει, ὡς ἀνθρώπος ἐκταράττεται· οὐ ταράττεται γὰρ
 25 ἡ δύναμις, οὐδὲ ἡ θεότης αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ ψυχὴ ταράττεται καὶ ταράττεται κατὰ τὴν τῆς ἀνθρωπίνης σαθρότητος πρόσληψιν, καὶ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ψυχὴν ἀνεδέξατο παθητήν· οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς καθὼς ἦν θεὸς ἡ ταράττεσθαι ἢ ἀποθνήσκειν ἡ δύνατο.

2 Joh. 16,15 8–9 Mt. 16,23 12 Mt. 26,39 16–17 Is. 53,4 18–19 Joh. 11,35 22–23 Is. 53,5 25 Joh. 12,27

2–27 Ambrosius, de fide II 6,43–7,30 (51–56), PL 16,593 C 2–594 C 2; CSEL 78 (1962) 74–75

MT

1 ἀπὸ] ὑπὸ M 2 ἀναμφίβολον ὡς] ἀναμφιβόλως M 5 γε] τε M 8 τὰ² om. M 9 meam
 = <ἐμόν> om. MT 19 ἀηδιάζεται] ἐκδιάζεται M 20 εὐσπλαγχνον] σπλάγχνον M δακρύνει]
 δακρύσει M 21 ἡ] καὶ T 22 αὐτοῦ om. M nostrum = <ἡμῶν> om. MT 23 ἐξαλείψῃ]
 ἐξαλείψει M 27 ταράττεσθαι] ταράττεται M

Sunt autem et quae abscisa sunt ex eodem testimonio a Macario et Stephano ita:

Quamuis dicente eo: *quae habet pater, mea sunt*, indubium est quod nihil subtractum est; quam enim *pater habet*, eandem et filius habet uoluntatem. una ergo uoluntas, ubi una operatio; in deo enim uoluntatis ordo effectum existit actionis. alia quippe est uoluntas hominis et alia dei; nam ad cognoscendum, quod homini quidem uiuere desiderabile existit, quoniam mortem pertimescimus, Christi uero passio est secundum diuinam uoluntatem, ut pro nobis pateretur, Petro uolente dominum a passione declinare dominus ait: *non sapis ea, quae dei sunt, sed quae hominum sunt*. suscepit ergo uoluntatem meam, suscepit tristitiam meam. confidenter tristitiam nomino, quia crucem praedico. mea est uoluntas, quam suam dixit, quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut homo locutus est, et ideo ait: *non sicut ego uolo, sed sicut tu uis*. mea est tristitia, quam meo suscepit affectu. nemo enim moriturus gaudet, mihi conpatitur et mihi contristatur et mihi condolet; pro me enim dolet in me, qui pro se nihil habuit quod doleret. doles ergo, domine, non tua uulnera sed mea, non tuam mortem sed nostram infirmitatem. propheta dicit: quia *pro nobis doles et nos reputauimus te*, domine, *esse in dolore*, dum quando ipse non dolebas pro te sed pro me. et quid mirum, si pro omnibus doluit, qui pro uno lacrimatus est? quid mirum, si moriturus taediat, qui Lazarum resuscitaturus illacrimat? sed et ibi eum sororis pietas ad lacrimandum mouit, per quam eum tangebat humanus affectus. et hic interior affectus dispensationis operabatur, ut quemadmodum mors eius omnium nostrum mortem abstulit et *liuor* eius nostra *sanauit* uulnera, ita et eius tristitia nostram deleat tristitiam. ut homo igitur dubitat, ut homo turbatur; non turbatur ut uirtus, ut deitas eius, sed *anima turbatur* et turbatur secundum humanae fragilitatis assumptionem, et ideo, quia animam suscepit passibilem; nec enim deus iuxta quod deus erat aut turbari aut mori potuerat.

VPG BR MNL K

1 macario | machario G MN K stephano | stefano P sthephano R ita | et ta G 2 eo | ea
P² nihil | nichil RG N subtractum | subtractum VPG 3 eandem | eandem BR uoluntatem
habet BR 4 operatio | operati P¹ in deo enim | ideo N uoluntatis | uoluntas V¹ K ordo |
orto V ortho P¹ effectum | effectuum P² effectum B effectus L quippe | quidem R
5 dei et alia hominis M cognoscendum | agnoscendum V²PG (co-a) 6 existit | existit B per-
timescimus | pertimescimus B¹ passio | passio N 7 uolente | uoluntatem N dominum om.
B declinare = ἀποκλίνειν 8 hominum | hominis R MNL suscepit | suscipit V 9 tristitiam |
tristitiam G bis 10 est G add. ut¹ | aut B tristitiam | tristitiam G ut² | aut V 11
est¹ om. VP B est² om. N tristitia | tristitia G 12 affectu | affectum P enim | # V
moriturus | morituros B mihi¹ | michi N conpatitur | conpatetur B conpatitur MNL K
13 mihi | michi N enim me VP qui | quia V nihil | nichil RG N 14 uulnera | uulnera P¹
nostram | innram P¹ meam RG propheta | profeta P 15 doles | dolis V dum quando =
ὅποτε (255, 16 dum quando = κοῖτοι γὰρ, 261, 3 dum quando = κοῖτοι) 16 dolebas | dolcas V quid |
qui G quod K 17 est et quid K taediat | tediatur V MNL K tediatur BRG qui | quia
V resuscitaturus | resuscitatus V¹ illacrimat | inlacrimat V¹ BR M¹NL K 18 et om. N
sororis | sorores BR pietas | pietas P mouit | mouet BG 19 affectus | effectus G quem-
admodum | quemadmodum P N 20 liuor | libros N et¹ | ad B tristitia | tristitia VG 21
deleat | delat VP¹ NL K deleuit G dolet M tristitiam | tristitiam VG dubitat | dubitat
P ras. ut² om. B aut M 22 uirtus | uirtus G¹ ut | aut B NL K humanae | humanam
G fragilitatis | fragilitatem VP¹G 23 assumptionem | adumptionem B N susceptionem R
nec | hec G iuxta | iusta L deus¹ om. M 24 potuerat | poterat P B M

Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου ἑτέρα χρήσις τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ μάρτυρος ἐκ τοῦ περὶ θείων ὀνομάτων λόγου, καὶ ἀντεβλήθη ὁμοίως τὸ κείμενον τῆς χρήσεως ἔχον οὕτως·

Διακρίνεται δὲ τῆς ἀγαθοπρεποῦς εἰς ἡμᾶς θεουργίας τὸ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν ὀλικῶς καὶ ἀληθῶς οὐσιωθῆναι τὸν ὑπερούσιον λόγον· καὶ δρᾶσαι καὶ παθεῖν, ὅσα τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ θεουργίας ἐστὶν ἑκκριτα καὶ ἐξαιρέτα. τούτοις γὰρ ὁ πατήρ καὶ τὸ πνεῦμα κατ' οὐδένα κεκοινώνηκε λόγον, εἰ μήπου τις φαίη κατὰ τὴν ἀγαθοπρεπὴ καὶ φιλάνθρωπον βούλησιν.

Τὰ ἀποκοπέντα ἐκ τῆς αὐτῆς χρήσεως παρὰ τῶν αὐτῶν·

10 Καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπερκειμένην καὶ ἄρρητον θεουργίαν, ἣν ἔδρα καὶ καθ' ἡμᾶς γεγωνῶς ὁ ἀναλλοίωτος, ἡ θεὸς καὶ θεοῦ λόγος.

Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρήσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, οὐ ἡ ἀρχὴ· *Βαθεῖαν τομήν*. καὶ ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι τῆς βιβλιοθήκης 15 τυγχάνον τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως τὸ κείμενον τῆς χρήσεως ἔχον οὕτως·

Τοσαῦτα ἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ γέγονε καὶ γίνεται, καὶ οὐ βούλεται σταυρωθῆναι· εἶπέ μοι· καὶ τίς ἂν τοῦτο εἴποι; εἰ δὲ μὴ ἐβούλετο, τίς αὐτὸν ἠνάγκασε; τίς ἐβιάσατο; τί δὲ καὶ προέπεμψεν ἀπαγγέλλοντας προφήτας, ὅτι σταυρωθήσεται, μὴ μέλλων σταυροῦ- 20 σθαι μηδὲ βουλόμενος τοῦτο ὑπομεῖναι; τίνας δὲ ἕνεκεν καὶ ποτήριον καλεῖ τὸν σταυρόν, εἶγε μὴ ἐβούλετο σταυρωθῆναι; τοῦτο γὰρ ἐνδεικνυμένου ἐστὶ τὴν ἐπιθυμίαν, ἣν ἔχει περὶ τὸ πρᾶγμα. ὥσπερ γὰρ τοῖς διψῶσι τὸ ποτήριον ἡδύ, οὕτως καὶ αὐτῷ τὸ σταυρωθῆναι. διὸ καὶ ἔλεγεν· *ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν*, οὐχ ἀπλῶς εἰπὼν τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην, ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐσπέραν ὁ σταυρὸς αὐτὸν διεδέχετο.

25 ὁ τοίνυν καὶ δόξαν τὸ πρᾶγμα καλῶν καὶ τῷ μαθητῇ ἐπιτιμῶν, ὅτι διεκώλυσεν αὐτόν, καὶ τὸν καλὸν ποιμένα ἐντεῦθεν δεικνύς ἀπὸ τοῦ σφάττεσθαι ὑπὲρ τῶν προβάτων, καὶ ἐπιθυμία ἐπιθυμεῖν λέγων τὸ πρᾶγμα καὶ ἐκὼν ἐπὶ τοῦτο ἐρχόμενος, πῶς παρακαλεῖ μὴ γενέσθαι τοῦτο; εἰ δὲ μὴ ἐβούλετο, τί δύσκολον ἦν διακωλύσαι τοὺς ἐρχομένους ἐπὶ

13 Mt. 26,39 20 cf. Mt. 20,22 21–23 Lc. 22,15 25 cf. Joh. 11,4 cf. Mt. 16,22–23
26 Joh. 10,11 27 Lc. 22,15 28 Mt. 26,39

4–8 Ps.-Dionysius, de div. nom. 2,6, PG 3, 644 C 6–13 10–11 PG 3,644 C 13–15 17–256,3
Iohannes Chrys., in illud: pater, si possibile est, transeat, PG 51,35,19 ab imo–36,10 ab imo

MT

15 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 18 εἴποι] εἶπη M 25 ὁ om. T 26 ἐντεῦθεν] ἐνταῦθα T

Item relectum est aliud testimonium ex eodem codicello sancti Dionisii episcopi Atheniensis et martyris ex libro diuinorum nominum, et collatum est similiter textus testimonii continens ita:

Discreta est autem benignissima circa nos dei operatio per hoc, quod secundum nos ex nobis integre uereque humanatus est uerbum, quod est supra substantiam; et operari et pati quanta humanae eius diuinae operationi congruunt praecipua ac probabilia. his namque pater et spiritus nulla ratione communicauit, nisi quis dixerit secundum benignissimam et misericordem uoluntatem.

Quae abscessa sunt ex eodem testimonio ab eisdem:

Et per omnem sublimissimam et ineffabilem dei operationem, quam operatus est secundum nos factus incommutabilis, eo quod deus et dei uerbum.

Item relectum est ex eodem codicello testimonium sancti Iohannis Chrisostomi ex sermone illo: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste*, <cuius initium: *Profundam sectionem*> et collatum est similiter cum libro menbratio, qui est ex bibliotheca uenerabilis patriarchii huius regiae ciuitatis <textu> testimonii continente ita:

Tanta beneficia per crucem et facta sunt et fiunt, et non uult crucifigi; dicito mihi: et quis ergo hoc dixerit? si autem non uolebat, quis ei necessitatem fecit? quis uim intulit? ut quid autem et praemisit prophetas adnuntiantes, quod crucifigeretur, dum crucifixurus non erat nec uolens hoc pati? ut quid autem et *calicem* uocat *crucem*, si utique nolebat crucifigi? hoc enim ostendentis est, quantum *desiderium* circa hanc rem habuit. quemadmodum enim sitientibus calix suauis est, ita et eidem crucifigi. propter quod et dicebat: *desiderio desiderauit hoc pascha manducare uobiscum*, non quasi simpliciter hoc dicens, sed propter causam hanc, eo quod post uesperum crux eum susciperet. qui ergo <et> *gloriam* hanc rem uocabat et discipulo *increpabat*, eo quod eum prohiberet, et *bonum pastorem* ex hoc ostendebat, quod occideretur *pro ouibus*, et *desiderio desiderasse* hanc rem dicebat et sponte ad hoc ueniebat, quomodo rogat *non fieri hoc?* si autem non

VPG BR MNL K

1 item] idem R dionisii] diunisi B¹ dyonisi R 1–2 atheniensis] athiniensis P 2
martyris] martiris NL K collatum] conlatu B¹ collatus B² L collectum K¹ textus] testus
L 3 continens] contenes B 4 hoc om. M 5 integre] integrae V humanatus] humanatum
B² L² 6 operationi] operationis N operator K ac] hac V 7 ratione] racione VG quis
dixerit] quid dixeris K 7–8 benignissimam] benignissimum G 10 omnem] omne N 11
incommutabilis] incommotabilis M quod] quam VP dei] deus N 12 chrisostomi] chrysostomi
P chrisostimi B¹ christo stomi B² grisostimi K 13 est om. P οὐ ... τοῦτον = <cuius
..... sectionem> om. VPG BR MNL K 14 collatum] conlatum B menbratio] menbrati.
V¹ ras. menbracio ML K bibliotheca] biblitheca G biblioteca ML bibliotheca R K
uenerabilis] uenerabili N 14–15 patriarchii] patriarchi V 15 regiae] reige G regie NL
τὸ κείμενον = <textu> om. VGP BR MNL K testimonii] testimonio G M testimoniis N con-
tinente] contenes B¹ continens B² continentis R 16 beneficia] beneficia V et¹ om. L
mihi] michi N 17 necessitatem] necessitate V 18 et] ex B¹ adnuntiantes] adnunciantes V R
annuntiantes G NL K annunciantes M crucifixurus] crucifixus V¹ G 19 uolens] uoles P
utique] utiquae P¹ 20 ostendentis] ostenderitis V ostendentes B¹ est om. V hanc] quam
R 20–21 quemadmodum] quemammodum P 21 enim om. L sitientibus] sencientibus V
sientibus G N ita] item L et¹] ut G om. N eidem] idem B¹ K ei G¹ 22
pascha] pasca VG L K 23 hanc et eo K¹ susciperet] suscipere VP ergo] erglo B¹ etglo
B² 24 καὶ = <et> om. VPG BR MNL K uocabat] uocabit L¹ discipulo] discipulum B² M (!)
25 ouibus] uobis VP B¹ R N K nobis G L 26 ad hoc] adhuc V rogat] rogabat VPG hoc
non fieri N hoc om. BR ML K

τοῦτο; νῦν δὲ καὶ ὁρᾷς αὐτὸν ἐπιτρέχοντα τῷ πράγματι. ὅτε γοῦν ἐπῆλθον αὐτῷ, λέγει
 τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ λέγουσιν· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, λέγει· ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι· καὶ ἀπῆλθον
 εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπασον χαμαί. ὁ οὖν οὕτω πηρώσας αὐτοὺς πρότερον καὶ δείξας, ὅτι
 ἡδύνατο διαφυγεῖν, τότε ἑαυτὸν ἐξέδωκεν, ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐκ ἀνάγκη, οὐ βία, οὔτε
 5 τυραννίδι τῶν ἐπελθόντων ἄκων τοῦτο ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἐκὼν καὶ βουλόμενος καὶ προαι-
 ρούμενος καὶ ἐκ πολλοῦ ταῦτα οἰκονομῶν. διὰ τοῦτο καὶ προφῆται προεπέμποντο, καὶ
 πατριάρχαι προέλεγον, καὶ διὰ ῥημάτων καὶ διὰ πραγμάτων ὁ σταυρὸς προετυποῦτο.
 καὶ γὰρ τοῦ Ἰσαάκ ἡ σφαγὴ τὸν σταυρὸν ἡμῖν ἐδήλου· διὸ καὶ ἔλεγεν· Ἀβραάμ ὁ πατὴρ
 ὑμῶν ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη. εἶτα ὁ μὲν πατριάρχης
 10 ἐχάρη βλέπων τὴν εἰκόνα τοῦ σταυροῦ, αὐτὸς δὲ παρητεῖτο τὸ πρᾶγμα; καὶ
 Μωυσῆς δὲ οὕτω τοῦ Ἀμαλὴκ περιεγένετο, ἐπειδὴ τὸν τύπον ἐπεδείκνυτο τοῦ σταυροῦ.
 καὶ μυρία ἂν ἴδοι τις ἐν τῇ παλαιᾷ γενόμενα, ἃ τὸν σταυρὸν προδιαγράφει· τίνος οὖν
 ἔνεκεν οὕτως ἐγίνετο, εἴ γε ὁ σταυροῦσθαι μέλλων οὐκ ἐβούλετο τοῦτο γενέσθαι; καὶ τὸ
 μετὰ τοῦτο δὲ ἔτι ἀπορώτερον· εἰπὼν γάρ· παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο·
 15 ἐπήγαγε· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. ἐντεῦθεν γάρ, ὅσον κατὰ τὴν ῥῆσιν, δύο
 θελήματα ἐναντία ἀλλήλοις δείκνυται, εἴ γε ὁ μὲν πατὴρ βούλεται αὐτὸν σταυρωθῆναι,
 αὐτὸς δὲ οὐ βούλεται, καίτοι γε πανταχοῦ ὁρῶμεν αὐτὸν τὰ αὐτὰ τῷ πατρὶ βουλόμενον,
 τὰ αὐτὰ προαιρούμενον. καὶ γὰρ ὅταν λέγῃ· δὸς αὐτοῖς καθὼς ἐγὼ καὶ σύ ἐν ἐσμεν, ἵνα
 καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσιν, οὐδὲν ἄλλο λέγει, εἰ μὴ τὸ μίαν εἶναι γνώμην πατρὸς καὶ υἱοῦ.
 20 καὶ ὅταν λέγῃ· τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ, οὐ λαλῶ ἐγὼ, ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ
 τὰ ἔργα, ταυτὸ τοῦτο δείκνυται. καὶ ὅταν λέγῃ· ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ
 οὐκ ἐλήλυθα καὶ οὐ δύναμαι ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιεῖν οὐδέν, οὐ τοῦτο δηλῶν λέγει, ὅτι ἐξουσίας
 ἀπεστέρηται ἢ τοῦ λαλεῖν ἢ τοῦ ποιεῖν, ἅπαγε, ἀλλὰ μετὰ ἀκριβεῖας δεῖξαι βουλόμενος
 σύμφωνον αὐτοῦ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἐν ῥήμασι καὶ τὴν ἐν πράγμασι καὶ τὴν ἐν πάσαις

2-3 Joh. 18,4-6 8 cf. Gen. 22,10 8-9 Joh. 8,56 14-15 Mt. 26,39 18-19 Joh. 17,21
 20-21 Joh. 14,10 21-22 Joh. 7,28 22 Joh. 5,30

MT

5 ἄκων] κακῶν M 9-10 πατριάρχης ἐχάρη] τῶν πατριαρχῶν M 12 ἴδοι] ἴδῃ T 16 μὲν
 om. M 20 ὁ δὲ om. T 21 ἐμαυτοῦ] ἐμοῦ M

uolebat, quid difficile erat prohibere ad hoc uenientes? nunc autem et uides eum accurrentem in hanc rem. cum enim super eum uenirent, *dicit: quem queritis? qui dixerunt: Iesum (Nazarenum)*, ait: *ecce ego sum; et abierunt retro et ceciderunt in terram*. qui igitur ita eos prius cecauerat et ostenderat, quia poterat effugire, tunc seipsum tradidit, ut discas, quod non necessitati, neque ui, neque per tyrannidem inruentium nolens hoc sustinuit, sed sponte et uolens et preelicens et olim haec dispensans. ideo et prophetae praemittebantur, et patriarchae praedicabant, et uerbis et rebus crux praefigurabatur. etenim Isaac occisio crucem nobis demonstrabat; unde et dicebat: *Abraham pater uester exultauit, ut uideret diem meum, et uidit et gauisus est*. ergo patriarcha gauisus est uidendo imaginem crucis, ipse uero recusabat ipsam rem? et Moyses quoque ita Amalech superauit, quia figuram crucis ostendebat. et milia milium utique quis cernat in ueteri scriptura facta, quae crucem praesignabant. ut quid igitur ita fiebant, si is qui crucifigi futurus erat, hoc fieri nolebat? et quod sequitur plus difficilius est; dicens enim: *transeat a me calix iste*, addidit: *uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu*. ex hoc enim, quantum secundum sermonem, duae uoluntates contrariae sibi demonstrantur, siquidem pater uult eum crucifigi, ipse uero non uult, dum quando ubique uidimus eum eadem cum patre uolentem, eadem preelegantem. nam quando dicit: *da eis quemadmodum ego et tu unum sumus, ut et ipsi in nobis unum sint*, nihil aliud dicit, nisi quod una est uoluntas patris et filii. et quando dicit: *uerba, quae ego loquor, non ego loquor, pater uero in me manens facit opera*, hoc ipsum ostenditur. et quando dicit: *a me ipso non loquor et a me ipso non ueni et a me ipso non possum quicquam facere*, non hoc ostendendo dicit, quod potestate frustretur uel loquendi uel faciendi, absit, sed exacte ostendere uolens consonum eius esse propositum tam in uerbis quam in rebus <et> in

VPG BR MNL K

1 quid] quod VPG	uenientes] ueniens BG	uides eum] uidentem VG	uidemte P ¹	uidente
P ² 1 – 2 accurrentem] occurrentem V ¹	2 cum] cui V N	enim ... uenirent] eni eu nec		
superuenirent N	uenirent] uenerunt G	3 ναζωραίων = <nazarenum> om. VPG BR MNL K		
ecce] egge G	om. L	terram] terra N	4 cecauerat] caecauerat P M	secauerat R
effugire] effugere P ¹ B ¹ RG MNL K	tradidit] tradedit V	5 necessitati] necessitate B ¹ RG M		
neque ¹] nequae P	per M add.	tyrannidem] tyrannidem P	tirannidem G K	inruentium]
irruentium M	in reuerentium K	nolens] uolens K	6 sustinuit] sustenuit B ¹	preelegens]
preelegens B ¹	praeelicens G	predicens L	olim] olyn N	haec] hoc P ¹
hec K	et ideo R	prophetae] profetae P	prophete R NL	7 praedicabant] praedicebant P
BG NL K	rebus] r.bus P ¹ ras.	praefigurabatur] praefigurabatur R	preficurabatur N	8
isaac] ysaac RG NL K	demonstrabat] demonstrauit V ¹	abraham] abraam B ¹ L	habraham G	
K	uester] noster L	9 uideret] uiderit B ¹	et ¹ om. BR K (Vulg.)	gauisus ¹] gauissus P N
gauisus ¹] gauissus P N	est gauisus K	10 uidendo] illioendo N	imaginem] ymaginem R L K	
quoque] quoquae P ¹	quidem K	11 amalech] amalec G L	superauit et quia V	12 quae]
quem VP K	que NL	crucem] cruce R	praesignabant] designabant L	ita] ista M ¹
fiebant] fiebat L	is] his G N K	13 crucifigi futurus] crucifigiturus L	futurus] futuras N	
fieri] fieri G ¹	difficilius] diffilium V	14 addidit] addit VPG	hoc om. V	15 duae] due
RG NL K	uoluntates] uoluntas V	uoluntatis B ¹	contrariae] contrarie NL K	16 siquidem]
siquide P ¹	uero G add.	uidimus] uidemus BR MNL	17 uolentem] uoluntate V	uolente
N	preelegantem] perlegantem VP	legentem B ¹	preelegantem B ¹ G M K	prerelegantem NL
quemadmodum] quemammodum P	18 sumus unum L	nihil] nichil RG N	dicit] dixit L	
19 dicir] dicitur V	ego ¹ om. VP	20 facit om. N	20 – 21 non ... ipso ¹ om. L	21 possum]
posum V ¹	quicquam] aliquid K	hoc om. K	22 ostendendo] ostendo N K	potestate]
postest.ate P ras.	potestatat B ¹	frustretur] frustetur N	faciendi] fatiendi V	exacte] ex
uoce VPG	ex te R	ex hac te N	23 rebus] rebusque B	καὶ = <et> om. VPG BR MNL
K				

οικονομίαις πρὸς τὸν πατέρα καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὖσαν, καθὼς καὶ ἤδη πολλάκις ἀπεδείξαμεν. τὸ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ οὐκ ἐξουσίας ἀναίρεσις, ἀλλὰ συμφωνίας ἀπόδειξις.

Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ ἐπόμενα τοῦ αὐτοῦ λόγου τὰ καὶ ἀποκοπέντα ἐκ τῆς παρούσης χρήσεως
5 παρὰ τῶν αὐτῶν Μακαρίου τε καὶ Στεφάνου οὕτως·

Πῶς οὖν ἐνταῦθά φησι· *πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ;* τάχα εἰς πολὺν ὑμᾶς ἀγῶνα ἐνεβάλομεν, ἀλλὰ διανάστητε, εἰ γὰρ καὶ πολλὰ τὰ εἰρημένα· ἀλλ' εὖ οἶδα, ὅτι νεάζει ὑμῶν ἡ προθυμία· πρὸς γὰρ αὐτὴν λοιπὸν τὴν λύσιν ὁ λόγος ἐπείγεται. τίνος οὖν ἔνεκεν οὕτως εἴρηται; πρόσεχε μετὰ ἀκριβείας· πολὺ δυσπαράδεκτος ἦν ὁ τῆς σαρκώσεως λόγος· ἡ γὰρ
10 ὑπερβολὴ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος τῆς συγκαταβάσεως τοῦτο φρίκης ἔγεμε καὶ πολλῆς ἐδέετο κατασκευῆς ὥστε παραδεχθῆναι· ἐννόησον γάρ, ἡλίκον ἦν ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, ὅτι ὁ θεός, ὁ ἄρρητος, ὁ ἀφραστος, ὁ ἀπερινόητος, ὁ ἀόρατος, ὁ ἀκατάληπτος, οὐ ἐν τῇ χειρὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς, ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ
15 ἀπτόμενος τῶν ὁρέων καὶ καπνίζονται, οὐ τὴν ῥοπὴν τῆς συγκαταβάσεως οὐδὲ τὰ Χερουβὶμ ἐνεγκεῖν ἠδυνήθη, ἀλλὰ τὰς ὄψεις ἀπέκρυπτον τῇ προβολῇ τῶν πτερύγων, οὗτος ὁ πάντα νοῦν ὑπερβαίνων καὶ πάντα λογισμὸν κινῶν, παραδραμῶν ἀγγέλους ἀρχαγγέλους (καὶ) πάσας τὰς ἄνω δυνάμεις τὰς νοερὰς κατεδέξατο γενέσθαι ἄνθρωπος καὶ σάρκα τὴν ἀπὸ γῆς καὶ πηλοῦ πλασθεῖσαν ἀναλαβεῖν καὶ εἰς μήτραν ἐλθεῖν παρθενικὴν καὶ ἐννεαμηνιαῖον κυοφορηθῆναι χρόνον καὶ γαλακτοτροφῆθαι καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάντα
20 παθεῖν. ἐπεὶ οὖν οὕτω παράδοξον ἦν τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ὡς καὶ γενόμενον παρὰ πολλοῖς ἀπιστεῖσθαι, πρῶτον μὲν προφήτας προπέμπει τοῦτο αὐτὸ ἀπαγγέλλοντας. καὶ ὁ μὲν πατριάρχης αὐτὸ προανεφώνει λέγων· *ἀνέβης ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων.* ὁ δὲ Ἡσαίας λέγων· *Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι*

2 Joh. 14,10 6 Mt. 26,39 13 Ps. 94,4 13 – 14 Ps. 103,32 15 Is. 6,2 16 Phil. 4,7 18
Iob 38,14 22 – 23 Gen. 49,9 23 – 258,1 Is. 7,14

6 – 260,13 Iohannes Chrys. in illud: pater, si possibile est, transeat, PG,51,36,10 ab imo – 38,22

MT

1 αὐτὴν | αὐτοῦ T οὖσαν | οὐσίαν MT 9 σαρκώσεως | σαρκὸς M 17 uniuersasque = (καὶ)
πάσας om. MT 19 ἐννεαμηνιαῖον | ἐννεαμηναῖον M χρόνον κυοφορηθῆναι M

omnibus dispensationibus cum patre et unam eandemque esse, sicut iam sepius demonstrauimus. illud autem *a me ipso non loquor* non potestatis est peremptio, sed consonantiae probatio.

Sunt autem et sequentia eiusdem sermonis, quae et abscisa sunt ex praesente testimonio ab eisdem Machario et Stephano haec:

〈Quomodo〉 ergo hic ait *ueruntamen non quod ego uolo, sed sicut tu uis?* forsam in multum uos certamen inmisimus, sed attoniti estote, nam etsi plura sunt, quae dicta sunt; sed bene noui, quoniam puuescit deuotio uestra; ceterum ad ipsam resolutionem properat sermo. propter quid ergo ita dictum est? diligenter aduerte: ualde difficile recipiebatur incarnationis ratio, superexcellens enim eius clementia et magnitudo condensationis eius hoc stupore erat repletum et multo indigebat apparatus ut susciperetur. aduerte ergo, quale erat audire et discere, quod deus, ineffabilis, inenarrabilis, inintellegibilis, inuisibilis, incomprehensibilis, cuius *in manu sunt fines terrae, qui respicit terram et facit eam tremere, qui tangit montes et fumigant*, cuius momentum condensationis neque Cherubin sufferre potuerunt, sed *facies obcaelabant extensione alarum*, ipse, qui *omnem sensum supercellit* et omne consilium agit, transiliens angelos archangelos uniuersasque intellectuales supernas uirtutes acceptum habuit fieri homo et carnem, *quae de terra et luto formata est*, assumere et in uuluum uenire uirginalem et nouem mensuum tempus in utero portari et lacte nutriri et omnia humana pati. quia igitur ita mirabile erat, quod futurum erat, ut et postquam fieret a pluribus non crederetur, primo quidem prophetas praemittit hoc ipsum praedicantes. et hic quidem patriarcha hoc praeclamabat dicens: *ascendisti de germine, fili mi, recumbens dormisti ut leo*. Isaïas uero dicit: *ecce uirgo in utero habebit et pariet*

VPG BR MNL K

1 omnibus | omnibusque B eandemque | eandemquae P¹ sepius | saepius P M 2 illud | i. illud
V ras. consonantiae | consonanciae G 4 et sequentia | exsequentia G et³ om. G ex ...
testimonio om. K praesente | praesenti M 5 eisdem | eiusdem VPG B¹R K machario | macario
P BR NL 6 〈quomodo〉 = πῶς | quod VPG BR K quid MNL quod | sicut N forsam |
forsam VPG N 7 inmisimus | inmisimus ML peruisimus R estote | stote B¹ sorte R
etsi | et ipsa B¹ 8 bene | breue L puuescit | pubescit BRG M K deuotio | deuotio G deuotia
N resolutionem | resolutionem L properat | proferat VPG (p-f) 9 propter | pro VPG B MNL
secundum R quid | quod N quid est ergo K ita om. L K est om. K aduerte | at
uere G auerte L difficile | difficile B ras. recipiebatur | recipiebatur K¹ 10 condensationis | condensationis BR
adparata B¹ adparatu B¹ M K adparatum R NL 12 discere | dicere B¹R inenarrabilis ...
inuisibilis om. N inenarrabilis | inenarrabilis V inennarrabilis G inintellegibilis | inintellegibilis
RG M K 13 incomprehensibilis | inconpraehensibilis B incomprehensibilis ML K manu | manus
ML facit | faci B¹ 14 fumigant | fumigat R fumigabunt N condensationis | condensationis V BR
neque | nequae P¹ cherubin | chaerubin P cerubin B¹ cherubim M 15 obcaelabant | obcelabant BR MNL K
extensione | et extensione K (ex-et) ipse | ipsi V supercellit | superexcellit L¹
16 consilium | concilium R angelos | angelus V archangelos | archangelus V
archangelosque K uniuersasque | uniuersasquae P¹ uniuersas BR K uniuersosque
N 17 uirtutes | uirtutis V fieri | fiero V¹ 18 assumere | adsumere BR assumere K
nouem | noue VP¹ mensuum | mensium P²G R L suum M 19 quia | qui N mirabile ita
K futurum | dicturum R et³ om. L 20 non crederetur = ἀπιστεῖσθαι primo | primum
V praemittit | praemisit B preminit L premitit K 21 patriarcha | patriarchas K
praeclamabat | praeclabab B¹ proclamaab M K 22 recumbens | recunbens L isaïas | esaias P
MNL ysaïas R esayas G K

τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, καὶ ἐτέρωθι πάλιν· εἶδομεν αὐτὸν ὡς παιδίον, ὡς ρίζαν ἐν γῇ διψῶσῃ, γῆν διψῶσαν τὴν μήτραν λέγων τὴν παρθενικὴν διὰ τὸ μὴ δέξασθαι σπέρμα ἀνθρώπου μηδὲ συνουσίας ἀπολαῦσαι, ἀλλὰ χωρὶς γάμων αὐτὸν τεκεῖν. καὶ πάλιν· παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, καὶ ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαὶ καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται· καὶ ὁ Ἰερεμίας· οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης <καὶ> ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδί αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἡγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη. καὶ ὁ Δαυὶδ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ τὴν ἐν σαρκὶ δηλῶν ἔλεγεν· καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ τόκον καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἢ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀφοφῆτι καὶ ἀταράχως εἰς τὴν μήτραν ἦλθε τὴν παρθενικὴν. ἀλλ' οὐκ ἤρκεσε ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ παραγενόμενος, ἵνα μὴ νομισθῇ φαντασία τὸ γινόμενον, οὐ τῇ ὄψει μόνον πιστοῦται τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ χρόνῳ πολλῷ καὶ τῷ διὰ πάντων ἐλθεῖν τῶν ἀνθρωπίνων. οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς εἰς ἀνθρώπον ἔρχεται ἀπηρτισμένον καὶ πεπληρωμένον, ἀλλ' εἰς μήτραν παρθενικὴν, ὥστε <καὶ> κυφορήσεως καὶ τόκου ἀνασχέσθαι καὶ γαλακτοτροφίας καὶ αὐξήσεως καὶ τῷ μήκει τοῦ χρόνου καὶ τῇ διαφορᾷ τῶν ἡλικιῶν πασῶν πιστώσασθαι τὸ γινόμενον. καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἴσταται <τὰ> τῆς ἀποδείξεως μόνον, ἀλλὰ καὶ περιφέρων τὴν σάρκα ἀφήσιν αὐτὴν τὰ τῆς φύσεως ἐλαττώματα ὑπομεῖναι καὶ πεινῆσαι καὶ διψῆσαι καὶ καθευδῆσαι καὶ κοπιάσαι, τέλος καὶ ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐρχόμενος ἀφήσιν αὐτὴν τὰ <τῆς> σαρκὸς παθεῖν. διὰ <γάρ> τοῦτο καὶ κρουνοὶ ἰδρώτων κατεφέροντο ἐξ αὐτῆς, καὶ ἄγγελος ἠυρίσκετο αὐτὴν διακρατῶν καὶ λυπεῖται καὶ ἀδημονεῖ. καὶ γὰρ πρὶν ἢ ταῦτα εἰπεῖν φησιν· ἡ ψυχὴ μου τετάραται καὶ περίλυπός ἐστιν [ἡ ψυχὴ μου] ἕως θανάτου. εἰ γὰρ καὶ τούτων ἀπάντων γενομένων τὸ πονηρὸν τοῦ διαβόλου στόμα διὰ Μαρκίωνος τοῦ Ποντικοῦ καὶ Οὐαλεντίνου καὶ Μανιχαίου τοῦ Πέρσου καὶ ἐτέρων πλειόνων αἵρεσιάρχων ἐπεχείρησεν,

1–2 Is. 53,2 3–4 Is. 9,5 4–5 Is. 11,1 5–8 Baruch 3,36–38 8–9 Ps. 71,6 14 cf. Lc. 2,40 17 cf. Mt. 4,2 cf. Joh. 4,15 cf. Mt. 8,24 18 cf. Joh. 4,6 19–20 Lc. 22,43–44
20–21 Joh. 12,27 21 Mt. 26,38

21–260,13 cf. Doctrina patrum 18 IX p. 120

MT

1 ἐτέρωθι] ἐτέροθι M ἐτέρωθεν T 2 λέγων] λέγει M 6 et = <καὶ> om. MT 7 αὐτοῦ καὶ μετὰ M τῆς om. M 8 ἐν σαρκὶ] ἐν σαρκὰ T 11 οὐ] οὐ T 12 τῷ] τὸ T 14 et = <καὶ> om. MT 16 <τὰ> om. MT 18 <τῆς> cf. 308,1 19 enim = <γάρ> om. MT ἠυρίσκετο] εὐρίσκετο M 20 πρὶν ἢ] πρὶν T 21 [ἡ ψυχὴ μου] om. Lat. et 308,5 22 γενομένων] γινόμενων T

filium et uocabunt nomen eius Emmanuhel, et alius iterum: uidimus eum ut infantem, tamquam radicem in terra sitiēti, terram sitiētem uuluam dicens uirginalem, eo quod non susciperet semen hominis neque cohitu frueretur, sed absque nuptu eum congeneraret. et iterum: puer natus est nobis et filius datus est nobis et egredietur uirga de radice lesse et flos de radice eius ascendit. et Hieremias: hic deus noster, non estimabitur alius praeter eum, inuenit omnem uiam disciplinae et dedit eam Iacob puero suo et Israel dilecto suo. post haec in terris uisus est et cum hominibus conuersatus est. et Dauid aduentum eius in carne praedicans ait: descendit sicut pluuia in uellus et sicut stillicidia stillantia super terram, quoniam absque strepitu et inperturbatione in uterum uirginis uenit. sed non sufficerunt haec tantum, sed et adueniens, ut non putaretur phantasia esse quod fiebat, non aspectu solo rei credulitatem adhibet, sed <et> tempore multo et per omnia humana ueniendo. neque enim simpliciter in hominem uenit perfectum atque completum, sed in uuluam uirginalem, ut et utero portaretur et partum tolleraret et lactis alimenta et incrementum et per temporis prolixitatem et differentiam omnium aetatum credibilem faceret quod fiebant. sed nec in hoc solum demonstratio stetit, sed circumferens eandem carnem permittit eam, quae contemptibilia sunt naturae, sustinere et esurire et sitire et dormire atque fatigari, ad extremum et ad crucem ueniens relinquit eam quae carnis sunt pati. propter hoc enim et gutte sudorum discendebant de ea, et angelus inueniebatur eam confortare et tristatur et aestuatur. etenim antequam haec diceret ait: anima mea turbata est et tristis est usque ad mortem. si enim et his omnibus factis malignum os diaboli per Marcionem Ponticum et Ualentinum et Manicheum Persam et ceteros plures heresum

VPG BR MNL K

1 uocabunt] uocauit B ¹	uocabit B ²	uocabitur G K (Vulg.)	emmanuhel] emanuhel P	em-
manuel G	aemmanuhel N	emanuel R L K	alius = ἐν ἑαυτῷ (alibi?)	ut G add. om.
L	2 tamquam] quasi L	sitiēti] sicienti R M	sitiēti terram om. N	uuluam] uuuluam
K	dicens] dicit M	3 non om. P L	susciperet] suscipit B ¹	susceperit B ² RG
N	semen] semel G	cohitu] coitu P ² BRG ML K	nuptu] nutu G	nuptum N
est ¹] es B ¹ om. R	5 ascendit] ascendet P ² B ² MNL K	hieremias] ieremias R K	hic est deus	4
G (Vulg.)	noster et non M (Vulg.)	estimabitur] aestimabitur P B M	estimabatur G	exii-
mabitur L	6 eam] eum G	israhel] israhel P K	ierusalem N	suo dilecto L
esset VP	et ¹ ... est ¹ om. VPG	hominibus ... conuersatus N ras.	aduentum] aduentus N	7 est ¹]
8 praedicans in carne G	descendit] descendit B ² RG MNL K	uellus] uelus P	uellos B ¹	
stillicidia] stillitidia V	stillicidia P	9 absque] asque G	strepitu] stepitu V ¹	trepitu N
inperturbatione] inperturbationem VP ¹	perturbatione BRG M	uterum] utero P ¹ B ¹ R NL K	10	
sufficerunt] suffecerunt RG M	et om. MNL	putaretur] potaretur V B ¹ R	phantasia] fantasia	
BR MN	fantasma L K	11 kai = <et> om. VPG BR MNL K	12 humana] humania V	
atque] adque V	completum] perfectum M	completum NL	13 partum] portum R	partem
G	tolleraret] toleraret ML	lactis] latis M ¹	14 incrementum] incrementum B ¹	incrementum
N	per om. M	15 faceret] faceret N	fiabant] fiebat B ¹ M	nec] haec N
demonstratio stetit] demonstrationem fecit M ¹	demonstratio fecit M ²	16 permittit] permittit K	con-	
temptibilia] contemptibilia B ¹ L	naturae] natura V	sustinere] sustenere B ¹	esurire] aesurire	
N	exurire K	17 atque] atque P ¹	crucem] crucens V	relinquit] relinquit P R L K
relinquit G	relinquit M	cam] ea G	carnis] carnes V	18 gutte] guttae P ² BG M
discendebant] descendebant B ² RG MN K	descendebat L	cam] ea R NL	19 tristatur] tristabatur	
L	estuatur et tristatur G	aestuatur] estuatur RG MN K	extuatur L	turbata] turbabata
K ¹	20 et ² om. N	os] hos G ¹	diaboli] diabuli V B	21 marcionem] martionem VP ¹
marationem R	ponticum] pontificum V ¹	ualentinum] ualatinum R	persam] persa V K ras.	
per suam R	heresum] heresium B ²			

- ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς, ἀνατρέψαι τὸν τῆς οἰκονομίας λόγον καὶ ἤχησε σατανικὴν τινα ἡχὴν λέγων ὅτι „οὐδὲ ἐσαρκώθη οὐδὲ σάρκα περιεβάλετο, ἀλλὰ δόκησις τοῦτο ἦν καὶ φαντασία καὶ σκηνὴ καὶ ὑπόκρισις“, καίτοι τῶν παθῶν βοώντων τοῦ θανάτου, τοῦ τάφου, τῆς πείνης· εἰ μὴδὲν τούτων ἐγεγόνει, πῶς οὐ πολλῶ μᾶλλον ὁ διάβολος τὰ πονηρὰ ταῦτα
- 5 ἀνέσπειρε δόγματα τῆς ἀσεβείας; διὰ τοι τοῦτο ὥσπερ ἐπείνησεν ὥσπερ ἐκοπίασεν ὥσπερ ἐκαθεύδησεν ὥσπερ ἔφαγεν ὥσπερ ἔπιεν, οὕτω καὶ θάνατον παραιτεῖται τὸ ἀνθρώπινον ἐνδεικνύμενος καὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως τὴν οὐκ ἀνεχομένην ἀπαθῶς ἀπορραγῆναι τῆς παρούσης ζωῆς. εἰ γὰρ μὴδὲν τούτων εἰρήκει, εἶχον <ἄν> εἰπεῖν ὅτι „εἰ ἄνθρωπος ἦν, ἔδει αὐτὸν παθεῖν τὰ τοῦ ἀνθρώπου“. τίνα δέ ἐστι ταῦτα; μέλλοντα σταυροῦσθαι καὶ
- 10 δειλιάν καὶ ἀγωνιάν καὶ μὴ ἀπαθῶς ἀπορρήγνυσθαι τῆς παρούσης ζωῆς. τῇ φύσει γὰρ ἔγκειται τὸ φίλτρον τὸ περὶ τὰ παρόντα· διὰ τοι τοῦτο δεῖξαι βουλόμενος ἀληθῆ τῆς σαρκὸς τὴν περιβολὴν καὶ τὴν οἰκονομίαν πιστώσασθαι μετὰ πολλῆς τῆς ἀποδείξεως τὰ πάθη γυμνά προτίθησιν.
- Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·
- 15 Ἄρκούντως ἔχει καὶ τὰ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν πραχθέντα. τὰ δὲ ὑπόλοιπα τοῦ παρόντος καὶ ἀναγινωσκομένου κωδικίου καθ' ἑτέραν ἀναγινωσκέσθω.

5 cf. Mt. 4,2 cf. Joh. 4,6 6 cf. Mt. 8,24 cf. Joh. 21,13 cf. Joh. 4,7 cf. Mt. 26,39
10 cf. Lc. 22,43

MT

1 τὸν περὶ τῆς M 8 εἶχον <ἄν> = habuissent

auctores temptauit, quantum in ipsis erat, peruertere uerbum dispensationis et insonuit satanicum quendam sonum dicens quia „neque incarnatus est neque carnem induit, sed putatiua hoc erat phantasia et scaena et simulatio“, dum quando passiones praeclamarent, mors, sepulchrum et esuries; si nihil horum factum fuisset, quomodo non multo amplius diabolus maligna haec seminaret impietatis dogmata? propter hoc ergo [quem] sicut *esuriuit* sicut *fatigatus est* sicut *dormiuit* sicut *manducauit* sicut *bibit*, sic et *mortem recusat* human(u)m ostendens et infirmitatem naturae, quae non acquiescit impassibiliter abscidi de hac uita. si enim nihil horum dixisset, habuissent dicere quia „si homo erat, oportebat eum quae hominis sunt pati“. quae uero sunt ista? dum crucifigendus erat et formidare et tediare et non sine *passione* abscidi de hac uita. naturae enim insitus est amor praesentium; propterea ostendere uolens uerum esse carnis indumentum et dispensationem credibilem facere cum multa approbatione easdem passiones nudas proponit.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Sufficiunt et quae hodierna die relecta sunt. reliqua uero praesentis, qui legitur, codicelli in sequenti secretario relegantur.

15

VPG BR MNL K

1 uerbum = λόγος (rationem)	insonuit] intonuit G	insont...ut N ras.	2 satanicum] satane
cum B ¹	sathane cum R	satanaticum M ¹	sathanicum K
putatiua = δόκησις (putatio)	putatiua] potatiua B ¹ R	putatiue B ²	quendam] quemdam L
phantasma K	et ¹ om. B	scaena] scena BR ML K	phantasia] fantasia B L
passionis BR	praeclamare.t V ras.	4 sepulchrum] sepulcrum K	csurics] esuricens B ¹
ac-	exuries K	nihil] nichil RG N	horum] honorum V ¹
surians N	5 diabolus] diabolus V	dyabolus R	maligna] malignae M
diabolus] diabolus V	impassibiliter] impassibiliter M	8 hac] ac B ¹	nihil] nichil RG N
ter] p̄p K	ergo] enim G	propter hoc ergo [quem] = διὰ τοι τοῦτο	6 esuriuit] esuriuit P ¹
exuriuit K	fatigatus] fagatus M ¹	manducauit] maducauit K	bibit] uiuit VP ¹ N
exuriuit K	7 recusat] recusabat B	τὸ ἀνθρώπινον = human(u)m] humanam VPG BR MNL K	biuit P ²
sic] sicut L	acquiesscit] ac.quiesscit P ras.	adquiesscit BG NL K	adquiesscit M ¹
quae] quem N	acquiesscit] ac.quiesscit P ras.	adquiesscit M ¹	acquiesscit
= ἀνεχομένην (sustinet)	inpassibiliter] impassibiliter M	8 hac] ac B ¹	nihil] nichil RG N
10 tediare] tediare PG M	sine] si P ¹	12 approbatione] approbationem V	adprobatatione BR
K	adprouocatione N	prolatione L	nudas om. M induas N
relegantur om. K	14 die] diae P ¹	relecta = πρᾶχθέντα (facta)	13–15 constantinus ...
qui legitur M marg.	15 secretario] secretario P	secrario N	praesentis] presentes BR